

MOTİF

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Dergisi · Yıl:4 · Sayı:12 · Fiyatı: 500.000.-TL

m a t e

K O S T Ü M C Ü L Ü K

MATE
KOSTÜMCÜLÜK
SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Halk Oyunları
Kostüm
İmalatı ve
Kiralama

● **CARIYE**

● **MEHTER**

● **KORO**

● **AŞUK&MAŞUK**

● **PADIŞAH-
YENİÇERİ V.S.**

● **NOEL BABA**

MOTIF

Yıl:4/Sayı:12/Ocak-Şubat-Mart 1998

**Motif Halk Oyunları Eğitim
Derneği Adına İmtiyaz Sahibi**
M.Zeki Baykal

**Genel Yayın Yönetmeni ve
Yazı İşleri Müdürü**
Ekber Yeşilyurt

Kültür Sanat Danışmanı
Doç.Dr. Şenel Önalı

Reklam ve Haber Müdürü
Sacide Güngör

Yayın Kurulu
Doç.Dr. Fikret Değerli
Sabahattin Türkoğlu
Ahmet Demirbağ
Sakin Öner
Emin Kayaduman
Emin Mancı

Hukuk Müşaviri
Av.Zeycan Kütük

Foto Muhabiri
Saffet Kayhan

Yönetim Yeri
MOTIF Halk Oyunları Eğitim
Derneği-Fevzi Paşa Cad. No.124/2
Atikali-Fatih / İSTANBUL
Tel:(0.212) 531 61 68
Fax:(0.212) 635 52 43

Dizgi,Grafik ve Yayına Hazırlık

Say&Present Yayıncılık

Abide-i Hürriyet Cad. Hasat Sok.
No.1 Kat.7 Şişli / İSTANBUL
Tel:(0.212) 232 53 72 - 246 40 44
Fax:(0.212) 240 17 56

Renk Ayrım
Uçar Grafik

Baskı
Pastel Matbaası

Cilt
Yeni Güven Mücellithanesi

Fiyatı:
500.000.-TL

**Kapak
Fotoğrafı**
Erdal Yazıcı
Yastıkçı,
Kayseri 1989

Dergimizde yayınlanan yazıların tüm sorumluluğu yazarlarına, yayınlanan ilanların tüm sorumluluğu ilan sahiplerine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. MOTIF Dergisi süreli bir yayındır. Üç ayda bir ücretli olarak yayınlanır.

İçindekiler

Bilinçli bir yolda kültürümüze hizmet • 2

Geleneksel Motif halk bilim ödülleri • 3

Turizmin kültürlerarası... • 8

Eşme kilimleri • 10

Müzikte terminolojinin önemi • 13

Milli kültür-Evrensel kültür • 14

Sümer Ezgü ile bir sohbet • 16

Bitlis'te beş minare • 19

PAÜ eğitim fakültesi... • 20

Merhaba Motif okurları • 23

Uluslararası dans tiyatrosu • 24

Türk dünyasında ortak... • 27

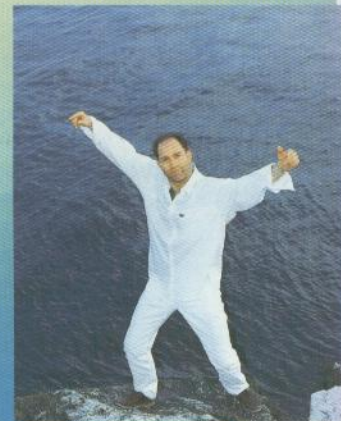
İçelde halk el sanatları • 29

Günümüzde halk... • 34

Bayburt ili düğün adetleri • 36

Neşet Ertaş ve sanat hayatı • 38

Motif'ten Haberler • 40

Bilinçli bir yolda kültürümüze hizmet

"Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak, evvela bizim kendi benliğimize ve milliyetimize bu hürmeti hissen, fikren, fiilen, bütün hareketlerimizle göstermeliyiz; bilmeliyiz ki Milli benliğini bulamayan milletler başka milletlerin avidır."

İşte bu sözler her Türk vatandaşını oturup düşünmeye yöneltmelidir. Kendi benliğimizi yaşatmalı, kültürel değerlerimizi yeterince koruyabilmeli ve bütün bunları yaparken dünya ülkeleri arasında zengin Türk kültürünü koruyabilmiş ve hâlâ koruyor olmanın gururu ile başımız dimdik karşılarında yer alabilmeliyiz.

Türk milletinin duyarlılığı ve yaratma gücü o kadar geniş ki; her gün bir yeni düşünce ile kültürümüzün korunması adına birşeyler yapabilmekte. Yüzyıllardır varlığını sürdürebilen milletler, kendi Milli benliğini bulmuş ve kaybetmemek için de mücadele vermiş milletlerdir. Bugün dünyanın gelişmiş ülkelerine baktığımızda birçoğu teknolojik gelişme adına kültürel değerlerinden vazgeçmeyen ve tam aksine onlara sıkı sıkıya bağlanıp teknolojik gelişme ile özümleştirebilmiş ülkelerdir.

Yenilikçilik adına, modernlik adına ve dünyanın gelişen teknolojisini olduğu gibi alıp gelişmiş ülke olabilmek adına, kültürel değerlerinden vazgeçebilen bir ülke başka milletlerin avı olmaya mahkum kalacaktır.

Yetişmekte olan çocuklar ve gençler Türk kültürünü bilmez, tanımaz, zevk almaz, koruma ve yaşatmazsa;

kendine, kültürel değerlerine, karşı ilgisiz, sevgisiz, saygısız, sefkatsiz ve merhametsiz insanlar olarak yetişip, maddiyatı hayatın esası sanmazlar mı?

Kültürümüzü yeterince tanımadan yaşayarak halk oyunlarımıza, yemek kültürümüze, dokumalarımıza, ninnilerimize, ağıtlarımıza ve bunlar gibi daha birçok zenginliklerimize başımıza ne gelirse gelsin sahip çıkmıyorsak, kültürümüzün korunup zenginleştirilememiş olunmasının cezasını gelecek nesillerin kimlik bunalımına düşmesi olarak çekeceğiz.

Bu da bir millet için telafisi asla mümkün olmayan bir kayıp ve tedavisi zor olan bir yara olarak her zaman kanayacaktır.

Bugün Türkiye'de kültürümüzün korunup yaşatılması adına umut veri-

ci bir ışık yanmakta. Gerek kişisel uğraşlar ve gerekse kurum ve kuruluşların çabaları ile kültürümüz adına birşeyler yapılmakta ve eğer bir yara varsa bu yaranın tedavisi için çalışılmaktadır.

Bizler de 1988 yılında bu bilinçle yola çıkarak kültürümüze hizmet amacıyla Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'ni kurduk. Bugün dernek bünyesinde yapılan çalışmalara baktığımızda karşımıza çıkan grafik doğrultusunda çok isabetli bir karar aldığımızı bir kez daha gördük.

Geçen 10 yıllık süreç içerisinde yapılan çalışmalar gençlikle el ele, omuz omuza yapılan çalışmaların ürünüydü. Milli benliğini kazanabilmiş insanların verdiği mücadelenin alın teriydi.

Yapılan ve yapılacak olan her çalışmada esas alınan; tarihimizin, kültürümüzün, gelenek ve göreneklerimizin, geçmişimizle olan bağlantımızın muhafaza edilip güçlendirilmesi ve canlı tutulmasına imkan verecek şekilde sergilenmesiydi.

Bizler kültürümüz adına kanayan bir yara görmek istemediğimiz ve gelecek nesillerin kimlik bunalımına düşmesini arzulamadığımız için bu çalışmaların içerisindeyiz. '88'den bugüne kadar geçen 10 yıllık süreçte bu ilkeler doğrultusunda hizmet vermiş olmaktan mutlu ve gururluyuz.

Daha nice 10 yıllarda hep birlikte kültürümüz adına hizmet vermek dileğiyle.

M.Zeki BAYKAL

Geleneksel Motif Halk Bilim Ödülleri

“Ödül töreni İstanbul Teknik Üniversitesi sosyal tesislerinde coşkulu bir törenle yapıldı.”

Ekber Yeşilyurt

Motif ödülleri yapma fikri 1994 yılında doğdu. Her camiada olduğu gibi folklore gönül verenlerde pek fazla okumuyor, araştırmıyor, yazmıyor ve maalesef güncel yaşamı seviyorlar. Folklor denilince akla gelen yalnız halkoyunları oluyor ve uygulamada da bu yapıyordu. Oysa folklorun geniş ve bilimsel bir çerçevede düşünülmesinin zamanı gelmiş ve geçiyordu. Gerek folklorla yer veren üniversitelerde, gerekse dernek ve vakıflarda yapılan çalışmaların birileri tarafından teşvik, tebrik ve ödüllendirilmesi gerektiği fikri dernek yönetiminde karara bağlanmıştı. Hızlı ve tempolu çalışmalar neticesinde Motif Ödül töreninin ilki 1995 yılında Basın Müzesi'nde yapılmış, Folklorumuzdan Konulu Resim Sergisi ile ödüller sahiplerine dağıtılmıştı. İkinci tören 1996 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi sosyal tesislerinde yapılmış ve artık geleneksel hale gelmişti. Üçüncü Motif Ödülleri dağıtım töreni yine üniversite çatısı altında bu salonda sa-

hiplerini buldu.

Tabii ki ödül alacak kişi, kurum ve kuruluşlar bir veya iki günde tesbit edilmiyor, bir dizi çalışmalardan ve bir yıl öncesinden Kültür Bakanlığı, vilayetler diğer kurum ve kuruluşlar ile yapılan yazılı ve sözlü istişarelerden sonra, Ödül Tesbit Komisyonu defalarca toplanır, gelen teklifler incelenerek sonuca varılır.

1997 Motif Ödülleri de uzun bir çalışmanın sonucunda, Tesbit Komisyonu

yine toplandı ve Türkiye çapında valiliklerden, Kültür Bakanlığı'ndan ve üçüncü şahıslardan gelen teklif ve temennileri titizlikle ele aldı. Ödül verilecek kişi, kurum ve kuruluşların icraatları incelendi ve yoğun bir çalışmadan sonra ödüller sahiplerini buldu.

İşte bu ilkeli ve prensipli çalışmalarından sonra 1997 ödülünü alacak olanlar ve bütün davetliler İstanbul Teknik Üniversitesi sosyal tesislerinde hazır bulundu. Ödül törenine bu yılda seçkin

bir davetli topluluğu katıldı, bunlar arasında Gaziantep Üniversitesi Rektörü Hüseyin Filiz, İstanbul Merkez Valisi Cemalattin Sevim ve folklor camiasının değerli mensupları da yer aldı. Ödül töreninden önce yapılan kokteyilde folklorcular biraraya gelerek hasret gidermiş de oldu.

Kokteylden sonra konferans salonuna davet edilen misafirler ve ödül alacaklar yerlerini aldılar. Heyecanlı tören anını

yapmış oldukları çalışmaları ve hizmetleri gözönünde tutularak bu yılda bilim adamı, araştırmacı, sanatçı, kişi, kurum ve kuruluşlara verilmiştir. Ayrıca yedi ilde mansiyon alanların sertifikalarını Valiliklere gönderilmiştir.

Ödü-

TRT (Gezelim Görelim) programından Nuray Yılmaz ödülünü Ekber Yeşilyurt'dan aldı.

Maddi Folklor Ürünlerini Derleme dalında Sabiha Tansuğ, Medya Halk Bilim dalında Nuray Yılmaz (TRT), Türk Folkloruna Katkı Sağlayan Kuruluş dalında Gaziantep Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müdürlüğü, Halk Müziği Teşvik dalında Belkıs Akkale, Halk Müziği Araştırma dalında Yrd.Doç. Sabri Yener, Halk Müziği Hizmet dalında Aşık Şeref Taşlıova-Aşık Murat Çobanoğlu, Halkoyunları Organizasyon dalında Hacı Ömer Sabancı Vakfı (VAKSA), Halk Oyunları İcra dalında Adli Ayter, Halkoyunları Hizmet dalında Sevgi Babaoğlu, Halk Bilim Onur Şeref Baykurt, Halk Bilim Hizmet dalında Nail Tan, Halk Bilim Teşvik dalında Ahmet Şenol, Halk Bilim Araştırma dalında Yrd.Doç.Dr. Atilla Erdem, Halk Bilim Araştırma Teşvik dalında ise Dr.Süleyman Şener olmuşlardır" dedi.

Bu takdim konuşmasından sonra takdimci, Dernek Başkanı Zeki Baykal'ı mikrofona davet etti.

Baykal konuşmasında şunları söyledi:

"Saygıdeğer misafirler 1988 yılında kurulan derneğimiz bugüne kadar amaçları doğrultusunda çalışmalarını

beklediler. Salon hınca hınç dolmuş ve heyecan dorukta idi.

Mikrofona gelen takdimci hanımefendi güzel Türkçesiyle davetlilere hoş geldiniz dedikten sonra sözlerine başladı. "Saygı değer misafirler, bu yıl ödül alan kişi, kurum ve kuruluşları sıralamadan önce Ödül Tesbit Komisyonunu tanıtmak istiyorum; İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Müdürü Doç.Fikret Değerli, Yıldız Sarayı Müzeler Müdürü araştırmacı Sabahattin Türkoğlu, Dernek Başkanı ve Motif Dergisi sahibi M.Zeki Baykal, Motif Dergisi Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü gazeteci-ressam Ekber Yeşilyurt. İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Öğretim Üyesi Doç.Dr. Şenel Önaldı olmuşlardır. 1997 Motif Ödülleri de diğer yıllarda olduğu gibi ülkemizde veya uluslararası alanda

le layık görülen kişi, kurum ve kuruluşları kutluyor, Tesbit Komisyonuna da titiz ve disiplinli çalışmalarından dolayı tebrik ediyoruz. Şimdi ödüle layık görülen kişi, kurum ve kuruluşları açıklıyorum.

MOTIF 4

Ödül töreninde davetliler ve ödül alacaklar bir arada görünüyor.

Hamza Civi ödülünü Fikret Değerli'ye verdi.

sürdürmüştür. İlkemiz folklor camiamızda birlik, beraberlik, saygı ve sevgi pekiştirmek olmuştur. Türk kültürüne hizmet etmeye devam edeceğiz. Bu konuda çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Motif Halkoyunları Eğitim Derneği kültürümüzü gelecek nesillere taşımaya, sizlerden aldığı güç ve destekle devam edecektir. Derneğimizin çalışmalarından bahsetmek istiyorum. Çünkü çalışmalarımızı sizlere Motif Dergisi kanalı ile aktarıyoruz. Değerli konuklar 1997 Motif Ödülleri, ülkemizde ve uluslararası arenada folklore emeği geçen kişi, kurum ve kuruluşlara verilmektedir. 1997 yılında ödüle layık görülen kişi, kurum ve kuruluşları huzurlarınızda kutluyor, Ödül Tesbit Komisyonunu titiz ve disiplinli çalışmalardan dolayı tebrik ediyor, çalışmalarının devamını diliyorum, saygılar sunuyorum."

Başkan Zeki Baykal'dan sonra Gaziantep Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Hüseyin Filiz, mikrofona davet edildi. Rektör konuşmasında sayın Valim, sayın Başkan, Motif Halkoyunları eğitimini teşvik eden sayın yöneticiler, saygı değer sanatçılar, değerli basın ve televizyon mensupları. Motif Halkoyunları Eğitim Derneği'nin Türk kültürüne yapmış oldukları hizmetlerinden ve katkılarından dolayı onlara teşekkür etmek ve mutluluğumu ifade etmek istiyorum. Üniversitelerimizi tarif ederken yeni ve teknolojinin yarattığı durumdan dolayı tarif ederiz. Ancak bu tarif yeterli değildir. Üniversiteler sadece bilim ve teknolojiye yarattığı kurumlar olmamalı, aynı zamanda içinde bulunduğu toplumun özel ve sosyal yapısına hem katkıda bulunmalı, hem de gelişti-

rilmelidir. Kısacası üniversiteler içinde bulunduğu toplumda endekrasyon içinde bulunmalıdır. Bu anlamda aslında 1973 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesine bağlı

vamını diliyorum ve bu ödüllerin diğer insanlarımıza yansımaları hep birlikte Türkiye'nin ve Türk kültürünün yücelmesinde emeklerini esirgememelerini ve çalışarak, çabalayarak mutlaka çok iyi noktaya gelmesini diliyorum ve yeniden Motif Halkoyunları Derneği ve Motif Dergisi yöneticilerine Sayın Başkanın şahsında tekrar teşekkür ediyor, kutluyor hepimize sevgi ve saygılar sunuyorum ve bugünün anısı olarak bu sene üniversitemizin kuruluşunun 10. yılı nedeni ile hazırladığımız bu küçük hediyeyi de Sayın Başkanın huzurlarınızda sunmak istiyorum" dedi.

Gaziantep Üniversitesi Rektörü Hüseyin Filiz'den sonra Ödül Tesbit Komisyonu adına Doç.Fikret Değerli mikrofona geldi. Değerli ise konuşmasında şunları söyledi:

"Sayın Valim, Sayın Rektörüm, saygı değer hanımefendiler, beyefendiler Motif Derneği'nin 3 yıldan beri düzenlediği Halk Bilim Ödülleri artık geleneksel bir ödül haline dönüşmüştür. Bilindiği gibi küçülen dünya kültür gittikçe ön planda yer almaktadır ve bugün tüm değerlerinin küçülen dünya içerisinde toplulukları birbirine yaklaştırmada, dostlukları pekiştirmede ve dünya uluslarını birbiriyle kardeş-

M.Zeki Baykal açılış konuşmasını yaparken.

Mühendislik

Fakültesi olarak başlayan 1987 yılında da Gaziantep Üniversitesi tüzel kişiliği kazanan üniversitemizde sonuç kanununda yer alan Türk Musikisi Devlet Konservatuvarımız üniversitemizin alt yapıyla ve yöre insanlarıyla endekrasyonda çok önemli katkıları olmuştur. Ben huzurlarınızda konservatuvarımızın geçmiş yöneticileri ve şimdiki yöneticisi Sayın Hamza Civi'ye teşekkür etmek istiyorum. Benim anladığım üniversiteler bu şekilde olmalıdır. Yani mutlaka halkıyla bütünleşmeli, onlarla iç içe, onların hem ekonomik sorunlarının çözümlenmesinde hem de kültürel hayatında önemli rollerin üstlenmesidir. Bugün Motif Halkoyunları Derneği'nin üniversitemiz Türk Musikisi Devlet Konservatuvarına vermiş olduğu ödülün dolayısıyla ben büyük bir mutluluk duymaktayım. Ödüle layık görülen aşık, sanatçı, gerek kurum, kuruluş ve bilim adamlarını gönülden kutluyorum. Bunların de-

Ahmet Senol'un ödülünü İzzet Altınmeşe'ye verdi.

Prof. Dr. I. Hüseyin Filiz
Başkan M. Zeki Baykal'a hediyesini verirken.

lik içerisinde yaklaştırmada önemli katkıları olan unsurlardır. İşte kültür değerlerinin bu mükemmel özelliği bakımından meseleyi ele aldığımızda ülkemizde bu alana emek veren, bu sahada hizmet veren isimsiz kahramanların çok olduğunu görüyoruz ve bu isimsiz kahramanların gerçekten hatırlanması, bilinmesi gerekir inancındayım. İşte Motif Derneği ve Motif Dergisi'nin üyeleri hiç kimsenin bilmediği bu değerleri hatırlamak, bir nebze olsa da onların yakından bir arada olmalarını sağlayarak büyük dostluğu pekiştirmek ve ortaya koymak istediler. Bu bizim için büyük bir mutluluktur. Gerçekten de Motif Derneği'nin faaliyetleri bununla kalmıyor, diyebiliriz ki kurulduğu günden beri çok önemli başarılarla imza atan geniş kadrosuyla gençlerimize bu alanda büyük hizmetler veren; yurtiçinde ve yurtdışı faaliyetleriyle gerçekten de önemli sonuçlara imza atan bir dernek olmuştur. Ayrıca yurdumuzda çok zor olan bir yayın organının devamlı çıkarılmasının zorluğunu biliyorsunuz herşeye rağmen bunu aşarak Motif Dergisini çıkarma başarısını gösteren bu dernek

aynı zamanda işte isimleri bilinmeyen isimsiz fakat büyük başarılar elde etmiş bu değerli kahraman kişi, kurum ve kuruluşlar ödüllendirilmek suretiyle biz folklore gönül vermiş olanlar için önemli bir hizmet üstlenmişlerdir. Hepiniz adına ben o derneğe teşekkür etmek istiyorum ve öyle ümit ediyorum ki bugün burada ödül alacak değerli kitlelerin ışığında burada

olarak ele alınır ve dünyaya daha iyi tanıtılmış bir hale gelecektir. Bu amaçla hepimize bu toplantıya katıldığınız için şükranlarımı sunmak istiyorum ve bir de şunu belirtmek isterim ki Motif Derneği bu çalışmalarını yaparken çok geniş bir araştırmaya girmiş 76 il Valiliklerine yazarak kültürel ve folklorik konuda illerde bu sahada hizmet eden insanların, kişilerin, kurum ve kuruluşların isimlerini istemiş ayrıca burada ödül vermeyi kararlaştırılan değerli kimselelerin dışında her ilde kendi yöresine hizmet veren kişilerden de layık gördükleri 7 ile ayrıca 7 ödül vermek suretiyle onların bu çalışmalarına bir bakıma teşvik sağlamıştır ki bu çok teşvik edici çok başarılı bir sonuçtur. Hepinize bu büyük günde bu mutlu günde aramıza katıldığınız için teşekkür ediyorum ve

ödül sahiplerine huzurlarında saygılarımı sunmak istiyorum" dedi.

Doç. Fikret Değerli'nin konuşmasından sonra ödüle layık görülen kişi, kurum ve kuruluşların temsilci ve kendileri ödüllendirildi.

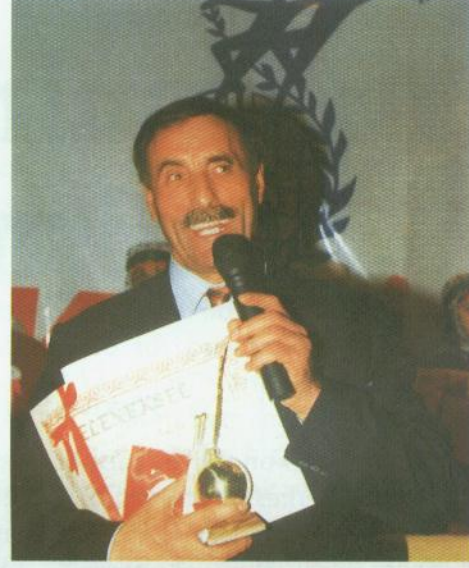
Ancak bu arada Aşık Şeref Taşlıova'nın ödül töreninde ki duygularını dile getirdiği Motif Şiiri'ni de vermeden geçmek istemiyorum. Bu şiir ileride Motif Marşı olarak bestelenecektir. Buradan müzik otoritelerine de duyurmakta fayda görüyorum. Çünkü, bir jüri önünde en etkili marşı besteleyen kişiye Motif Özel Ödülü verilecektir.

Bekis Akkale ödülünü M. Zeki Baykal'dan aldı.

dinleyici olarak bulunan gençlere onların bu başarılarından aldıkları ilhamla gelecek dönemlerde daha büyük başarılarla imza atacaklar ve böylece kültür varlığımız, folklorümüz, halk kültürümüz gittikçe daha genişletilmiş

MOTİF MOTİF

Aşık Şeref Taşlıova

Bu şiir Aşık Şerf Taşlıova tarafından Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'nin 25 Aralık 1997 tarihinde yapılan Motif Halk Bilim Ödülleri töreninde irticalen söylenmiştir.

Sevgi köprüsünden geçenler bilir
Yolcu yürüdükçe yol Motif, Motif
Aşkın badesinden içenler bilir
Dudak bir hoş olur dil Motif, Motif.

Fatih'in damgası var İstanbul'da
Nice çözülmeyen sır İstanbul'da
Motif Derneği'ni gör İstanbul'da
Zamanı süslemiş yıl Motif, Motif.

Bindokuzyüzseksensekiz senesi
Fatih'te kurulmuş inci tanesi
Halkın kültürüdür Türk nişanesi
Kanatlanmış güçlü kol Motif, Motif.

Mimar Sinan'daki hüner gibidir
Gemiye yol veren fener gibidir
Toprağa kök salan çınar gibidir
Yaprak yeşillenmiş dal Motif, Motif.

Sanat meşalesi Motif Dergisi
Milli duygu Milli kültür sergisi
Sanki halı kilim heybe örgüsü
İçinde herşeyi bul Motif, Motif.

Ödülle yad eder sanatçıları
Türlü meyva veren bahçesi barı
Çiçekler dolayan çalışkan arı
Kovana toplamış bal Motif, Motif.

Doğruyu arayıp güzeli seçen
Kültür çeşmesinden duru su içen
Gönül dünyasında çiçekler açan
Sarı, beyaz, pembe, al Motif, Motif.

Seven sevdiğini bulması hoştur
Bir tebessüm ile gülmesi hoştur
Satırlar ebedi kalması hoştur
Kalem güzel yazar el Motif, Motif.

Hoşgörü insana sönmeyen ışıık
Bunu bilmeyenin yolu dolaşık
Biri birisine olmuştur aşık
Bülbülün sevdiği gül Motif, Motif.

Seref sevgi vardır güler yüzünde
Bal damlıyor konuştuğu sözünde
Aşıkların perdesinde sazında
Mızrap dokundukça tel Motif, Motif.

Turizmin kültürlerarası gelişmeye katkısı

Talha Çamaş

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği TÜRSAB Başkanı

Turizmin ekonomiye yaptığı katkı artık herkes tarafından biliniyor.

Öyle ki turizmin ekonomiye katkısının hesaplanması ile ilgili olarak yapılan bir araştırma seyahat endüstrisinin dünyanın en büyük 3. sektörü olduğunu ortaya çıkardı. Bu sıralamayı ortaya çıkaran hesaplama yöntemi artık bizzat Birleşmiş Milletler tarafından da kabul ediliyor.

Turizmin ekonomiye katkısı yalnız sağladığı döviz geliri açısından değil, bir de bütün ülkelerin en önemli sorunu olarak ortada duran istihdam alanı açılmasına da en çok katkı sağlayan bir sektör olarak giderek daha çok önem kazanıyor.

Turizmin bu yararları kısmen biliniyor.

Ancak turizmin bu özelliklerine göre daha az bilinen bir başka yanı daha var. O da turizmin kültürlerarası ilişkiyi geliştiren boyutudur.

Turizmin uluslararası kültür alışverişinde ve ortak kültürel değerlerin oluşumundaki katkısı henüz yeterince bilinmiyor.

İşte bu noktada sürdürülebilir turizm ve turizmin ulusal mirasın korunması ve dünyaya yayılma-

sındaki rolü devreye giriyor. Dinlenme ve eğlenme amacıyla yapılan seyahatlerin endüstriye dönüşerek turizmin bir sektör haline gelmesi esas olarak 2. Dünya Savaşı'ndan sonraki döneme rastlar.

2. Dünya Savaşı'ndan adeta çökmüş olarak çıkan Avrupa, savaşın yıkımını yalnız ekonomide değil, aynı zamanda Nazi vahşetinin milyonlarca kişinin canına mal olması sonucu moral olarak da bitkin bir haldeydi.

Savaşın sona ermesinden sonra hem ekonomi hem de sosyal alanda kendini toparlamak isteyen Avrupa bu amacı gerçekleştirecek ilk çıkış noktasını ararken turizmi keşfetti. Daha doğrusu turizm yolu ile ekonomik ve sosyal alanda bir hareket yaratmayı kararlaştırdı.

Bu dönemde başlayan paket turlar ile Avrupa insanı bir yandan yeni kültürler ile tanışırken bir yandan da içine girdiği moral bozukluğunu üzerinden atmaya başladı. Bu anlamda turizmin uluslararası alanda kitlesirken hem ekonomiyi canlandırdı hem de insanlar arasında yeni ilişkiler ve kültürler arası tanışmalara da yol açtı.

Bu özelliği ile turizm ülkelere

ekonomik yarar sağlamanın yanı sıra kültürel hareketliliği de gerçekleştirerek bir başka yararı sağladı.

İlk yıllarda böylesine önemli yararlar sağlayarak gelişen turizm günümüzde bu kez eldeki mirasın turizmden dolayı uğrayabileceği zararı önlemek için neler yapılması gerektiği tartışmalarını gündeme getirdi.

Bundan 40-50 yıl önce ülkeler sahip oldukları ulusal ve tarihsel miras ve kültürü diğer uluslara taşımak ve onlarla paylaşmak isterken bu süreç günümüzde sahip olunan tarihsel ve kültürel mirasın bizden sonra gelecek kuşaklara da aktarılması ve korunması çabalarını gündeme getirdi.

Bu anlamda turizm bir yanıyla ulusal, tarihsel ve kültürel mirasın yayılmasının en etkin aracı iken bir yanıyla da bu değerlerin hızla zedelenmesine yol açan bir etken olarak görülebilir haldedir.

Örneğin Türkiye Pamukkale'deki travertenleri yıllarca uluslararası pazara sunmak için çalışırken bugün bu değerlerin uğradığı akından korunmasına çalışmaya başladı.

Aynı şekilde Kapadokya bölgesindeki çok sayıda yeraltı ma-

ğarası da böyle. Biz bir yandan bu ulusal, tarihsel ve kültürel mirasımızı uluslararası alanda tanıtmaya çalışırken bir yandan da bu değerleri tanıdıkça bölgeye gelen turistlerin yarattığı tahribatı görüp, bu tahribatı nasıl önleyebileceğimizi düşünmeye başlıyoruz.

İşte bu ve buna benzer örneklerin çoğalması "Sürdürülebilir turizm" kavramını gündeme getirdi.

Yani ülkeler turizmi geliştirmek isterken elde olmayan nedenlerle ortaya çıkan tahribatı önlemek için neler yapılabileceğini düşünmeye başladı.

Bu noktada Türkiye diğer ülkelere göre çok iyi durumdadır.

Türkiye'nin uluslararası turizm pazarına geç çıkması ekonomik açıdan kimi kayıplar getirdi. Ancak bu geç kalış aynı zamanda diğer ülkelerin yaşadıkları olumsuz deneylerden ders alınmasını sağladığı için bir anlamda yararlı da oldu. Örneğin Türkiye, İspanya, İtalya ve kısmen Yunanistan'ın turizmi geliştirirken yolactığı betonlaşma sürecini çok daha az etkiyle yaşadı.

Aynı şekilde Türkiye diğer ülkelerin tarihsel, ulusal ve kültürel değerlerini sergilerken o gün itibariyle ne yapılabileceği konusunda bilgileri olmadığı için önlem alamayan ülkelerin uğradığı kayıpları şimdi ortaya çıkan bir dizi önlem ve daha da önemlisi bizzat halkın bilinç düzeyinin yükselmesi ile artık kültürel değerler çok daha iyi korunabiliyor. Bu noktada bir konuya değinmek gerekir. Bir değerın korunmasının yöntemi bu değerın insanlığın bil-

gi ve görgüsünden saklanması değildir. Bir başka deyimle tarihsel veya kültürel mirası korunmak için bu değerlerin turizm amaçlı kullanımının yasaklanması gerekmez. Tersine bu değerler kullanılarak korunabilir. Şimdi üzerinde durulan konu daha çok kullanımdan doğan tahribat olsa da, bunun alternatifi ulusal ve tarihsel değerlerin kullanımdan kaldırılması, yani bu tür özelliklere sahip yerlerin ziyarete kapatılması değildir.

Belki bu noktada tam tersini yapıp, böylesine önemli özelliklere sahip olan ulusal veya tarihsel mirası yalnız bir ülkenin malı olmaktan çıkarıp, bütün insanların malı haline getirerek bu mirasın korunması konusunda daha geniş bir kesimin duyarlı olması sağlanabilir. Bunu da ancak turizm yolu ile yapabilirsiniz.

Bu anlamda esas olarak ve ilk başta sanayi alanında ortaya çıkan sürdürülebilir kalkınma ve sanayileşmenin de sorunu olan varolan kaynakların en rantabl kullanımının bunları vahşice tüketmek değil, tersine devamlılığını sağlayacak yolların aranmasıdır. Sürdürülebilir turizm ve ulusal, tarihsel, kültürel mirasın korunmasında turizmin lokomotif gücü olan seyahat acentaları ve tur operatörlerine önemli görevler düşüyor. Seyahat acentaları turizmin pazarlamacı kesimi olarak taticı tüketici ile yüzyüze temasta bulunan kesimdir. Dolayısıyla seyahat acentaları ve tur operatörleri bir yandan turlarını ilginç kılacak tarihsel ve kültürel değerleri tanıtırken bir yandan da bunla-

rın yalnız bir ulus, bir kültür bir ülkenin değil bütün insanların ortak malı olduğunu anlatarak hem pazarlama açısından başarılı bir iş yapabilir hem de değerlerin bütün insanlara malolmasını sağlayabiliyor.

Aynı şekilde seyahat acentaları ve tur operatörleri çalıştıkları ülkelerdeki tarihsel mirasın korunmasını hem insanlığa karşı bir görev hem de bizzat kendi işlerinin gereği olarak yapıyor. Çünkü seyahat acenteleri biliyor ki varolan bu değerler tükendiğinde kendileri de işlerinden olacaklardır.

Bir dönem en çok ziyaretçi çeken tarihsel, kültürel miras bölgesi eğer yeterince korunmazsa bir süre sonra artık hiçbir turist gitmeyeceği bir yer haline gelir. Bu nedenle seyahat acenteleri her ülkedeki tarihsel, ulusal ve kültürel mirasın korunmasına özel bir çaba harcıyor. Çünkü ellerindeki ürünün kendisi bu değerlerdir. Son yıllarda büyük tur operatörlerini hem Türkiye'de hem de diğer ülkelerde arkeolojik kazılara yaptıkları sponsorluk yolu ile destek sağlaması bu anlayışın ifadesidir. Bilindiği gibi Türkiye'de uzun süreden beri devam eden Çatalhöyük kazısı geçtiğimiz günlerde yerli ve yabancı turizm kuruluşları ile bazı finans kuruluşlarının sağladıkları destek ile epey hızlandı.

Yani seyahat acentaları bir yandan varolan ulusal, tarihsel ve kültürel değerleri korumaya çaba harcarken bir yandan da yeni kültürel değerlerin ortaya çıkması için çalışıyor. Bu da işlerinin doğal sonucudur.

Eşme kilimleri

Prof.Dr. Neriman Görgünay Kırzioğlu*

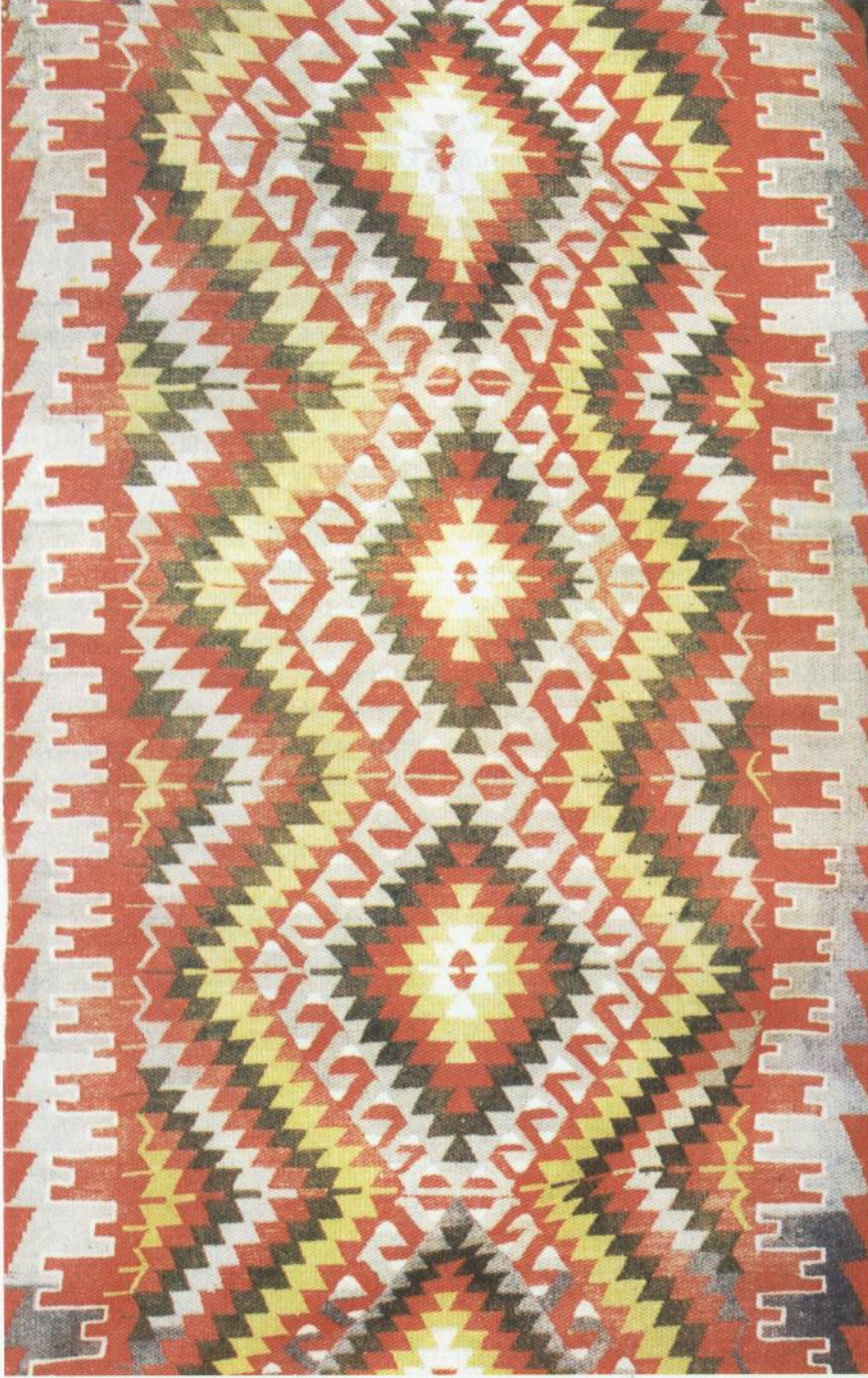
Günümüzdeki Eşme kilimleri, genelde tacirlerin siparişleri ile ticari amaçla dokunmaktadır. Bunların yanısıra, Eşme halkının kendi evleri için dokudukları kilimler varsa da, sayıları azdır. Kilim tacirleri tarafından ticari amaçla dokutturulan kilimler, her gün biraz daha artarken, buna karşı, çeyiz ve ev ihtiyacı için dokunan kilimler, gittikçe azalmaktadır.

Eşme yöresinde kilimlerin yanısıra zili, suamak, sarma motifli cecim, hopan ve tülü gibi dokumalarda yapılmıştır. Fakat bu gün, suamak ve tülü dokuma, tamamen bırakılmış; az olmak üzere yer yer, zili ve sarma motifli cecim dokumalar görülmektedir.

Eşme kilimlerini halkın kendi ihtiyaçları için dokudukları ve tüccarın sipariş vererek, ticari amaçla dokutturdıkları kilimler olmak üzere, iki ana kolda incelemek doğru olur. Bu iki ana koldan, halkın ihtiyaç için dokuduğu kilimler, eski günlerde dokunmuş olanlarla, günümüzde dokunmuş olanlar farklı özellikler gösterdiğinden, bunu da, iki ayrı dal olarak ayırmak uygun görülmüştür.

Eşme'de geçmiş günlerde; "Altınbaş", "Toplu", "Takmak", "Albaş" adları ile tanınan ve birbirinden farklı özellikler taşıyan kilimler dokunmuştur. Ayrıca hayat ağacı motifleri ile süslü namazlağı kilimlerle, zemini altıgen madalyonlarla ve çeşitli yangışlarla dolgu kilimler de, bu araştırmada tesbit edilmiştir. Çeşitli bölgelerde yaptığım

incelemelerde, bölgeye has özellik gösteren bu kilimlerin benzerlerinin, Anadolu'nun bazı yerlerinde de dokunduğu görülmüş; fakat, "Takma kilimleri"nin benzerlerine rastlanmamıştır. Benzer kilimler

ayrı bir grup olarak verilmiştir.

Öteden beri halkın kendi ihtiyacı için dokuduğu eski kilimlerde iplikler, dokuyucu tarafından evde eğrilip bükülmüş ve yine evlerde kök boya ile boyanarak hazırlan-

mıştır. Bu kilimler rengi, yanğısı (motifi) ve kompozisyonu ile bölgeye has özellik göstermiştir. Bugün halkın kendi ihtiyacı için dokuduğu kilimler iplik, kalite, renk, yanğıs/yanıs ve desn düzenlemesi bakımından, bölgeye has özelliğini tamamen kaybetmiş ve yozlaşmıştır.

Kilimlerdeki bu değışme ve yozlaşmalar, dönem dönem devam etmiştir. Yaşlı halıcılardan alınan bilgilere ve yaptığım araştırmalara göre; takriben 1934'den önceki kilimler "İlk Dönem" kilimler, 1935-1980 yılları arasında dokunmuş olanlar "Orta Dönem" kilimler, 1981'den sonra dokunmuş olanlar ise "Son Dönem" kilimleri olarak sınıflandırılmıştı.

İlk Dönem Kilimleri'nde çözgü ve atkı (renkli yanıs ipi) tamamen yündür. İplikler, dokuyucu tarafından evlerde hazırlanmış ve kök boya ile boyanmıştır. Bu kilimlerde hakim renk olarak kullanılan mavi, kırmızı ve yeşilin yanısıra, diğerk renklere yer verilmiştir. Mavi, tatlı indigo mavisi; kırmızı, tatlı pastel kırmızısı; yeşil ise orta renkte bir yeşildir. Kilimlerdeki yeşil ve kırmızı gibi renkler, karşıt renklere olmalarına rağmen, pastel renklere kullanıldıklarından ve renk tonları uygun seçildiklerinden, birbirleri ile uyum sağlamışlardır. Ayrıca, bu dönem kilimleri iki şak/parça halinde dokunup, birbirine dikilerek kullanılmıştır. Motifler, "Tilifli", diğerk bir deyimle "Gıcıklı"dır.

Orta Dönem Kilimleri'nde, çözgü ve yanıs-ipi, yündendir. Motifler değışmeye başlamıştır. Kök boya kullanılmakla beraber, sentetik boyaya da yer verilmiştir. Bu dönemde iki şak halinde yapılan kilimler, ortadan kalkmaya başlamış; tek

parça olarak dokunmuştur. Motifler, yine tiftlidir. Yün iplikleri yine dokuyucu tarafından hazırlanmıştır. Fakat, sentetik boya kullanılmıştır. Birinci dönemde kullanılan indigo mavisi, bu dönemde çivit mavisine dönmüştür. Pastel kırmızı ve yeşil tonları, biraz daha canlı renklerde kullanılmış; renk uyumu, eski özelliğini kaybederek, bozulmaya başlamıştır.

Son Dönem Kilimleri'nde ise; mavi renk, mavi-mor bir renk almış; kırmızı, ya daha canlı renklerde kullanılmış ve zaman zaman al renge bürünmüş, ya da çok koyu karalık renk tercih edilmiştir. Yeşil ise; koyu çimen yeşili ile nefti yeşile dönmüştür. Kilimlerde, ya göz alıcı renkler kullanılarak, özü yoran bir durum yaratmış, ya da çok koyu renklerle kilim, iç karartıcı bir hale gelmiştir. İplikler, boyacılar boyattırılmaktadır. Boyacı hangi tonda boyarsa, onunla doku-

mak zorundadırlar. Renk tonları, eskilere göre, tamamen değişmiştir. Boya kalitesi düşmüştür. Bu dönem de renk çeşitliliği artmış, kilimlerde, çok koyu renklerin yanı sıra, çingene pembesi ile yer yer parlak renklerde orlon iplikleri kullanılmıştır. Çözümler, pamuk ipliğinden yapılmıştır. Motiflerde de, dönem dönem değişiklikler görülmektedir.

Eşme'de kilimler "Istar" denilen dik tezgahlarda, kadınlar tarafından dokunmaktadır. Tezgaha Kilim Ağcı da denir. Erkekler, kilim dokumazlar. Kız çocukları, küçük yaşta (7-8), annesinin yanında tezgaha oturur, birlikte kilim dokumaya başlarlar. Kendi başına kilim dokuyacak duruma gelince, dokumasını, ayrı bir tezgahta sürdürür. Ticari amaçla dokunan kilimler de, yine istar denilen dik tezgahlarda, kadınlar tarafından dokunmaktadır. Eskiden kilimlerin yünleri, ev-

lerde, kirman ile eğrilirdi. Bölgede kirmanla yün eğrilirken "Öreke"den de yararlanılırdı. Bugün dokunan kilimlerde, fabrika yünü kullanılmaktadır.

Ticari amaçla dokunan kilimlerin bir kısmında desenler, eski Eşme kilimlerinin bordürlerinde veya zeminlerinde yer alan küçük motiflerin, birkaç misli büyütülmüş örneklerinin, çoksade bir şekilde zeminde sıralanması ile elde edilmektedir. Diğer bir kısmında ise, bazı ihracat firmalarının isteklerine ve çizip sipariş verdikleri modellere bağlı kalarak yapılmaktadır ki, bu ikinci grup desenler, çoğunluğu teşkil etmektedir. Bu kilimler, eski Eşme kilimleri ile pek ilgisi olmayan kilimlerdir. Renkler de, sipariş veren firmaların isteğine bağlı olarak seçilmektedir.

*Dokuz Eylül Üniversitesi Öğretim Görevlisi
Eşme Kilimleri (Kültür Bakanlığı AKM) Yayınları

Müzikte terminolojinin önemi

Doç.Dr. Can Etili *

Müzik dünyasında çok çeşitliliğe dayanan büyük bir zenginlik yaşanmaktadır. Bu zenginliğin alt yapısında en az 650 yıllık bir imparatorluğun geçmişinin bugüne dönüşen etkileri görülebildiği gibi, endüstriyel topluma geçişin de etkileri sezilmektedir. Bu etkileşim sonucunda meydana gelen müzik türlerinden bazıları 1973'den bu yana Türkiye Radyo Televizyon Kurumu yayın planında yer alırken, diğerleri de yer almasına rağmen, ülkeyi bir kültür ögesi gibi sarmaktadır. Türk toplumunda insanlar, onlarla yaşamlarını sürdürmeyi alışkanlık haline getirmişlerdir. Bu konunun önemine dayanarak müzik türlerine ülkenin saygın müzik adamlarının düşüncelerine yer vererek açıklamak yararlı olacaktır.

Terimler, kavramların açıklanmasında kullanılan sözcük gruplarıdır. Terimleri gerektiği şekilde belirginleşmemiş kavramlar anlatılamadığı gibi, algılanmakta da birçok zorluklara neden olmaktadır. Bu sebeple, kavram kargaşasına meydan vermemek için, her bilim dalı mutlaka kendi terminolojisini yaratmak zorunda kalmıştır. Bu nokta o kadar önemlidir ki, hangi bilim dalı olursa olsun bir konuyu öğre-

Dünyada her konuda bu uygulama yapılarak sorunların çözülmesi sağlanırken, Türkiye'nin müzik yaşamında tam anlamıyla bir kavram kargaşası yaşanmaktadır. Hangi terimin hangi kavrama açıklık getireceğini bilimsel olarak anlamaya olanak yoktur. İsim babalığının kimler tarafından yapıldığı belli olmayan terimlerle birçok müzik türleri ve kavramlarının müzik dünyasında yer aldığı da bir gerçektir.

teceği zaman öncelikle, terimlerden başlaması, içerikteki kavramların belirleyici olmasında en büyük etken durumundadır. Terminolojinin bilim olarak kabulü, bilimsel araştırmaların ilk basamağıdır.

Dünyada her konuda bu uygulama yapılarak sorunların çözülmesi sağlanırken, Türkiye'nin müzik yaşamında tam anlamıyla

bir kavram kargaşası yaşanmaktadır. Hangi terimin hangi kavrama açıklık getireceğini bilimsel olarak anlamaya olanak yoktur. İsim babalığının kimler tarafından yapıldığı belli olmayan terimlerle birçok müzik türleri ve kavramlarının müzik dünyasında yer aldığı da bir gerçektir.

Bugün ülkenin ileri gelen müzik otoritelerinin bir araya gelerek oluşturacakları geniş tabanlı akademik kurullar tarafından kavramlar ve terimler üzerindeki karanlık örtünün kaldırılması artık zorunluluk haline gelmiştir. Bunun yapılabilmesi için müzikal birikimlerin yanısıra ülkenin sosyolojik yapısının da bilinmesinde sayısız faydalar vardır.

Ortaya çıkan ihtiyaçlar sonucunda çalışmanın esasını oluşturan Türk halk müziği terimi bile günümüzde tartışmalarını da beraberinde getirmektedir. Aynı şey Türk Sanat Müziği için de söylenebilir. Bu sebeple yazarı ilgilendirdiği kadarıyla, Türkiye'de ifade edilen müzik türlerine durum tesbiti yapılarak bilgi vermenin, daha sağlıklı bir yöntem olacağına inanılmaktadır. Araştırma ve inceleme olmadan mantar gibi türeyen bu terimlerle müzik dünyasında bir yere varılması mümkün değildir.

*İTÜ. T.M.D.K. Temel Bilimler Bölüm Başkanı

Milli kültür-evrensel kültür ekseninde Türk kültürünü bir bütünlük içinde nasıl değerlendirebiliriz?

Yrd.Doç.Dr. Gökten Ay *

Milletleri bir arada tutan, milli kültürdür. Milli kültür; dil, din, tarih, folklor ve müziğin bir bütünüdür. Atatürk bu nedenle, laik, demokratik, genç Cumhuriyeti kurarken, temel kültür olduğunu sürekli belirtmek gereğini duymuştur. Ancak, günümüze kadar millilik, çağdaşlık, evrensel terimlerdeki karmaşa devam etmiştir. Eğitime de yansıyan bu karmaşa siyasi partilerimizi de etkisi altına almıştır.

Toplumların en küçük parçası olan "aile"yi oluşturan bireylerin kendilerine ait kültürü, düşüncesi vardır. Ve her birey kendi yaşantısı içinde, demokratik kurallar içinde bu hakkını kullanmaktadır. Bireylerin bir araya gelerek meydana ettirdikleri "aile" de ise iki bireyin ortak kültürü yükselmeye, uygulanmaya başlar. Ailelerin birleşmesiyle o yerleşim biriminin folklor kültürü yükselir. Bu kültür tamamen yöresel olup, geleneksel insan zevkinin bir ürünü özelliğini taşır. Folklor kültürü her yerleşim biriminde yeşererek milli kültürün oluşmasında kaynak görevini yerine getirir.

Bu nedenle, bize göre Türk halk kültürü, ülkemizin medeni ülkeler arasında yer alması için gerekli bir büyük havuzdur. Ve ülkemizde yaşayan her birey, görevi ne olursa olsun halk kültürünü bilmeli, sevmeli, önem vermeli ve bu kültürle bütünleşmelidir. Unutmamalıyız ki; aynı tarihten güç alan, aynı coğrafi yolları katederek bugünkü sınırlarımız içinde yaşayan bizler; aynı kültürü, kanı ülküyü taşıyoruz. Bilim adamlarına göre milli kültürümüz; uluslarda derinleşerek, evrenselde katkı yaratmaya yönelik, bütünleştirici, barışçı ve yaratıcı bir kültürdür. O nedenle de, milli kül-

tür; günlük siyasi politiklardan uzak kalabilmeli, vazgeçilmez özelliği ile devletimizin asli özelliği olduğu unutulmamalıdır. Milli kültür politikasının bir devlet politikası olarak sürekliliğinin sağlanması bütün siyasi partilerimizce benimsenmelidir. Sürekli kesintiye uğrayan, yön değiştiren kültür politikalarıyla bir yere varmamız mümkün değildir.

Yıllarca, bazı kesimlerce milli kültürden uzak durulmasını, buna rağmen batı kültürünün çağdaşlık olarak sürekli lanse edilmesini anlamakta zorluk çekiyoruz. Toplum olarak gelişmiş ülkelere yakalama, onlarla çağdaş, yani aynı yüzyılda ve şartlarda yaşamayı elbette istiyoruz. Ancak, buna engelinde milli kültür olduğunu zannetmiyoruz. Orta Asya'dan günümüze atalarımızdan bize miras kalan, bize ait, bize has olan kültürel değerlerimizin, ülkemizin her köşesinde, doğal ortamlarında, hiçbir zorlama olmadan, bir çiçek gibi filizlendiğini de görüyoruz. Ayrıca; bize millet olma vasfını ve şahsiyetini veren bu değerleri muhafaza etmezsek, Batı medeniyeti içinde kaybolacağımızı da biliyoruz.

Yapılan her sanat kişiye hitab ediyor. Kişi ise birkültür yaratıyor ve yaşıyor. Kişilerin ileriye umutla bakabilmelerinin etkeni olan yaşadığı kültür, o kişileri bir arada tutabiliyor, yaratıcılığının gelişmesine yardımcı oluyor.

Her köşesi ile kültür zenginliği içinde olan ülkemizin, millilikten evrenselliğe giderken çok dikkatli olması, kopucilikten uzak, ayakları yere basan karar ve uygulamalar yapması; devletin, ülkesine ve milletine, insanlık idealine bağlı kişiler yetiştirmesi şarttır. Geçmişini, tarihini bilmeyen bir toplumun, geleceğe uzanması mümkün değildir. Ar-

ları ve eksileri ile geçmişten ders alarak medeni ülkeler arasında yer alma için çalışmalıyız. Bu yolu katederken, ileri ülkelerin bulduğu, icat ettiği buluşlardan da faydalanmalıyız. Milli kültürün toplumları geri bıraktığı şeklindeki düşünceleri talihsizlik olarak değerlendiriyoruz.

Çünkü; en medeni saydığımız insanın dahi "geleneksele ait", "halk yönü" vardır. Ve bu yön insanlara eksi puan getirmez; tersine ufkunu, bakış açısını, projelerini genişletir. O yön insanın kendisidir.

Önderimiz Atatürk konuyla ilgili olarak bakınız neler söylemiş; "Medeniyetin ne olduğunu başka başka tarif edenler vardır. Bence medeniyeti hars-tan ayırmak güçtür ve lüzumsuzdur. Bu nokta nazarımı izah için hars ne demektir tarif edeyim. A- Bir insan cemiyetin hayatında, B- Fikir hayatında, yani ilimde, içtimaiyatta ve güzel sanatlarda, C- İktisadi hayatta yani ziraatta, sanatta, ticarete, kara, deniz ve hava münakalatçılığında yapabileceği şeylerin mülhasasıdır."

Gerçekte Atatürkçülük, bir atılımdır. O çağda, gelişmiş olan ülkeler yetişme, onların imkanlarından faydalanma atılımıdır. Biz ülke olarak "batılılaşma", "asrileşme", "modern", "medeniyet" diyince hep Avrupa'yı anlıyoruz. Dolayısı ile batılılaşmadan o asra ayak uydurmayı anlıyoruz. Atatürk bir hocanın kendisine yönelttiği "asrileşmek nedir?" sorusuna, "adam olmak demektir" cevabını vererek, önemli olanın insan ve eğitim olduğunu belirtmiştir. Her şeyi ile milli öze bağlı kalan Atatürk, Türk insanının, Türk devletinin, Türk toplumunun çağdaş düzeye getirilmesini amaçlamıştır. Ama öncelik olarak geçmiş değerlerden kopmadan,

milli kültürden soyutlanmadan.İşte bu görüş ve düşünceler O'ndan sonra devam ettirilememiş, adeta kendilerine "büyük" denen, ama "büyüklük" yapmayan; toplumu yüceltme yerine, toplumun gerisinde kalan; buna karşılık gençlerden çok iş, üretim isteyen yöneticiler sayesinde "kültürel gecikme", "teknolojik gecikme" kaçınılmaz olmuştur.

İnsanlarımız; asırlarca, üretkenliğini hiç kesmemiş; el sanatları, oyunları, giysileri, yemekleri, fıkraları ile canlılığını, dinamizmini korumuştur. Temel yapısı ile "kapalı", "muhafazakar" olan, ama diğer ucu ile "açık" olan toplumumuz, "gelenekselliği" bir ilke olarak ele almış, kendine uyan hiçbir gelişmeye de karşı durmamıştır. Bu yönü ile dinamik bir izlenim veren toplumumuz kendisini demokratik sistem içinde bilgilendirecek, bilinçlendirecek yönetimlere ihtiyacı duymaktadır.

Her insan, çağa uygun yaşamak, medeni ülkeler insanlarının yıllık ortalama gelirine erişmek ister. Ancak, medeniyet ile kültürü birbirinden kesin bir sınırla ayırmak mümkün değildir. Medeniyet birçok milletin kabul ettiği ortak değerlerdir.

Dünya ülkeleri kendi benliklerini koruyarak, ileri ülke olmuşlardır. Çünkü; eğitilmiş topluluklar kopya kültürlerle bir yere varılamayacağını, kültürü olmayan milletlerin medeniyetlerinin de olamayacağını çok iyi bilmektedirler.

Ülkemizde "genel sanat eğitimi" aile içinde ve okullarımızda verilmediğinden, hemen hemen her konuda; şehir planlarından köprülere, parklardan gökdelenlere, ev deklarasyonundan okullarımızın boyalarına kadar bir zevksizlik görülüyor. Sitelere, yazlıklara taşınmakla, son model arabalarla gezmekle iş çözülüyor ki! Kültür ve sanatı birbirinden ayırmak, oyunlarla müzikleri ayırmaya benzer. İşte bu nedenle, temel eğitimde, biz, küçük yaşta insanlara kültürü, sanatı, zevki, medeniyeti ve kurallarını aşılırsak, ileri ülke olma yolunda hızla mesafe alabiliriz.

Kültürümüzün temelleri, Türk top-

lumunun tarih boyunca yaşamış olduğu tecrübeler ve coğrafi konumu ile belirlenmiştir. Orta Asya kökeninden, İslam uygarlığından, Anadolu kültürlerinden ve Avrupa kültüründen etkilenen kültürümüz, kendine has bir kişilik kazanmıştır. 2000'li yılları biterken bunu bozmaya, yeni kültürler aramaya, kopya etmeye çalışmak yanlış olsa gerek.

O halde ne yapmalıyız? Toplumların ileriye gidebilmelerinin ön önemli şartı, sağlıklı eğitimidir. Okullar, üniversiteler açmakla eğitim hallediliyor diye düşünürsek bugünkü hatalara düşeriz. Çünkü; önemli olan dersi verecek hocanın bilgisi ve karakteridir. Bugün, okullarımızda müzik ve resim derslerinin çoğuna brans öğretmeni girmektedir. Milli Eğitim Bakanlığımız bu derslerle ilgili olarak sayfalarla müfredat hazırlamış, çok güzel. Peki bu müfredat uygulanıyor mu? Tabi ki hayır. Ortaokula gelen öğrenci hala nota değerlerini bilemiyorsa, kendisinde varolan yeteneğini geliştiremiyorsa suç kimin? Özel günlerde çocukları toparlayıp, kulaktan iki marş öğretmekle müzik eğitimi yapılmış mı oluyor? Yoksa kamufle mi ediliyor? Ve üzülerek görüyoruz ki bu arkadaşlar fakültelerin müzik eğitimi bölümlerinden mezunlar. Yani, batı müziğinin ülkede yaygınlaşması için nefer olarak yetiştirilmiş, Türk müziği deyince burun kıvaran, çağdaş(!) müzik yapan öğretmenler. Bunun yanında 1980'li yıllardan sonra öğretmenlik hakkını alan Türk Müziği Devlet Konservatuarları mezunları var. (M.E.B. Talim Terbiye Kurulu 10 yıl eğitim görerek mezun olan (Ortaokul+Lise+Üniversite) Çalgı Eğitim Bölümü mezunlarına bu hakkı hala vermemiştir.) Avrupa müziğini ve Türk müziğini öğrenip, bir çalgıyı iyi de recede çalabilen, pedagojik formasyon derslerini de alan Türk müziği mezunlarının, gittikleri yerlerde öğrencilere daha yakın oldukları, daha önce öğrencilerin girmek istemedikleri müzik derslerini doldurulduğu ve yeteneklerinin ortaya çıktığı, öğrencilerin her tür müziğe açık öğretmenlerle daha iyi uyum sağladıkları görülmektedir.

2000'li yıllara girerken hala Türk-

Batı gibi ayrımları yapmak doğru olmaz gerek. Bu nedenle Bakanlık, öğretmenlerimizi bir potada birleştirecek sementler yapmalı ve bu tür ayırım yapanlara görev vermemelidir. Bakanlık, ders müfredatlarının uygulanması için gerekeni yapmalı ve okullara seçmeli olarak bu sene konan halkbilim derslerini devam ettirmelidir. Halk oyunları dersleri de, Bakanlığın geçen ay yayınladığı kurallara uyan öğreticilerce verilmelidir.

M.E.B. eğitimle ilgili programları yürütürken, diğer bakanlıklar eğitimle ilgili işlevlerini ortak bir programla bakanlığa devretmelidir. Kültür Bakanlığı ise halk kültürü ile ilgili derleme, araştırma, sergileme, konser, topluluklar, kültürel ilişkilerdeki yükümlülüğünü yerine getirmelidir. Gençlik ve Spor Bakanlığı, görevi icabı yarışma, senlikler yapmalıdır.

Bu aşamada üniversitemiz, bakanlıkların her türlü faaliyetleri için bilgi ve birikim deposu görevini, konuyla ilgili uzmanların yetişmesi için gerekli çalışmaları, objektif olarak yerine getirmekle en önemli görevi üstlenmiş olmaktadır. Kısaca milli kültürü ile yoğrulmuş, medeni insan veya toplum olmak için gerekli özelliklere sahip, çalışkanlık, dürüstlük, açıklık fikirlere saygılı, iletişim araçlarına ilgili, okumasını ve araştırmasını, tartışmasını bilen gençlerin yetiştirilmesi halinde gelecekte korkmanın yeri yoktur.

Kaynaklar:

- Afet İnan; Atatürk hakkında hatıralar ve belgeler. Ankara 1968
Prof. Ali Ucan; İnsan ve Müzik. İnsan ve Sanat Eğitimi. Ankara 1994
Erik Jan Zürcher; Modernleşen Türkiye'nin Tarihi. Çev: Ömer Laçiner. İstanbul 1995
Emre Kongar; Kültür Üzerine. İstanbul 1994
İmparatorluktan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Bakışı. Remzi Kitabevi. İstanbul 1993
Erol Güngör; Kültür Değişimi ve Milliyetçilik. Ankara 1980
Türk Kültürü ve Milliyetçilik. Ötügen Nesriyat. 9. Baskı. İstanbul 1989
Gökten Ay; Folkloru Giriş. Pan Yayıncılık. İstanbul 1990
Kemal Atatürk; Nutuk. (1919-1927) Atatürk Araştırma Merkezi Yay. Ankara 1989
Tahir Alangu; Türkiye Folkloru El Kitabı. Adam Yayıncılık. İstanbul 1983
Tuncer Baykara; Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları. Ankara 1988

*İ.T.Ü. T.M.D.K. Öğretim Üyesi

Halk Müziği sanatçısı Sümer Ezgü ile bir sohbet

Kültür yelpazemizin güzel bir kolu olan halk müziğimiz bilindiği üzere bir dönüm noktasını yaşamakta. Halk müziğine bir dönüş var. Bir gelişim var. Artık günümüzde gençlerin dillerinde dalga dalga türkü söyleniyor. Bu ne hoş bir gelişme ki; unutulma korkusuyla yaşayan türkülerimize yeniden sahip çıkılabildi. Unutulmak, hak ettiği ilgiyi görememek, sahip çıkılamamak ve gelişimi için herhangi bir çaba gösterilememek; işte bunlar türkülerimizin sırtında kanayan bir yara gibiydi.

Ama bugün bin bir duygunun işlendiği türkülerimizde bizlerin yani halkın duygu ve düşüncelerinin anlatıldığı, belki söylemek isteyip de bir türlü söyleyemediğimiz hislerimizi işte o güzel mısralarda anlatıyor ve dışa vuruyoruz.

Yüzyıllar boyunca atalarımızın dillerinde yer etmiş mısraları bugün bizlerde zevkle dinleyebiliyor, onlarla aynı duyguları yaşayabiliyorsak; işte o zaman türküler adına hiç sönmeyecek bir ışık yanıyor demektir.

Bu ışığı saçan ve türkülerimizi doyumsuz bir şekilde kulaklarımıza hitap ettiren halk müziği sanatçılarımızdan Sümer Ezgü ile bir sohbet yaptık ve istedik ki; sizlerle bu sohbeti paylaşabilelim.

Motif: Sayın Ezgü bize kısaca kendinizden bahseder misiniz? Sanat hayatını nasıl başladınız?

Sümer Ezgü: Sümer Ezgü bir öğretmen çocuğudur. Kendimi anlatırken ilk aklıma gelen bu. Babamın öğretmen olması ve Türkiye'nin Cumhuriyet'ten sonra barındırdığı özverili nesilden birisinin benim babam olması bana müthiş gurur veriyor. Baba tarafım Trabzonlu, annem Çerkez. Anne tarafım ise Burdur'lu. Doğma büyüme Burdur'luyum. Yani çocukluğum Burdur'da geçti. Babamın görevi gereği 2 yıl Yunanistan'da Gülümcine'de kaldık. Türkiye'ye döndü-

ğümüzde Ankara 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi'ni kazandım. Gerek okulun grupları, gerek dernek çalışmaları ile folklor alanında işin boyutu biraz daha gelişti. Sizin şu anda yaşadığınız atmosferi, arkadaşlık ilişkilerini, paylaşmayı, üretmeyi biz de yaşadık. Daha sonra 1981'de TRT Ankara Radyosu'nun açtığı sınavları kazandım. Ankara, İzmir, Erzurum, İstanbul olmak üzere 4 radyoya alınanların içinden ilk kadroya giren 6 kişiden birisi bendim.

Motif: Sanat hayatınız ve sanatsal

çalışmalarınız hakkında bilgi verir misiniz?

Sümer Ezgü: Ben çok araştırmacı bir yapıya sahibim. Bu yönüm sanat hayatımda da ağır bastı. Birtakım derlemeler yaptım. Bunların içinde beni popüler yapan "İlvanlım" adlı türkü oldu. Bana aynı zamanda TRT Müzik Ödülü de kazandırdı. "Bedirik" adlı derlemeyi ve "Nazar Değmesin", "Seker Almaya Geldim" gibi türkü formunda besteler yaptım.

Bir de eşim Serap Ezgü ile birlikte

TRT 1'de 2,5 sene kadar devam eden kültürel içerikli bir program hazırladık ve sunduk. İnanın bu programı hazırlamış olmak beni çok mutlu ediyor. O dönemlerde halk müziği tamamen yayınlardan kaldırılmıştı. Bizde türkülerimizin sadece bir müzik yapıtı değil aynı zamanda bir kültürel değer, daha sonraki nesillere ulaştırılması gereken bir miras olduğu düşüncesinden yola çıkarak bu programı önerdik. Aşağı yukarı 1980'den beri halk müziğindeki bu azaltılma toplumda müthiş bir türkü açlığı yaratmış olacak ki bu program her kesimden genç, yaşlı, her meslek grubundan insanın büyük beğenisini kazandı. Ve 1997 senesinde Magazin Gazetecileri Derneği'nin en iyi müzik eğlence programı seçildi.

Motif: Siz uzun yıllar TRT sanatçısı olarak sanatınızı icra ettiniz. Ancak bildiği üzere kısa bir süre önce TRT'den ayrıldınız. Bu konudaki düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Sümer Ezgü: Evet. Dediğiniz gibi uzun yıllar TRT sanatçısı olarak görev yaptım. 4 ay önce de TRT'den istifa ettim. Bu konuyu şu şekilde açıklamanın daha doğru olacağı kanısındayım. Ben müziği daha özgür bir ortamda yapmak istedim. TRT bize çok şey kazandırdı, okulumuz oldu. Ancak kafamdaki düşüncelerimi, projelerimi direkt hayata geçirmek ve kendi adıma birşeyler yapmak istiyorum. Kısacası sanatın daha özgür olması gerektiğini düşünüyordum. Onun için istifa ettim.

Motif: TRT'de size bu özgür ortam yaratılmadı mı?

Sümer Ezgü: Devlet kuruluşlarında o kuruluşun tasarrufları doğrultusunda müzik üretiyorsunuz. Oysa bizim de kişisel müzik bakışımız var. Takdir ettiğim bir husus var ki o da; TRT'nin bir yayın organı olmasına rağmen uzun yıllar halk müziği alanında derlemeler yaparak, arşiv kurarak, birinci derecede görevi olmadığı halde bu görevi üstlenmiş olmasıdır. Onun için TRT'nin de hakkını vermek lazım. Bu kurum yıpratılmamalı. Ama şöyle de bir şey var. Sanat özgür bir ortamda daha iyi yeşeriyor. Daha verimli oluyor. Devlet kadroları üretken

insanları bir noktada sınırlıyor. Bu da bir gerçek. Işık saçan insanların önlerinin açılması, çalışma yapmak istedikleri alanlara yönlendirilmesi ve destek olunması şart. Bu zihniyet yalnızca TRT için geçerli değil. Bütün devlet kuruluşlarında durum aynı. Parlak, ileriye doğru hedefleri olan başarılı insanlar engelleniyor. Belki de bu toplum psikolojisinden kaynaklanıyor.

Bir arkadaşım şöyle diyordu; Biz at sırtında büyüdüğümüz için, atalarımızı at sırtında büyüdüğü için bu bizim generimizde var. Atın birisi önde giderse bu olmaz. Muhakkak yan yana gitmelidirler. Bu toplum psikolojisidir. İşte bu bağlamda sırf birliktelik olsun diye birilerinin öne fırlamasını nedense devlet kadroları engelliyor. Onun için de insanlar özel sektörlere doğru yöneliyor. Bu da tabii devlet kadroları için bir kayıp.

Ben şu anda kendimi daha özgür hissediyorum. Kafamdaki planlarımı daha rahat yapabileceğime inanıyorum.

Motif: Bugün halk müziğinin icrasında birçok sanatçıyı görüyoruz. Sizin halk müziğinin icrasında gördüğünüz artı ve eksiler neler?

Sümer Ezgü: Halk müziğinde bugün bir dönüm noktası yaşanıyor. Halk müziğinin ve mahalli icraların arşiv açısından, kaynak açısından, var olan değerlerin yaşatılması açısından aynen korunmasından yanayım. Bunlar korunmalı ki daha sonraki nesillere tarihi bir kültürel miras olarak ulaştırılabilsin. Bu tarafı hiç karalamıyorum ve aksine saygı du-

yuyorum. Bir köylünün tek başına çalıp söylemesi bile çok saygındır. Çünkü bu kültürel bir değerdir. Ancak bugünün insanının, gençlerinin kafasında bir müzik anlayışı var. Başka arayışların içine girildi. Ben bunları da olumlu karşılıyorum. Folklor durağan olmadığı için dinamik bir yapıya sahip. Hayatla birlikte devam eder. O halde folklor ve bunun bir parçası olan müziğe de dinamik bakmak lazım. Gelişime açık olmak lazım. Bugün halk müziği okumayan sanatçılarımız bile halk müziği okuyorlar. Aslında bu çok güzel bir gelişme. Çünkü türküler hepimizin türküleridir. Ancak burada bir kaygımda var. O da türkülerle çok fazla müdahale yapılıyor olması. Neticede okunan türkülerin bir kısmı tahrip ediliyor. Bazıları ise yaptıkları müdahaleler ile türkülerini tahrip ediyorlar. Onun için çok dikkatli olunmalı. Türkülerini yorumlamak, zenginleştirmek, farklı anlatımlarla çeşitlendirmek farklı bir olay. Ama türkülerini gereksiz kişisel müdahaleler ile çok fazla tahrip etmek çok yanlış. Eğer kişisel bestenizse, kişisel üretiminiz istediğiniz yorumu yapabilirsiniz. Ancak Yozgat'ın Sürmelisini Arap ağzı ile, Karadeniz türküsünü Ege ağzı ile söyleyemezsiniz.

Kısacası türkülerde otantikliği korumak ana hedefimiz olmalı. Zaten türküyü türkü yapan nitelikte otantik olması. Ama gelişime de açık olmak lazım. Bugünkü icraları insanlar zevk alarak dinliyorlar ve benimsiyorlarsa bunun bir doğruluk payı muhakkak vardır. Zaten

zaman kötüyü mutlaka törpüler.

Motif: Türküler üzerinde birtakım yeni düzenlemeler yapılıyor. Siz de Feraye adlı türküde düzenlemeler yaparak dinleyicilere sundunuz. Otantiklik ile bağdaştırdığınızda sizce bu ne derece doğru bir uygulama olur?

Sümer Ezgü: Ben bu değişiklikleri yaparken işe cesaretle giriyorum. Doğru mu, yanlış mı bunu zaman belirler. Ancak çok dikkat ettiğim bir konu var. O da türkülerdeki özün korunması. Mesela Feraye türküsünde yeni düzenlemeler yanında, Manisa Turgutlu'dan Halil Cokyürekli adlı mahalli bir zurnacı getirttik. Bu bir otantik sanatçıdır. Ama onun yanında soprano saksafon ve bas gitar da kullandık. Yani müziği daha zenginleştiren unsurlarla birlikte mahalli tema da gözümüzün bebeği gibi korundu. Önemli olan mahalli temanın korunması olduğu için diğerlerinin ön plana geçmemesine dikkat ettik.

Bence burada sizlere çok büyük görevler düşüyor. Mesela; sizler bence bir baskı grubunu oluşturuyorsunuz. Halk müziği hiçbir zaman dinleyici sıkıntısı çekmedi. Konular itibariyle toplumun konularını içeren, toplumu anlatan bir müzik olduğu için her zaman dinleyicisi var oldu. Ama halk müziği hala camiasını oluşturamadı. İşte sizin gibi dernekler, vakıflar, konservatuarlar baskı gücünü kullanarak bu camiayı oluşturabilirlerse işte o zaman piyasada halk müziği okuyan birtakım sanatçılar bu işin o kadar ucuz olmadığını ve sorumluluk gerektirdiğini düşünmelerine yol açacaktır.

Bugün Türkiye'de Kral TV müzik ödülleri veriyor ve arabesk sanatçılarına halk müziği ödülü veriliyor. Bu çok düşündürücü bir olay. İşte baskı grupları olan müzik derneklerinin, vakıfların, konservatuarların müzik ödülleri vererek birtakım alternatifler oluşturması halk müziği alanında doğru kişilerin ödüllendirilmesini sağlayacaktır. Ben burada sizleri Motif Ödülleri ile halk müziği alanında yerini hak etmiş bir sanatçı olan Belkis Akkale'yi ödüllendirmiş olmanızdan dolayı tebrik ediyorum.

Motif: Sizce türkü nedir?

Sümer Ezgü: En basit anlatımıyla türkü toplumun dilidir. Halk tabanlı olduğu için halk gibi yalın ve doğaldır. Toplum duygularını, bir tarafta kilim motifleriyle anlatmış, diğer taraftan sorunlarını oyunlarına yansıtmış, duygularını müziğine. İşte buradan da; türkü halkın müzikal anlatımıdır sonucu ortaya çıkıyor. Bir yazar türkü için köy klasiği diyor. Çok güzel bir tanım. Türküler bizim özümüz, sazımız, dilimiz.

Motif: Sizin halk oyunları ile olan ilginizi ve folklorla bakış açınızı öğrenebilir miyiz?

Sümer Ezgü: Ben halk oyunlarını ve çalışmalarını iki türlü görüyorum. Birincisi halk müziğinde olduğu gibi bir kültürel değer olarak yaşatılması gerekli bir unsur olması, ikincisi ise müthiş bir dostluk ve paylaşımın yaşandığı bir camia ve sosyal bir ortam olması işin güzel tarafı bizim geleneklerimizde beraberinde yaşatıldığı sosyal bir ortam. Ülkeye yetişen ve ayakları yere basan insanların tabanında bulunan bir ortam.

Geçmiş yıllarda bende derneklerde uzun yıllar halk oyunları oynadım. Bu çalışmalar çok özveriliydi. O günkü derneklerin imkanları bugün sizlerin sahip olduğunuz imkanlar kadar geniş değildi. Bu sebeple halk oyunlarına hizmet çok daha öz-

veriyle yapıyordu. Bugün halk oyunları çalışmaları ne derece iyi doğrusu bilmiyorum. Ama şunu biliyorum ki; halk oyunları camiası müziğe göre daha eğitilmiş bir camia.

Folklor konusu daha dürüst, doğru, nitelikli, kimlikli insanlarla bağlantılı bir konu olduğu için folkloru bilen insanlar, hem gelişmeye açık hem de ayakları yere basan insanlardan, sorumluluk üstlenen kişilerden oluşuyor. Toplumun yemeğini, şiiirini, müziğini, hikayelerini, oyunlarını, sazlarını kısacası kimliğini iyi tanımalı. O açıdan folklorla ilgilenen insanları ben çok seviyorum ve her zaman yanlarında olduğumu bilmelerini istiyorum.

Motif: Dergimiz hakkındaki düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz.

Sümer Ezgü: Kısa ve net olarak söylemeliyim ki Motif Dergisi gülen bir dergi. Derneğinizin bu düzeyde bir yayın organına sahip olması çok güzel. Onun için herşeyden önce sizi kutluyorum. Sizler folkloru, halk oyunlarını sadece güncel hoplayıp zıplamak, türkü söylemek olarak görmüyorsunuz, aynı zamanda bir eğitim olarak görüp, gelecek nesillere ulaştırabilme kaygısını taşıyorsunuz. Sizler böylesi nitelikli bir yayın organı ile diğer dernek ve kuruluşlara öncülük yaparak, halk bilimine hizmet rüzgarında onları da alıp götürün.

Bitlis'te Beş Minare

Mehmet Nazmi Zülfikar

Yıl 1916, 1. Dünya Savaşı devam ediyor, düşmanlar yurdumuzu bölüşmüş ve bu arada Ruslar mart ayında Bitlis'i işgal ediyorlar. Bunların gelişleri ile halk dilinde seferberlik denen olay gerçekleşiyor ve Ruslar Bitlis'e yerleşiyor. Aradan 5 ay gibi bir zaman geçtikten sonra düşman kuvvetleri geri itilerek Bitlis 8 Ağustos 1916'da düşman işgalinden kurtarılıyor.

Düşman çekilirken şehri ve çevresini yakıp yıkarak gidiyor. O dönemde tepeden bakıldığında göze çarpan 5 adet minare ki bunlardan birisinin yarısı yıkık görünümde, bunu gören şair savaşın kötülüklerini insanlara sergilemek açısından olsa gerek Bitlis'te 5 Minare manisini dile getiriyor. Bu mısralar daha sonra rahmetli mahalli folklor araştırmacısı Celal Kayaoğlu'nun derlediği kitabında zamanımıza aktarılmaktadır.

Bitlis'te 5 Minare türküsü ve oyununa gelince oluşum şu şekilde gelişti: 1970 ve 1980 yıllarında Türk Folklor Kurumu'nda halk oyunları oynuyor ve oynatıyoruz. Bitlis bölgesi oyunları hocamız o zamanlar sevgili Fatin Eren'di. Ancak görevi gereği bir müddet sonra aramızdan ayrıldı. Bu arada zaman zaman İstanbul Radyosu Halk Müziği Sanatçıları ile birlikte konser sonrası Şehir Tiyatroları'nda gösteri yapıyoruz ve İstanbul Radyosu özel eğlen-

ce programlarına katıyoruz. Ama o zamanlar özellikle özel eğlence programlarında ekiplerden türkölü oyunlar isteniyor. Bu talep karşısında bende hocam Fatin Eren'in okeyini alarak Berite düzeninde oynadığımız gövnek havasına rahmetli Celal Kayaoğlu'nun kitabından 2 kıta mani sözlerini adapte ettim ve özel eğlence programlarında sergiledik. Bu oyun ve müzik İstanbul Radyosu'nun arşivinde kaldı. Daha sonra sevgili Mehmet Özbek bunu notaya alarak ölümsüzleştirdi ve TRT repertuarına girmiş oldu. Bitlis'te müzik kültürü zayıf, türküler az olduğu için kısa zamanda çok kişi tarafından özellikle Bitlis'lilerce benimsendi ve söylendi.

Radyo arşivindeki bu eseri, Mehmet Özbek notaya alınca gerek kaynak ve gerekse derleyen olarak beni gösterdi. Ancak müzikleri oyunlarımıza benden önce alıp ekibe adapte eden Fatin Eren hocamızın bu eserin kaynak kişisi olması gerekir kanaatindeyim. Bende düzenleyen veya derleyen olarak bulunmaktan gurur duymaktayım.

Türkünün oluşumuna katkıları olan tüm kişilere ve benimseyip söyleyen herkese, kamuoyuna aktarmada yardımcı olan Motif Dergisi yetkililerine sevgi ve saygılarımla.

Bitlis'te Beş Minare

BIT LIS TE BEŞ Mİ NA RE BE Rİ GEL ÖĞ LAN
TÜ FE GİM DO LU 'SAC 'MA " " " " "

BE Rİ GEL Cİ GE RİM DO LU YA RE
" " " GÜ ZE LİM BEN DEN KAÇ MA

BE Rİ GEL CA NAN BE Rİ GEL İS TE RİM YA NAN GE
" " " " " " " DOK SAN DO KUZ YA RAM

LEM BE Rİ GEL CA NAN BE Rİ GEL CE BİM
VAR " " " " " " " BİR YA

DE YOK BEŞ PA RE BE Rİ GEL CA NAN BE Rİ GEL
RA DA SE NAC MA " " " " " " " " "

Pamukale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Denizli yöresi halk oyunlarını öğrenme isteğindeki ilgi düzeyleri

Selçuk Şimşek, Ali Rıza Erdem, İsmail Erdoğan, Osman Göde*

İçinde yaşadığımız yüzyılda halk sanatlarının en gözde örneği olarak kabul edilen halk oyunlarının diğer sanatlardan farklı yönü toplumun ortak duygu ve düşüncelerini aktaran, geniş kitlelere hitap eden, toplumun kültürünü, bir olayı-bir sevinci, bir coşkuyu, üzüntüyü yansıtan, kişinin doğup büyüdüğü toplumla sıkı sıkıya bağlı bir unsurdur.

Halkoyunlarını ele alırken diğer kültür unsurlarından ayrı olarak düşünmek ve değerlendirmek mümkün değildir. Bununla beraber halkoyunlarının diğer kültür ürünleri ile ilişkisi de gözönüne alınmak suretiyle, başlı başına tek bir konu olarak ele alınıp incelenmesi gereken, son derece geniş ve önemli bir konudur.

Bugün üniversite öğrencilerinin halk oyunlarına bakışı nasıldır? Bu araştırmada öğrencilerin halk oyunlarını öğrenmeye yönelik ilgilerinin ne düzeyde olduğu belirlenmeye çalışıldı.

Kavramsal Çerçeve

Bu çalışmada Denizli yöresi halk oyunlarının ne gibi özellikleri olduğu ve nasıl oynandığı, ayrıca Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerine halk oyunlarını sevdirmesi için neler yapıldığı ve ne gibi kazançlar elde edebilecekleri ortaya konulmuştur.

Denizli Yöresi Halk Oyunları

Tavas zeybeği:

Denizli yöresi halk oyunları içinde yer alan Tavas zeybeği üç çeşittir.

- Kırık Tavas zeybeği
- Ağır Tavas zeybeği
- Alyazmam

Bu üç zeybek fikrinsel olarak farklılık göstermektedir. Bunun yanında İbrahim usta zeybeği de Tavas yöresi

zeybeği olarak bilinmektedir. (Gülmez, s:112)

Ortak Özellikleri

1- Yukarıda belirtilen zeybekler ağır zeybek oyunları kategorisine girmektedir.

a) 9/4'lük ölçü ile oynanmaktadır.

b) Sol ayakla ve üçleme yapılarak oynanır.

Üçleme: Üç ezgi içinde dönme, ileri, ileri ve geri olarak yapılan hareketlerdir.

2- Oyunlar üç bölümden oluşmaktadır.

a) Birinci bölümü düz olarak oynanan bölümdür. Burada düz ileri ve ya çapraz ileri adımlarla müzik ritmi içerisinde oynanır.

b) Atık bölümü: Oyunun en hareketli ve hızlı bölümüdür. Oyundan oyuna farklılık gösterebilir (adım olarak).

c) Diz vurma bölümü: Bu bölümde diz çökülerek yere vurulur. Bunun yanısıra figürleri zenginleştirmek amacıyla dönme figürleri konulur.

Üniversite Öğrencilerinin Halk Oyunlarını Öğrenmesinde Yapılan Etkinlikler

Batı Anadolu bölgesinin ve Denizli yöresinin oyunlarına "Zeybek" adı verilir. Denizli yöresinin zeybek oyunlarının diğer yörelerdeki zeybek oyunlarından farklılığı ağır olarak oynanır olmasıdır. (Gülmez, s:112)

Zeybek oyunları tek yada toplu olarak oynanan oyun olduğu gibi, teklardan meydana gelen bir topluluk halinde de oynanmaktadır. (Baykurt, 1976, s.126)

Geleneksel kültürümüzün birer meyvesi olan halk oyunlarımızın mevcut ürünleri tespit edilip ortaya konulsa geniş bir kültüre sahip oldu-

ğumuz ortaya çıkacaktır. (Eroğlu, 1995, s.151). Gençleri bu oyun zenginliklerini öğrenmeye sevk edici çalışmaların yapılması da oyun kültürümüzün kaybolmasına engel olacaktır.

Halk oyunlarının ilk öğretim kurumlarından başlayarak programlara ders olarak konulması ve sevdirmesi kültürel zenginlik olarak görülen halk oyunlarımızın kışaktan kışağa sağlıklı geçişi sağlanmış olacaktır. (Öngel, 1992)

Halk oyunlarının yöresel özellikleri nedeniyle kıyafetlerinde belirgin farklılıklar görülmektedir. (Senol, 1994). Yöresel kıyafetlerin oyun seyredenler üzerinde etkinliğinin olabileceği düşünülebilir.

PAÜ Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin halk oyunlarını sevmelerini sağlayıcı tanıtım faaliyetleri yapılmaktadır. Yalnız bu faaliyetler sadece duyurular ve ekipte bulunan öğrencilerin halkoyunları gösterileriyle yapılmaktadır. Öğrencilere yapılan duyurular halk oyunları çalışmalarının yapılacağını ve saatlerini bildirmektedir. Bu duyurularla öğrencilerin halk oyunları çalışmalarına katıldığı ne gibi kazançlar elde edeceğini belirtmemektedir. Katılan öğrenciler çalışması olduğu saatlerde izinli sayılarak halk oyunları çalışmalarına devam etmeleri sağlanmaktadır.

Halk oyunları çalışmasına çeşitli yörelerden gelen üniversite öğrencileri katılmaktadır. Denizli yöresi halk oyunları ile ilgili bilgilerini geliştirmekteler ve çeşitli okullarda öğreticilik yaparak bilgilerini aktarmaktadırlar. Ayrıca katılan öğrencilere Halk Eğitim Müdürlüğü tarafından öğreticilik belgesi verilmektedir.

Problem

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümü 1 ve 4'üncü sınıf öğrencilerinin Denizli yöresi halkoyunlarını öğrenme isteğinde ilgi düzeyleri nasıldır?

Alt Problemler

Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü:

1- 1.sınıf öğrencilerinin Denizli yöresi halk oyunlarını cinsiyetlerine göre öğrenme istekleri nasıldır?

2- 4.sınıf öğrencilerinin Denizli yöresi halk oyunlarını cinsiyetlerine göre öğrenme istekleri nasıldır?

3- 1 ve 4'üncü sınıf öğrencilerinin halk oyunlarını öğrenme isteğindeki ilgi düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Sınırlılıklar

1- Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümü 1 ve 4. sınıf öğrencileri ile,

2- Araştırma dersinin olduğu 1995-1996 bahar dönemi ile,

3- Ankete cevap verenlerin belirttiklerinin doğruluğu ile,

4- Uygulanan anket sorularıyla sınırlıdır.

Sayıtlar

1- Araştırma verilerinin geçerlilik ve güvenilirlik derecesi yüksektir. Çünkü:

a) Anket ilgili kişilere uygulandı.

b) Anket araştırma, ölçme değerlendirme alanındaki öğretim üyelerinin tetkik ve düzeltmesinden geçirildi.

2- Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümü öğrencilerinden alınan örneklem öğrencileri temsil ediyor. Çünkü:

a) Örneklem alınan öğrenciler şans(random) yoluyla seçildi.

b) Örneklem alınan tüm öğrencilere ulaşıldı.

Önem

Halkın sevinci ve üzüntüsünü ortaya koyduğu halk oyunlarının yeni nesillere aktarılması önemli bir husustur. Genç neslin geçmişin derinliklerinden gelmekte olan oyunlara ilgisinin aktarılması ve onların kendi yörelerinin oyunlarından haberdar olması iyi bir tanıtım ve sevdirmeye olacaktır. Her yöresi farklı oyunlarla

bezenmiş ülkemizde üniversite öğrencilerinin halk oyunlarını sevmelerini sağlamaktır. Çeşitli yörelerden gelen üniversite öğrencilerinin gittikleri yörenin oyunlarını öğrenme çabasına girmeleri yöreler arasındaki etkileşimi arttıracaktır. Denizli yöresi halk oyunlarını Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri arasında yaygın bir şekilde tanıtılıp öğretilmesi Denizli yöresi halk oyunlarının öğretmen olacak olan öğrenciler gittikleri yörelerde öğretmenleri o yöre halkının Denizli yöresinde oynanan oyunların neler olduğunu öğrenmesine ve kültürel kaynaşmanın daha da artmasına sebep olabileceği düşünülebilir.

Bu araştırmada Denizli yöresi halk oyunlarından haberdar olan veya olmayan öğrencilerin halk oyunlarına bakış açılarını öğrenmek ve ona göre nasıl hareket edilmesi gerektiği hususu ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Aksi takdirde geçmiş kültürün izlerini taşıyan halk oyunlarının gençler arasında yaygınlaştırılması kültürel değerlerin

Tablo-1 Evrendekilerin Listesi (I ve IV. SINIFLAR)

Şube	1.Öğretim Öğrenci S.	2.Öğretim Öğrenci S.	Toplam	Şube	1.Öğretim Öğrenci S.	Toplam
1-A	52	52	104	4-A	52	
1-B	51	55	106	4-B	52	
1-C	51	53	104	4-C	52	
1-D	51	-	51	4-D	52	
1-E	53	-	53	4-E	52	
				4-F	51	
TOPLAM	258	160	418		311	729

ğerlerimizin yok olup gitmesine neden olabilecektir.

Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri çeşitli yörelerden Denizli'ye gelmektedirler. Geldikleri yörelerin oyunlarını da burada öğretmeye çalışmaları da önemli bir adım olacaktır. Ancak araştırma Denizli yöresinin halk oyunlarını kapsadığı için öğrencilerin bu yöreye ait oyunlara olan ilgilerinin ne kadar olduğunu bilmemize yapılan çalışmaların eksikliklerini ortaya çıkarmasında hiç şüphe götürmeyen bir gerçektir.

Yöntem

Araştırma konusu, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümü 1 ve 4. sınıf öğrencilerinin Denizli yöresi halk oyunlarını öğrenme isteğinde cinsiyete göre ilgi düzeylerinin nasıl olduğu 1. sınıf öğrencileriyle 4. sınıf öğrencilerinin arasında fark olup olmadığına bakılacaktır.

Evren

Araştırma evreni Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümü 1 ve 4. sınıf öğrenci-

leridir. (Tablo-1)

Evreni oluşturan sınıf öğretmenliği bölümü 1 ve 4. sınıf tümüne ulaşmak zaman ve ekonomik olanaklar açısından mümkün olmadığından şans(random) yoluyla alınan örnekler üzerinde çalışıldı.

Örneklem

Evreni oluşturan Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümü öğrencilerinden % 10 örnekleme alındı. 1 ve 4. sınıf öğrencilerinin % 10 toplamı 71 öğrenci şans(random) yoluyla örnekleme alındı ve bu öğrencilerin hepsine ulaşıldı.

Verilerin Toplanması,

Çözümlemesi, Yorumlanması

Verileri toplama şekli:

Veriler anket yoluyla elde edildi. Cinsiyet ve kaçınıcı sınıf olduğunu belirlemek için 2, halk oyunları için 13, açık uçlu 2 soru olmak üzere 17 soru yer aldı.

Verileri çözümlemede kullanılan istatistik teknikler:

Verileri çözümlemede;

- Frekans

- Yüzde

- Aritmetik ortalama

- T testi teknikleri kullanıldı.

Verilerin yorumlanması:

Araştırma sonucu elde edilen verileri yorumlayabilmek için yeni bir ölçek geliştirilerek dereceler sürekli hale getirildi. Anketteki 2 derece 1 aralığa bölünerek yeni ölçek elde edildi.

1:2=0.5

Buna göre geliştirilen yeni ölçekle veriler

1.00-1.50 Hayır

1.51-2.00 Evet

şeklinde yorumlandı.

T testinde manidarlık düzeyi 0.05 düzeyinde alındı. *Devam Edecek...*

*Selçuk Şimşek

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Araştırma Görevlisi, Yüksek Lisans öğrencisi

Ali Rıza Erdem

Eğitim Bilimi Uzmanı, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Araştırma Görevlisi, DEÜ Doktora öğrencisi

İsmail Erdoğan

Pamukkale Üniversitesi Halkoyunları eğitmeni

Osman Göde

Pamukkale Üniversitesi Öğretim Üyesi

Tablo-2 Örneklemdekilerin Listesi (1 ve 4. Sınıflar) (Evrenin % 10'u alınmıştır.)

Şube	1.Öğretim Öğrenci S.	2.Öğretim Öğrenci S.	Toplam	Şube	1.Öğretim Öğrenci S.	Toplam
1-A	5	5	10	4-A	5	
1-B	5	6	11	4-B	5	
1-C	5	5	10	4-C	5	
1-D	5	-	5	4-D	5	
1-E	5	-	5	4-E	5	
				4-F	5	
TOPLAM	25	16	41		30	71

Merhaba Motif okurları

Murat Baytas

Merhaba, sevgili okurlar.

Geçen sayıda yayımlanan yazım ile ilgili birçok telefon aldım. Telefonların ne derecede yapıcı veya yıkıcı olduğundan daha fazla; mutluluk verici bir yön var ki, artık camiamız okuyor, bilgileniyor, konuları başka platformlar da değerlendiriyor. Aldığım telefonlara gelince, büyük bir çoğunluk, yazıma ve yazımda değiştiğim konulara destek verdiğini ifade ediyor. Bu da folklorculuk gereği; doğrudan, su katılmamıştan ve güzelden yana olanların çoğunlukta olduğunun bir göstergesi.

Yazımın sonunda yurtdışında faaliyet gösteren Türk derneklerinin durumları deyip kalmıştım. Tabi daha ülke sınırlarımızdaki sorunları halletmeden ülkemiz dışındaki faaliyetlere bakmak ne derece erken veya geç tartışmaya açık ancak aklamızın bir köşesinde olmasında da fayda var.

Yurtdışındaki çalışma koşullarının rahatlığı, ekonomik özgürlüğün daha çabuk elde ediliyor olması 20-30 yıllık bir süreç içinde, ülkemizden birçok vatandaşın yurtdışına gitmesine ve orada yerleşmesine fırsat vermiştir. Bu vatandaşların çoğu, köyünden direkt olarak oralara yerleştiler. Bu vatandaşlar, köy ile kent arasındaki kültürel bağı tam olarak kuramadan ülkeler arasındaki kültürel farkların arasında kalmış oldular.

Amerika'da Giresun'luların, Japonya'da Orduluların, Belçika'da Afyonluların, Almanya'da Karadenizli ağırlığının fazla olduğu bilinmektedir. Oralarda kendi kültürlerini, kültürel geleneklerini aralarında cemiyetlerinde sürdürmeye çalışmaktadırlar. Zaman içinde tabiatın en doğal kanunu gereği üremekteler. Üreyen

ve üreyecek olan yeni nesil o kültürel olguları ebeveynlerinin oldukları coğrafya dahilinde edinmekteler.

Tabi burada yurtdışındaki teknolojik gelişmenin kültürel bozulmaya yansdığına da unutmamak lazım. Geçen gün bir televizyon programında yurtdışı ile ilgili bir programda gördüğüm film tülerimi diken diken etti. Bir Türk lokalinde, halk müziği icrası yapan bir Türk grubu gösteriliyordu bu filmde. Bağlama çalan kişi, pop orkestralarında görmeye başladığımız gibi (gitar örneği) bağlamayı boynuna asmış, ayakta çalışıyordu. Tabi bunu anonim yapının içine oturtmak ne kadar doğru. Ama ya gelişirse, ya bu akımlar büyürse. Ya o insanlar ülkemize kesin dönüş yaptıklarında bunları da taşırlarsa ne olacak.

Güler Duman gibi, Aşık Mahsuni gibi birçok değerler, konuda eğitim almış sanatkarlarımızın öz kültürümüzü bilinçli olarak oralarda yaymaya çalışsalar da, ya kaçanlar. Onların yaymaya, korumaya çalıştıkları illerin dışında kalan jenerasyonun durumu ne olacak.

Halk oyunları açısından da pek bir değişiklik olduğunu söyleyemem. Vatandaş oraya yerleşmiş, yörenin oyun-müzik kültüründen birşey biliyor. Çalıştığı bölgedeki Türk cemiyetinin de başlıyor bildiklerini aktarmaya. Bildikleri ile kalsa neyse bir de bilmediği yöreleri televizyondan izleyerek, video kasetlerden alarak öğretmeye çalışıyor.

Mesafe uzaklığı, iletişim, ulaşım ve nakliye masraflarının pahalı olmasından dolayı da izine gelen bir gurbetçiyle Türkiye'de kostüm yaptırılıyor. Birbakıyorsunuz ekip Silifke oynuyor, üstündeki kostüm Gaziantep.

Karakteristik halk oyunları müzik icracılarının oradaki yoksunluğu bu rezaletin üstüne tuz biber oluyor. Bir bakıyorsunuz bir Urfa ekibi bağlama ve davulla sahneye çıkmış. Biraz komik ama aslında trajedi, ayaklarında da Reebok-Nike-Adidas gibi ayakkabı markaları.

Yaşatıyorlar ya, o kadarına şükür diyenler de mutlaka vardır. Yaşatılıyor ama ya bozulanlar ne olacak.

Herkesin bu tarz bildikleri şeyler vardır. Peki ne yapalım. Benimkisi yalnızca bir öneri belki de bir düşünce olabilir.

Ülkemizde, yöre yöre farklılıklar gösteren, kendi yöresi içinde bile farklılıklar gösteren oyun-müzik kültürümüz üzerine yetmişmiş, bizleri yetiştiren birçok mahalli ve akademik vasıta olmuş uzmanlar bulunmakta. Yaymak, yaşatmak üzere varlığını devam ettiren dernekler ve vakıflar var. Paylaşılmayan neyse birçok bakanlığı dağılmış konuları ve yapıları gereği hizmet vermeye çalışan kültürel birimler var.

Konuya hizmet vermiş, kişi kurum ve kuruluşlardan oluşturulmuş bir heyet ile her ülkede ve o ülkede bir merkezde bu konularda (özellikle oyun ve müzik icracılığı) eğitim seminerleri ve yarışmalar yapılabilir.

Böyle bir heyet Ankara'da veya herhangi bir şehirde toplansa ve diğer illerde faaliyet gösteren öğreticiler buralara çağrılırsa bürokratik ve ekonomik olarak birçok sorun çıkacaktır. Ancak bu yurtdışında öyle değil. Oralarda bu tarz faaliyetleri kendi cemiyetleri dışında ülkenin kendi kurumları da desteklemekte.

Belki yapılabilecek çok başka şeyler de var. Benimkisi bir görüş açısı.

The International dance theatre

“Uluslararası Dans Tiyatrosu”

The International dance theatre 1961 yılında kuruldu. Bu topluluğun sanatsal amaçları, Avrupa ve dünyanın diğer ülkelerinden, tüm dans sanatlarının temeli olan halk danslarına, kareografi, müzik ve giysilerde otantikliği koruyarak, dans formu vermek olarak özetlenebilir.

Kuruluşundan bu yana geçen 35 yıldan fazla zaman içinde, Uluslararası Dans Tiyatrosu, yaptığı tüm gösterilerinde engin tecrübesini kareografi, başarı ve kostüm zenginliğini sergiliyor.

Bu anlamda Avrupa’da tek olan bu topluluk, dünyanın her tarafından uluslararası repertuarı olan tek profesyonel dans topluluğudur ve kendini tek bir ülke veya bölgenin dans materyali ile sınırlamamaktadır.

Topluluk, her gösteri için uzman kareograflarla çalışıyor. Bu kişiler otantik materyalleri köken ülkeden getirip, gruba öğretiyor. Daha sonra bu sanatçılar sanat direktörleri ile çalışıyorlar.

Uluslararası Dans Topluluğu her yıl halk danslarının değişik bir açısını temsil eden tek bir tematik çerçeveyi izliyor.

The International dance theatre her sezon içeride ve dışarda 120 gösteri yapmaktadır. Topluluk Hollanda’da çalışmalarını mümkün mertebe yaygınlaştırma prensibine sıkı bir bağlılık göstermektedir.

Son olarak Hindistan, Çin, Hollanda Antilleri, Almanya, Fransa, Belçika, Macaristan, ABD ve Rusya’da başarılı gösteriler yapmıştır.

Bu topluluk kareograf olarak görev yapan İTÜ öğretim üyesi Sayın Ahmet Demirbağ ile de topluluk ça-

lışmaları üzerine bir söyleşimiz oldu.

Motif: Sayın Demirbağ sizin Uluslararası Dans Tiyatrosu ile ilk tanışmanız nasıl oldu ve topluluktaki çalışmalarınız hakkında bilgi verir misiniz?

Demirbağ: Benim tiyatro ile ilk tanışmam 1983 yılına dayanıyor. Bir uluslararası dans semineri için Hollanda’ya davet edildiğimde bu topluluğun kurucusu ve sanat yönetmeni olan Ferdinand Van Altena, kendilerine Türk halk oyunlarının kareografisi için yardımcı olup olamayacağımı sordu. Toplulukta daha önce yaşanan bir problemin düzeltilmesi içindi bu teklif. Bunun akabinde sonraki programın kareografilerini yapmam için davet ettiler. Ve 1984 yılında ilk kareografımı yaptım. Bu “Mevsimler” adlı programdı. Mevsimler’den sonra 7 programda daha kareografi yaptım. Bunlar “Folklor Festivali, İpek Yolu, Akdeniz, Karadeniz’den Kara Ormanlara, Karagöz Hollanda’da, Çingeneler” ve en son Sayın Cavit Şentürk’le birlikte hazırladığımız “Karadeniz Ruhı” adlı çalışmalardır.

Motif: Kareografisini yaptığınız bu programların içeriği hakkında kısaca bilgi verirmisiniz?

Demirbağ: Topluluğun çalışma yöntemi değişik ülkelerin farklı dans kültürlerini ortak bir tema içerisinde buluşturmak. Mevsimler adlı program ülkelerin folklorunun içinde var olan ve insan hayatını direk etkileyen mevsimler arası geçişleri anlatan ortak dansların bir program içerisinde sunulmasıydı. Örneğin; Macarlardan Bağ Bozum dansı, Ceklerden İlkbahar, Doğanın Uyanışı dansı gibi benzer temayı anlatan mevsimlerin insan

hayatı üzerindeki etkilerini danslarla anlatan bir gösteriydi.

İpek Yolu adlı programda ise İpek Yolu’nun geçtiği yol üzerindeki ülkelerin dans kültürlerinin sergilendiği bir gösteri sunuldu.

Bu programlar içerisinde en fazla Türkiye’ye özgü “Karagöz Hollanda’da” adlı programdı.

Bu program Karagöz ve Hacıvat’ın karakteristik kişilikleri ile bugünkü Hollanda’da yaşayan Türkler ve Hollandalılar arasındaki olayları hicvederek hazırlanan 10 adet hikayenin sunulması ile oluşturuldu.

Bu hikayeler arasında Türk halk oyunları ile konu bütünleştirilerek sergilendi. Programın tamamında Türk gölge tiyatrosunun bu iki karakteri canlı iki aktör tarafından oynandı.

Motif: Topluluğun en son sergilediği ve hala gösterimde bulunan “Karadeniz Ruhı” adlı programda da Türk kültürünün daha yoğun işlendiğini söyleyebilir misiniz?

Demirbağ: “Karadeniz Ruhı” adlı porogramda Karadeniz etrafındaki dans kültürü sahneye taşındı. Burada bizim için gurur verici olan programın Türkiye ağırlıklı olmasıydı. Karadeniz’e en fazla kıyısı olan ülke Türkiye olduğu için program Türkiye üzerinde yoğunlaştırıldı. Karadeniz’in farklı dinlerin birlikte yaşandığı bir bütünleyici özelliği olması sebebiyle de kıyısı bulunan ülkelerin dini müziklerinin sunulduğu bir açılış ile program başlatıldı. Burada Türkiye ağırlıklı bir program olması ve yine ezan sesleri ile programın başlatılması inanın müthiş bir duygu.

Programda Karadeniz erkek, Ka-

radeniz kız, Bolu, Kastamonu Köçekler ve Kırklareli danslarının programın büyük bir bölümünü oluşturması, Türk kültürünün yoğun bir şekilde sergilenmesini sağladı.

Kısacası Türk kültürünün geniş yelpazesi tüm güzelliği ile bu programda sergilendi.

Motif: Uluslararası Dans Tiyatrosu topluluğunun kadrosu hakkında bilgi verirmisiniz?

Demirbağ: Topluluğun kurucu sanat yönetmeni Ferdinand Van Alten'dir. Bugünkü yönetmeni Dick van de Vooren'dir. Topluluk 12 erkek, 14 kız olmak üzere 26 dansçıdan oluşuyor. 2 kız oyuncuda stojer olarak yer alıyor. Topluluğun en ilginç yönü oyuncularının farklı milletlerden olması. Rus, Çek, Romen, Macar, Slovak, Alman ve Avusturyalı oyuncular var. Kısacası tam bir uluslararası topluluk.

Yine 7 tane müzisyeni var. Bu müzisyenler programda var olan orijinal sazları çalarak programa katkıda bulunuyorlar. Son programda davul, zurna, ud, tar, kanun, kemence gibi Türk sazları ile beraber diğer ülkelerin sazlarını da çaldılar.

4 kişinin görev aldığı kostüm atöl-

yeleri var. Orijinal malzemenin dışındaki bütün kostümler kendi atölyelerinde dikiliyor.

Su anda dünyanın sayılı ülkelerinin orijinal kostümlerinden oluşan ve bir müze acabileceğiniz kadar geniş bir gardropları var.

Motif: Topluluk sergileyeceği programlar için nasıl bir hazırlık içerisine giriyor. Çalışmalarını nasıl yapıyorlar?

Demirbağ: Topluluk hazırlayacakları program için Türkiye ve diğer ülkelerden koreografı davet ederek koreografileri hazırlamalarını istemekte. Ancak topluluğun yoğun bir gösteri programı olmasından dolayı bir sonraki program bir yıl önceden hazırlanmakta.

Koreografiler ise koreografisini yapacakları dansları 3 gün ile 10 gün içerisinde bitirmek zorundalar. Dans çalışması koreograf tarafından verildikten sonra oyunların oturması ve daha iyi özümsemesi için provalar devam ettiriliyor.

Ve her program 110-120 üzerinde gösterisi ile Hollanda içinde ve dışında bir yıl gösterimde kalıyor.

Motif: Sayın Demirbağ siz halk oyunları alanında akademik eğitim veren konservatuarda öğretim üyesiniz ve halk oyunları ile profesyonel olarak alakadarsınız. Sizce Uluslararası Dans Tiyatrosu topluluğu çalışmalarını ile Türkiye'deki halk oyunları çalışmaları arasındaki farklar neler?

Demirbağ: Bu topluluğun çalışmalarına baktığımız zaman çok profesyonel bir yapının oturduğunu görmek hemen mümkün. Profesyonel, oyun gücü kuvvetli bir dansçı dünyanın hangi ülkesinden olursa olsun bünyesine alabiliyor. Yine bu topluluk programı içerisinde kullanacağı bütün teknik malzemeleri maddi sıkıntısı olmadığı için çok rahat temin edebiliyor. Konuya bu boyutta bakıldığında Türkiye'de bu imkanlarla eşit ağırlıklı imkanlara sahip olan bir topluluğun olduğunu zannetmiyorum. Özellikle halk oyunları alanında. Zaten bu başlı başına farkı ortaya koyan bir gerçek.

Bu toplulukta sistem var, profesyonellik var. Maddi imkanları devlet tarafından sağlanabiliyor ve yine en önemlisi de bünyesinde 10 yıl dans etmiş bir dansçısına gruptan ayrıldıktan sonra başka alanda yeni bir üniversite okutup, yeni iş imkanları sağlayabiliyor. Hayatını idame edebil-

mesi için o grupta oyuncu olarak rol almaya bile yeni bir çalışma hayatına başlayana kadar maaş bağlıyor ve iş olanakları yaratarak dans hayatından sonraki hayata hazırlıyor.

Özellikle dansçılar en verimli oldukları yaşlarda (35-40 yaş arası) topluluktan ayrılmak durumunda kalıyorlar. Çünkü sürekli yeni bir kana ihtiyaç var ve alttan gelen genç dansçılar sürekli üstü zorlaması sonucu grup yenileniyor. Bu yapı topluluğun sürekli genç ve dinamik olması açısından önemli.

İşte bu bağlamda bu topluluğun paralelinde bir halk oyunları topluluğu Türkiye'de görmemiz mümkün değil.

Benim Türkiye'de görmeyi hep arzuladığım bir şey var. O da Türkiye'deki opera ve balenin aynı prensipleri ve olanakları ile çalışan bir halk oyunları topluluğunun kurulması ve bu topluluğun örnek teşkil etmesi. Bugün Türkiye'de opera ve balenin çalışma imkanları ile halk

oyunları ile ilgili çalışan toplulukların çalışma imkanlarını kıyaslamamız mümkün değil. Devlet Cumhuriyet sonrası dönemde opera ve baleye müthiş önem vererek sonsuz imkanlar sundu. Oysa ki kendi öz kültürümüz olan halk oyunlarımızımıza bu imkanların onda biri sunulamadı. Birileri bireysel olarak halk oyunlarına hizmet etmeye, bu değerleri yaşatmaya çalışıyor.

atölyesi, ışık ve ses teknisyenleri, çalışabilecekleri çalışma salonları mevcutsa halk oyunları toplulukları içinde bu imkanlar sunulmalı.

Bu tür yapılanmalar olmadığı sürece halk oyunları amatör olup sanatsal boyutu çok yüksek olmayan ve kişilerin özverileri ile bir şekilde ayakta kalmaya çalışan topluluklar olmaya mahkum.

Son olarak şunu da belirteyim. Uluslararası Dans Tiyatrosu'nda sergilenen programlar sadece eğlenceye yönelik değil. Eğlence ile birlikte işin kültürel boyutu her zaman ön planda. Oysa Türkiye'de maalesef halk oyunları sadece eğlenceye yönelik sosyal faaliyet olarak sunuluyor.

Bu kadar zengin tarihi ve folklor birikimi olan ülkemizde, bu değerleri layık olduğu seviyede ülkemizde sergileyememek, ne kadar üzücü olsa da, bizim değerlerimize, layık olduğu değeri verip onun kıymetini ve zenginliğini ortaya koyabilecek imkanları bir başka ülkenin sağladığı ortamda sergileme

Ama olması gereken bu değil. Nasıl ki opera ve balenin bir sanat yönetmeni, koreografi, her eser için yeni bir bütçesi, kostüm

fırsatı yakalamış olmak benim tek tesellimdir.

Türk dünyasında ortak musiki değerleri ve yapılması gerekenler

Salih Turhan *

Daha önce Anadolu, Balkanlar, Kıbrıs, Kerkük ve nisbeten de Azerbaycan'la sınırlı olan Türk kültürü atlası Sovyet dağılmasından sonra oldukça renklenmiş, zenginleşmiş ve genişlemiştir. Dolayısı ile birçok alanda yeniden tarif tasnif ve icraata yönelik çalışma yapmamızı mecbur kılmıştır. Şüphesiz bu olumlu zaruret Türkiye'den başka diğer Bağımsız Türk Devletleri ve değişik statüdeki Türk toplulukları için de geçerlidir. Şu anda onların ne gibi çalışmalar yaptığını takip edemiyoruz. Ancak birçok yönden daha sorumlu durumda olan Türkiye tarafından bu tür kültür faaliyetlerinin yapılması oldukça önem arz etmektedir.

Tüm sanat dallarında olduğu gibi; musikinin de kendine has üstlendiği bir misyon vardır. Musiki farklı ırk, dil, din ve milliyete mensup insan ve toplulukları birbirine sevdirmede yaklaştırmada en büyük araçtır. Hele hele aynı ırk, aynı dil, aynı milliyete mensup, insan ve toplulukları yakınlaştırmadaki önemini tarife gerek yoktur.

Musiki Konusunda Türkiye'nin Türk Dünyasına Bakışı

Pek tabii, Türkiye deyince devletin bu konu ile ilgili politikasını tatbik eden, araştırma, eğitim ve icra kurumları anlaşılmalıdır. Bu arada bazı vakıf, dernek ve özel kişilerin çalışmalarını da zikretmek gerekir.

Musikiyi geniş manada çeşitli formları, çalgılar, hatta halk dansları ile birlikte düşünmek gerekiyor. Ancak biz konuyu ortak unsurların daha yoğun olduğu halk musikisi açısından araştırma, eğitim ve tatbikat başlıkları altında mukayeseli olarak değerlendireceğiz.

Araştırma

Türkiye'de halk musikisini araştırma-derleme çalışmaları Cumhuriyet döneminden önce başlamış, fasılalarla günümüze kadar gelmiştir. Bu araştırmaları resmi olarak evvelce halk evleri, konservatuarlar, TRT kurumu ve halen Kültür Bakanlığı HAGEM (Halk Kültürlerini Araştırma Geliştirme Genel Müdürlüğü) yapmaktadır. Özel derleme çalışmaları hariç; hemen hepsi Anadolu sınırları dahilinde olmuştur. Anadolu dışında son 20 yılda Kültür Bakanlığınca, Balkanlar ve Kuzey Kıbrıs'la ilgili saha çalışmasını söyleyebiliriz. Bunların dışında Türk dünyasına yönelik gerçek manada musiki ile ilgili herhangi bir araştırma, derleme çalışması yapılmamıştır.

Eğitim

Türkiye'de yaklaşık 60 yıldan beri konservatuarlar ve çeşitli fakültelerin bünyesindeki müzik bölümleri olmasına rağmen, akademik manada halk müziğinin eğitimine ancak 1976'da başlanabiliyor. Sayısı halen üç olan Devlet Türk Musikisi Konservatuarlarında Azerbaycan, Türkmenistan ve Özbekistan'da yaygın olan Tar ve Kamancha çalgısının eğitimi yapılmaktadır. Bunun dışında Türk Devlet ve Topluluklarından bir grup öğretim görevlisinin çeşitli musiki okullarımızda, daha ziyade batı tedrisatı doğrultusunda hocalık yaptığını biliyoruz. Buna mukabil Türkiye'de çok yaygın ve gelişmiş olan bağlamayı Balkanlar ve Kuzey Kıbrıs, Türk Cumhuriyeti dışında hiçbir Türk devlet ve topluluğunda göremiyoruz.

Uygulama

Anadolu'da Cumhuriyet döneminden önce başlayıp; günümüze kadar kişi ve kurumlarca Türkiye genelinde derlenen, 10.000 ezgiden TRT kurumu

tarafından tescil ve tasnif edilen halk ezgilerinin sayısı yaklaşık 5.000'dir. Bunun yanısıra tüm Türk dünyasına ait tesbit edilen ezgi sayısı toplam olarak 350 adettir. Bunların dökümü ise şöyledir:

Azerbaycan: 90 adet sözlü kırık hava-türkü (Mahni-Tesnif), 8 adet sözsüz (Enstrumantal) ezgi

Rumeli: 173 adet sözlü kırık hava-türkü, 1 adet sözsüz kırık hava (Karşılama-Oyun havası), 1 adet uzun hava (Ağıt)

Kırım: 3 adet sözlü kırık hava-türkü (Yır)

Kuzey Kıbrıs: 11 adet sözlü kırık hava-türkü

Kerkük: 56 adet sözlü kırık hava-türkü (Beste), 7 adet uzun hava (Hoyrat-Usul).

Söz konusu bu ezgilerin tümü, saha çalışmasıyla tesbit edilmemiştir. Daha ziyade o memleketlerden misafir ya da göçmen olarak Türkiye'ye gelenlerden alınmıştır. Yani masa başı derlemeciliği.

Yukarıda da görüldüğü üzere Türk dünyasının çok küçük bir bölümüne yer verilmiştir. Lehçe ve şive bakımından Türkmen, Özbek, Kırgız, Uygur Türklerine ait TRT arşivlerinde 1 adet ezgi dahi yoktu.

Mukayese etmek gerekirse özel şahısların dahi repertuarının, dağarcığının bu sayıdan kat kat fazla olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Dökümü yapılan bu 350 ezginin de yaklaşık % 50'sinde birçok yönden önemli sayılan bariz hatalar mevcuttur. Bunların bir kısmına (Kuzey-Güney Azerbaycan'a) ait düzeltme ve öneriler rapor halinde TRT kurumunun ilgili birimine tarafından iletilmiş olup; üzerinden uzun süre geçmesine rağmen müsbet yönde herhangi bir düzeltme yapılmamıştır.

Çalgı-enstrüman açısından baktığımızda özellikle Azerbaycan'da çok yaygın olan Tar ve Kamançayı Kültür Bakanlığı, TRT kurumu ile birlikte bazı amatör topluluklarda eşlik sazi olarak görüyoruz. Bu sazların mazileri ise 30 yıla dayanmaktadır. Bunların dışında bir iki amatör toplulukta Türkmen, Özbek, Kırgız, Kazak halk çalgılarına rastlıyoruz.

Pek tabii Türk dünyası bu kadar küçük değil. Bunların dışında Güney Azerbaycan, Nahcivan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Kazakistan, Doğu Türkistan, Tataristan, Başkurdistan, Çuvaşistan, Saha, Tuva, Karaim, Teleut, Hakas, Nogay, Şor, Sibir Tatarları, Karaçay, Balkar, Kumuk, Ahıska, Karakalpak, Gagauzlar, Suriye Türkleri var ki, bunlardan bir çoğunun meskun olduğu yerleri-bölgeleri ancak atlas üzerinde bilebiliyoruz. Bir çoğunun kültür ve sanatlarına ait bilgimiz yoktur.

Yukarıda ismi zikredilen Türk devlet ve topluluklarından Azerbaycan, Irak, Bulgaristan, Yunanistan, Makedonya, Kosova ve Kuzey Kıbrıs Türkleri için TRT Kurumu Müzik Dairesi daha önceki yayınlarında (Repertuar kitabında) yurt dışında yaşayan Türkler diyebir tasnif grubu oluşturmuştur ki bu son derece yanlıştır. Çünkü bu tabir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup da; Almanya, Fransa, Hollanda'ya çalışmak üzere giden işçiler için geçerlidir. Doğrusu: Eğer sözü edilen müstakil, özerk statüye sahip ise örnek; Kazak ya da Kazakistan halk türküsü; Nahcivan halk türküsü şeklinde tasnif ve anons edilmeli. Azınlık durumunda ise örnek; Bulgaristan Türklerine ait, Gagauz Türklerine ait halk türküsü diye tasnif ve anons edilmeli. Hepimiz sıkça duymaktayız. Bir Azeri türkü dinleyeceksiniz, bir Azeri türkü okuyacağım diye. Bu yanlış anons ve taktimin doğrusunu da yukarıda açıklama-ya çalıştık.

Çünkü Azerilik bir milliyet unsuru olmayıp coğrafya ile alakalıdır. Eğer

bu doğru olsaydı bizim de burada şimdi bir "Anadolu Türkü" dinleyeceksiniz veya bir "Anadolu Türkü" okuyacağım dememiz gerekecekti.

Bazı istisnalar hariç, geriye dönüp baktığımızda konu ile ilgili kurumlar; başta TRT kurumu olmak üzere Kültür Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, üniversiteler mevcut kadro ve bütçe imkanları ile günümüze kadar, itibari olarak söylemek gerekirse yapılacakların % 25'ini dahi yapamamışlardır. Yapıllarında yanlışlıklarla dolu olduğunu belirtmiştik.

Konuya ait ihmal ve yanlışlığı muhatapları bellidir. Maalesef bugün dahi ilgili kurumların ciddi manada ileriye yönelik plan ve projeleri yoktur. Olmadığı gibi herhangi bir endişe de taşımamaktadırlar. Özellikle sözü müz devletin ilgili kurumlarındaki inisiyatif sahibi her kademedeki yöneticileridir.

Süratle gelişmekte olan aynı zamanda tarihi bir fırsat olan siyasi, ekonomik ilişkilerin denge unsuru sayılan kültür değerlerinin bir an önce tespit edilip; işlenerek tüm Türk devlet ve topluluklarının hizmetine sunulması zaruret haline gelmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti kurumları tarafından yapılması gereken işler; öneri olarak maddeler halinde aşağıda sıralanmıştır. İnisiyatif, öncelik ve tatbikat devletin ilgili kurumlarına aittir.

Maliyet, kırtasiye, mesaiden tasarruf etmek ve mükerrerliği önlemek için ilgili kurumlar arasındaki yetki-görev dağılımının yeniden tesbit edilmesi gerekmektedir.

Tek ya da ortak yürütülen işlerde, projelerde ilgili kurumlar koordineli çalışıp; birbirlerine faaliyetle ilgili bilgi vermeliler.

İlgili kurumlar bünyelerinde ehliyetli uzmanlar istihdam etmeli. bu uzmanlardan teori ve proje üretmeleri istenmelidir. Ayrıca, kurum dışında hazırlanan uygun projeler imkanlar nisbetinde desteklenmeli.

Türk devlet ve toplulukları arasın-

da tesadüfi olmamak kaydı ile belirli branşlarda akademik kariyere sahip araştırmacı, eğitici, icracı, eleman mübadelesi sağlanmalı ve karşılıklı burslar tahsis edilmelidir.

İlgili kurumlar bünyesinde belirli branşlarda örnek: Halk musikisi, halk dansları, halk çalgıları, klasik müzik vb. konularda komisyonlar kurulup araştırma ve çalışmalar yapılmalıdır.

Her ülke ve topluluğun kültür-sanat kurumlarının karşılıklı olarak birbirine tanıtılması için çalışmalar yapılmalıdır.

Dil ve müzik uzmanlarından müteşekkil bir komisyon oluşturulup; ortak kullanılacak müzik lugatı hazırlanmalıdır.

Tespit, tasnif, anons, nazariyat, eğitim-öğretim konularında yeni esaslar belirlenmeli ve bu doğrultuda faaliyetler sürdürülmeli.

Her çeşit ehliyetsiz, seviyesiz temsil yerine ehliyetli ve seviyelisini ortaya koyarak müdahale edilmeli. Kayırma ve ikramlarla Türkiye'nin prestijini düşürme hakkına hiç kimse sahip olmamalıdır.

Özellikle TRT kurumu Türk dünyasına yönelik müzik yayınlarında titiz davranmalı ve onlara ait değerlere de sıkça yer verilmelidir. İçeriye yönelik yayınlar karşı tarafı ilgilendirmeyebilir. Onun için dışarıya yönelik programlar hazırlanmalıdır.

Araştırma, eğitim, icra ve arşive yönelik her türlü bilgi, belge, kitap, bant, CD, çalgı vb. dökümanların en kısa zamanda karşılıklı mübadelelerinin sağlanması.

Türk devlet ve topluluklarında yaygın, ancak farklı özellik arzeden çalgıların karşılıklı olarak birbirinin eğitim ve icra kurumlarında yer almalarını sağlamak,

Tüm bu zikredilen konuların kısa sürede gerçekleşebilmesi için adı "Türk Dünyası Halk Müzikisi Tatbikat Topluluğu" olacak bir topluluğun tez elden kurulması lazımdır.

*Kültür Bakanlığı
Devlet THM Korosu Sanatçısı

Devam Edecek...

İçel'de halk el sanatları

Hilmi Dulkadiroğlu*

A- İçel'de Yerleşim

1- Türkmenler ve Yörükler

"Türkmen" Oğuzların Müslüman olduktan sonra aldıkları isimdir. Türkmenler arasında göçebelige devam edenlere, yerleşik hayata geçmeyenlere "Yörük" denilmektedir. "Yörük" kelime olarak da "Yörümek"ten gelmektedir.

Türk'ün öz geleneğini yaşatan Yörükler, onlardan bir süre önce yerleşik hayata geçenler ve yarı göçebe bir halde yaşayanlar İçel ilimizde halkın önemli bir çoğunluğunu teşkil etmektedir. Bunlar Selçuklular zamanında başlanan Karamanoğulları devrinde tamamlanan İçel'i fetheden, çoğu Üçoklara mensup Türkmen ve Yörüklerin torunlarıdır. Sultan II. Beyazıt devrinde Silifke'de Bozdoğanların, Anamur'da Yıvalı (=Yuvalı)'ların, Selinti ve yine Anamur'da Oğuz Hanluların, Taşlık-Silifke'de Bozkırlı, Şamluların, Gülnar'da Hoca-Yunuslu ve Beğ Dililerin oymak teşkilatlarını koruduklarını görüyoruz. Bu oymakların başında bulunan aileler Karaman oğullarının emirleri arasında yer almışlardır.

İçel, Osmanlı zamanında önemli bir insan kaynağı olmuş, çeşitli sebeplerle zayıf duruma düşen Türk nüfusu bu yöreden göçlerle takviye edilmiştir.

Boz-Doğan ve Bozkırlılardan önemli kolların II. Beyazıt döneminde Orta Anadolu'da Koçhisar yöresine göç etmişlerdir. Yine aynı devirde bir kısım oymakların Teke (Antalya) yöresine göç ettiklerini, Kıbrıs'ın fethinden sonra da İçel'den adaya göçmenlerin gönderildiklerini, bugünkü Kıbrıs Türklerinin büyük bir kısmının İçel yörüklerinin torunları olduklarını biliyoruz.

İçel'den daha sonraki yüzyıllarda da göçler olmuş, bu göçler

bilhassa Çukurova'ya yapılmıştır. Bozdoğanlar ile ona mensup Melemenci, Kara-Hacılı, Kürkcülü, Tekelü obaları buraya göçen oymakların başında gelmektedir. Bu oymaklar Celali isyanları ve diğer sebeplerle azalan Çukurova'daki Türk nüfusunun kuvvetlenmesinde önemli bir rol oynamışlardır.

İçel yöresinden Anadolu'nun başka yerlerine göç eden veya çeşitli bölgelerden İçel'e gelen oymaklar beraberlerinde dokumalarını ve yanışlarını da taşımışlardır. Aradan geçen zaman ve uzaklıklara rağmen Afganistan'da Teke Türkmenleri ile İçel yöresi Bahşislerinde olduğu gibi aynı Salur boyuna sahip olmaları, dokumalarındaki benzerliklerde yaşanmaktadır (1).

Silifke'deki Boynu İncelilerin köyündeki dokumalar ile Karaman'ın Boynu İnceli oymağına ait köyündeki dokumalar aynıdır.

2- Diğer Unsurlar

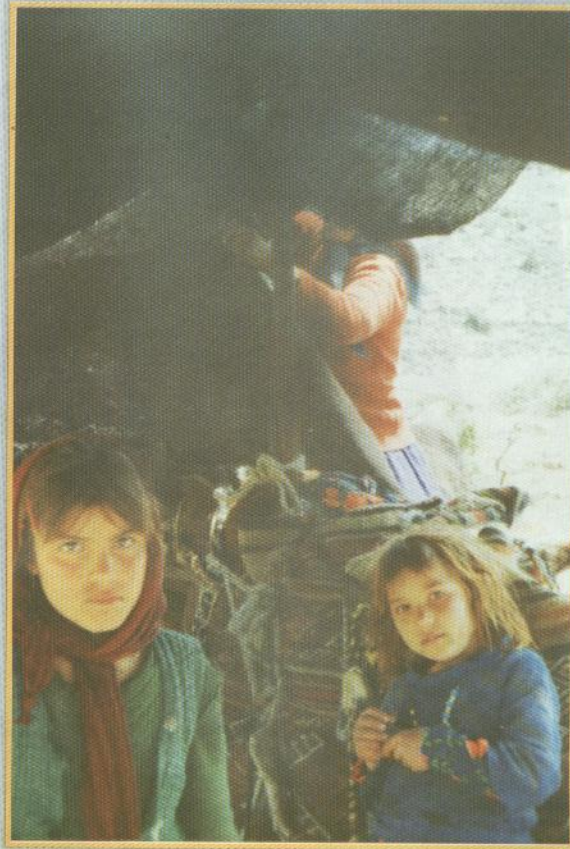
İçel, yoğun ve hızlı göç alan iller arasındadır. Göç, Karadeniz, İç Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden gelenlerle bir zenginlik kazanmaktadır. Göçle gelenlerin önemli bir bölümü kırsalkesimde yaşayan "köylü" nüfusu oluşturmaktadır. Bu kesimin özellikle Mersin ve Tarsus'ta yerleştikleri alanlar da kenar kesimler olmaktadır. Bir başka ifade ile göç edilen yer ile gelinen yerdeki yerleşim bir paralellik arzettiğindedir. Bu durum onların gelenekçi tutumlarından kaynaklanmaktadır.

Elbette bu tutumları onların el sanatlarına da etki etmekte ve böylece geleneksel el sanatları korunmaktadır.

3- El Sanatı Çeşitleri

✓ Halı

Halılar, atkılı ve ilmekli dokumadır. Yüzü tüylüdür, tersinde ise yüzündeki renk ve süsler tüysüz olarak görülmektedir.

✓ Kilimler

Kilimlerin ters ve yüzleri aynıdır. Süsleri yani motifleri kısa atkılarla teker teker işlenir. Bu süslerin ek yerlerinde boşluklar vardır. Bir taraftan bakıldığı zaman bunlar bariz bir şekilde gözükürler. Üstünde biriken tozların bu aralıklardan arka tarafa geçmesini sebep olmaktadır.

✓ Cicim ve Zililer

Cicim ve zililer ise sık yüz ve tersleri tamamiyle ayrı bir dokumadır. Yüz tarafında motifler hafif kabarık bir haldedir. Terslerinde bu süsleri meydana getiren renkli yünlerden meydana gelmiş karışık bir manzara vardır. Cicim ve zililer ekseriya iki kişi tarafından dokunur. Dokuma tezgahının adına İstar denir.

Tezgahın ön tarafında oturan kadın atkılı çözümlerden geçirirken aradaki işlenecek motiflerin şekil ve renklerine göre atkı geçirilmemiş çözümlerin arasından ön tarafa isabet edecek şekilde elindeki yünleri geçirerek arkaya alır. Bu vaziyette yapılan muameleden sonra atkı süzme ve basma olarak boydan boya geçirilerek kirkitle dövülür. Bu dövmenin tazyikinden motifleri teşkil eden renkli iplikler cicim ve zilinin zemininde kabarık bir şekil alır. Ekseriya bu yünler atkı ve çözümleri teşkil eden yün ipliklerden daha bükümlü ve daha ince olur. Zili dokumaları cicimlerden daha kalındır. Bölgemizde bu dokumalara diğerlerinden daha fazla tesadüf edilir.

✓ Çullar

Yörede en çok çul dokuması yaygındır. Sergi için veya eşya örtüsü için her aile birden fazla çula sahiptir.

✓ Çuvallar

Yiyecek ve giyecek için dokunurlar. Üç cesidi vardır.

✓ Ala çuvallar

Ev eşyalarının korunması ve taşınma-

uyumu yönünden, Türk kadınının iç dünyasına açılan penceredir diyebiliriz.

✓ Kıl çuvallar

Ala çuvallar genellikle giyeceklerin korunması ve saklanmasında kullanılırken kıl çuvallar tahıl, yiyecek kapları gibi eşyanın taşınması ve konulmasında kullanılır.

Atkılığı ve çözgülüğü

kıldan oluşur.

✓ Un çuvalları

Un çuvallarının kıl çuvalların aksine atkılığı ve çözgülüğü yündür.

İçine yiyecek maddeleri konulan bu çuvallar, deve veya eşeğe yüklenerek taşımada da kullanılacaktır. Bu özellik dolayısıyla sağlam ve gösterişli çul kullanmaya

özen gösterilir.

✓ Heybeler

Eğer, Ekin ve Omuzda taşınmak için dokunan çeşitleri vardır. Çobanların içinde yiyecek taşınması, alışveriş merkezlerinden karşılanan ihtiyaçların eve getirilmesi, yerleşim yerine uzak olan pınarlardan alınıp kaplara konulan suyun taşınması gibi pek çok fonksiyonu vardır.

Bazıları yarıktır. Yarık kısmı eşek-at veya devenin semerinin kaşına takılır. Bazı heybelerin bir başka özelliği de hayvanın silkelmesiyle içindeki eşyaların dökülmemesi için kendinden kitlenebilen bir tertibat konulmasıdır.

✓ Somatlar

Üzerinde, hamur yoğrulur. Saçta pişirilen ekmekler arasına konarak kuruması önlenir; kurumuş ekmekler elle sulanıp arasına konarak yumuşaması sağlanır ve nihayet yemekler üzerinde yenilir. Türklerin misafiri sevmeleri ve en leziz yemekleri ile sofraya dizmeleri geleneği dikkate alınırsa sofraya için dokunan eşyaya da aynı itinanın gösterilmesi normaldir.

✓ Secadeler (Namazlağı)

İslamiyetin kabulünden sonra Türk dokuma türleri arasına giren secadeler, yöremizde de kullanılır.

✓ Kuşak ve kolonlar

Kullanıldığı yerler, topak evlerde (Alaçık çadır), çuvallarda, giyim ve baş süslemelerinde, çocuğun anne sırtına bağlanmasında, cenazenin mezarlığa götürülürken tabutun bağlanmasında kullanılır.

✓ Örtüler

Sedir ve perde olarak kullanılır, düz dokumalardır.

✓ Keseler

Duvar rafı-tuz, oklava kabı, para kesesi gibi kullanılan alanları vardır.

✓ Çoraplar

Kendine has motifleri ile örülen çoraplar günümüzde pek kullanılmamaktadır. Ancak göçle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan gelen ve yöremizde yerleşik bir kısım Tahtacı Türkmenlerinde halen yapılmaktadır.

✓ Tülüceler

Yerde oturulurken minder olarak kullanıldığı gibi aynı zamanda çobanların soğuktan korunmak için tercih ettiği bir çeşit örtünme aracıdır.

✓ İğne Oyaları

Başta Camlıyayla olmak üzere Tarsus

ve Mersin'de yaygın olarak üretilmektedir. Tüketim alanları daha ziyade baş süslemeleridir. Son yıllarda geniş bir pazar payı olmakla birlikte yapımcılarının organize olamamasından dolayı çok ucuza ürün satılmaktadır. Takas usulünün uygulandığı alışverişlerde üreticilerin hakkı korunmamakta böylece üretimin genişlemesi pek fazla olamamaktadır.

✓ Keçeler

Yörede keçe yapımı pek yaygın olmakla birlikte Mut'un Yalızcabağ ve Hacıahmetli köyleri keçe yapımını sürdürmektedir.

✓ Çadır

Göçebe hayat yaşayan konar-göçer unsurları daha iyi anlayabilmek için onların umumiyetle oba adı altında toplanan çadırlarını incelemek yerinde olacaktır. Bu hususta yapılan araştırmalara göre, Türkmenler arasında genel olarak üç tip çadır evi bulunmaktadır. Bunlar: 1) Alaçık veya alaycık adı verilen keçeden yapılmış ve ağaç direklerle desteklenmiş çadır. 2) Topak-ev adı verilen ve Asya'daki Kırgız evlerine çok benzeyen ikinci tip çadır ki, bu çadırlar türbe, kubbe biçiminde olup, baklava dilimi şeklindeki kafes kafes ağaç parçalarından meydana gelen iskeletin üzerine ak-keçe çekilmesiyle kurulurdu. Bunlara topak-ev denildiği gibi Topağ ev, Derim ev, Keçe çadır ismi de verilirdi. Edremid

Alevi Türkmenleri buna "Top-ev" ismini vermişlerdir. Diğer bir keçe çadır, tren vagonu şeklinde olup mesela, Bahşiş, Keşefli, Muradlı, Işık, Kösereli, Bayezidli aşiretleri kullanmaktaydılar. Diğer bütün Yörükler kıl çadır kullanıyorlardı. 3) Karacadır ve Çulçadır, keçi kılından örülmekte olup yedi direkliğe kadar olabilir ki, bu tipler Oymakbaşının evi olmakla So-r ev'i ismi verilmiştir. (3).

✓ Tezgahlar

Istar

Her türlü dokumanın yapıldığı tezgaha "Istar" adı verilmiştir. 5 dakikada sökülüp, aynı sürede de monte edilebilir. Taşıma için hayvan sırtına yüklendiğinde dengeli durabilecek biçimde 4 parçadan oluşmuştur.

Kirmen

İç bükey 2 m. enli 18=18 cm. uzunluğunda iki ağaç parçasından oluşur. Mese, şimsir, dişbudak ağaçlarının kirmen yapımında kullanılması tercih edilmektedir. İki kanatın ortası deliktir.

Kanatlardan biri diğer kanatın içinden geçebileceği kadar oyulmuştur. İçi oyulmuş kanata "kancık", diğerine de "erkek" eğirtmeç kanadı denir.

Yer tezgahı ve çarpına

Kare biçiminde birkaç tahtacıktan ya da kalın meşinden yapılmış çarpınanın köşelerine birer delik delinir. Dokunacak ipin enine göre kare parça çoğaltılır. Bu karelerden biri aşağı biri yukarı çekilerek argacın geçeceği durum ortaya çıkarılır. Kılıç denilen tarakla argaç sıkıştırılarak istenilen ip dokunmuş olur. Kare parçalar biri birine çarpıla çarpıla çalıştığı için bu adı almıştır.

Çarpınada dokunan ipler öncelikle devenin havudunu, eşeğin palanını, atın eğerini hayvana bağlamada kullanılır. Böyle olunca hayvanın canı acımaz. Bundan başka kadınların bellerine kuşandıkları kemerler de çeşit çeşit renkte olmak üzere çarpınada dokunur. Buna olukma adı verilir. Yassı, oluk gibi olduğu için bu adı almıştır (4).

Culfalık tezgahı

Culfalık tezgahında bez ve yolluk dokunur. Yörenin zengin bez dokumaları (göklü bükme, ipekli bükme) bu tezgahlardan elde edilir. Çıkan

ürünler iç giyim, havlu, şalvarlık, ceketlik gibi pekçok alanda değerlendirilir.

DİĞER İŞLER

A- BOYACILIK

Toroslarda yetisen bitkilerden elde edilen doğal boyalar dokumada çok daha gösterişli olmaktadır. Sentetik boyaların artık Avrupa'da kullanılmaması bu konuda öncülük edilmesini gerekli kılmaktadır.

B- DERİCİLİK

Yörede deri ve deriden yapma bazı eşyaları da görmek mümkündür. Biz bunları işleniş ile ilgili de bilgiler derlemiş bulunuyoruz:

Su tuluğu: Davarı kestikten sonra meşe ağacının şevtini kırarlar. Bu giliğin dışındaki kapçaktır. Önce üçe-dörde bölünür, sonra kırılır, derinin içine konur. Deriye birazda su konur. Su çay gibi dem haline gelir. Onu iğler. Birkaç defa bu şekilde suyu ve şehiti değiştirilir. Bu durumun ne kadar devam edeceği derinin beyaz bir renk almasına kadar devam eder.

Ekmek dağarcığı: Önce deriyi küller, sumağın yaprağına yatırılır, sırlarlar, tütün yolarlar.

Dağarcığa özel davar keserler, taze deriden yaparlar.

Ayran tuluğu: Su kaynatılır, içine kül dökülüp karıştırılır, derinin tüyleri yolunur. Sarnın atkısı (kabuğu) dibekte döğülür, yolunan deriye kül gibi sürerler. Derinin rengi kırmızıya döner. Böylece suyunu iki üç sefer değiştirirler.

Peynir derisi: Yoğurda tuz atar, derinin içine sürerler. Bir de unlanınca kullanılabilecek hale getirilmiş olur.

Çarık: Sığır gönünden yapılır. Sığırdan da her tarafından olmak elbet.

Deri tuzlanır, kurutulur, ayak boyunda ama 5, ama 3 dağlı dilinir. Dürülür, bükülür, kullanıma hazır hale gelmiş olur (5).

Kaynakça:

- (1) Prof.Dr. Mehmet Eröz, Milli Kültürümüz ve Meselelerimiz, Doğuş Yayın ve Dağıtım, 1983, Sayfa 172.
- (2) İcel bölgesinde halı dokumacılığı yaygın değildir. Bu sebeple konu üzerinde yeterince durulmamıştır.
- (3) Doç.Dr. Yusuf Halacıoğlu, "XVIII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi", Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1988.
- (4) Ali Tanyıldız, age., s. 89
- (5) Mut'un Yapıncı Köyü'ne bağlı Zeytinlanı Mahallesinde yerleşik Sarıkeçili Mehmet Avcı ve ailesinden alınan bilgi.

*Mersin Halkeğitim Merkezi Müdürü

Çukurova'da bozlak çeşitleri

Halil Atılgan

Çukurova'yı; Mersin-İskenderun sahil şeridinden, Güneydoğu Toroslar'ın eteklerine kadar uzanan mümbit topraklarla, bu toprakları kuzeyden bir yarım daire çizerek takip eden, İçel'in Taşeli Yaylası'ndan, Hatay'ın Amanos Dağları'na kadar uzanan sıra dağlar şeridinin meydana getirdiği bir yerleşim birimi düşünüp, yöredeki bozlak çeşitlerini de bu çerçevede değerlendirmek gerek. Zira yörenin geleneksel müzik yapısı dağıyla, ovasıyla bir bütündür. Onun için bozlak çeşitlerinin bu coğrafya içinde değerlendirilmesi daha akılcı olacaktır kanaatindeyim.

Bozlak Sözcüğü

Bozlak:

Divanü Lûgat'in Türk'de:

Bozla: Ses vermek,bağırarak; bozlamak.

Bozlat: Böğürtmek.

Bozladı: "Titir bozladı, bağırdı" "Dişi deve bozladı, bağırdı" şeklinde ifade edilmektedir.

TDK'nun Tarama Sözlüğünde bozlak;

Çığırarak: Bağırarak haykırmak.

Çığırarak: Çağırarak, ses vermek, davet etmek, türkü söylemek, bir kimse hakkında iyi konuşmak, çılgılık koparmak.

Yine Divanü Lûgat'it Türk'de; Çağırarak (Çığırarak).

Çakırıştı: Çakırıştı-Çakırışur-Çakırışma "Boy birbirge çakırıştı". "Boy halkı birbirine çağırıldı." (Oğuzca-Çakırışur-Çakırışmak)

Çağıla: Bağırarak, çağırarak anlamında.

Dede Korkut'ta ise bozlatmak, böğürtmek manasında kullanılmakta.

Kırgızca'da ise; "Botasın olgan tüyüdey bozlayı bozlayı kaldım men." Yavrusu kaybolmuş çalınmış bir deve gibi bozlaya bozlaya feryat figen içerisinde kaldım ben" denmektedir. Şimdiki anlamıyla Orta Asya Türkleri'nde çok kullanılan bu kelime, Anadolu'ya Türk boylarıyla gelmiş ve halen dilimizdedir.

Çukurova'da Bozlak

Ve Bozlak Çığırma

Çukurova'da bozlak (uzun hava) tarzında söylenen ezgiler tesbit edebildiğimiz kadarıyla; makam, gayda, yüksek hava, ağız ve bozlak olmak üzere beş grupta toplanmakta. Gaydalar, makamlar, yüksek

havalalar, bozlaklar ağız olarak ifade edildiği gibi halk ozanlarına, aşiretlere göre de adlar alırlar. Senir Ağzı, Aşiret Gaydası, Üçgözoğlu Ağzı, kişi adına göre Karacaoğlan, aşiret adına göre de Türkmeni ve Cerit Bozlağı gibi.

Çukurova'da iyi türkü söyleyenlere "bozuladı mübarek" denilir. Bozlak; hikayeli türkü söyleme, geleneksel olup, gelenegine uygulamak ise, oldukça ustalık ister. Osmaniye'nin Düziçi ilçesinin Gökçayır Köyü'nden Asık Mehmet Ova ve Asık Köroğlu (Mehmet Demirci) Çukurova'da hikayeli türkü söyleme gelenegini yaşatanların en son halkasıdır.

Çukurova'da 18-25 Kasım 1936 tarihinde araştırma yapan Bela Bartok (Küçük Asya'dan Türk Halk Müzikisi) Bozlakla (uzun havayla) ilgili görüşünü şöyle açıklıyor. "Bozlak hiç şüphesiz uzun havaya bağlı bir türdür. Doğrusu bozlak belirsiz bir kavramdır. Genel olarak denilebilir ki çoğunun güftesinde onbir heceli dizeler bulunur. Kesin bir yapısal biçimi vardır. Konu bakımından da sevda türkülerini andırır. Uzun hava ile bozlak kavramlarının çoğu kez birlikte anıldığı görülür" demektedir. Bela Bartok'un bu görüşü; yukarıda söylediğimiz gayda, makam, bozlak, uzun hava, ağız gibi terimlerin aynı anlamda kullanıldığını da doğrulamaktadır.

Çukurova'da; Karacaoğlan, Elbeylioğlu, Türkmeni, Dadaloğlu çığırarak, bozlak (uzun hava) söylemek anlamında kullanılır. Okuyucu genelde bozlak söyleyeceğim, (uzun hava) şeklinde bir ifade kullanmaz. Bozlak, uzun hava için kullanılan bir terimdir. Bozla'nın "Ses vermek bağırarak, bozlamak" anlamına geldiği düşünülmüş; Bozlak=Çığırarak şeklinde düşünülebilir.

Profesör Umay Günay'ın XVII. Yüzyıl Saz Şairi Çukurovalı Karacaoğlan'la ilgili Bir Değerlendirme adlı tebliğinde: "Güney illerimizde Karacaoğlan, destan kahramanı gibi kabul görmüş, zaman içinde velilere ait özellikler de atfedilmiştir. Mutlu günler Karacaoğlan'ın türküleriyle kutlanırken hastalara da Karacaoğlan türküleri okunmasının şifa vereceğine inanılmaktadır. Ayrıca mezarının dilek için ziyaret edildiği de bilinmektedir. Türkü söylemek an-

lamında "Karacaoğlan Çığırarak" deyimini kullanılmaktadır" diyor. Böylece yukarıda bahsettiğimiz bozlak=çığırarak fikrimizi de doğrulamış oluyor.

Görülüyor ki; "Karacaoğlan çığırarak" deyimini Çukurova'da yaygın olup diğer halk ozanları için de geçerliliğini korumaktadır. Deliboran, Öksüz Ali, Dadaloğlu çığırarak gibi.

Genelde Tesbit Edilen

Bozlaklar-Uzun Havalalar

1936 yılında Bela Bartok'un Çukurova'da gerçekleştirdiği araştırmalar "Küçük Asya'dan Türk Halk Müzikisi" adlı kitapta toplanmış. Kitapta bozlak ve uzun havalalar hakkında geniş bilgi bulunmamakla beraber tesbit edildiklerimiz uzun havalalar şu isimlerle yayınlanmıştır.

Karacaoğlan-Dadaloğlu-İlbeylioğlu (Elbeylioğlu)-Çukurova Bozlağı-Türkmeni Bozlağı-Karahacılı Ağzı-Safak Ağzı-Senir Ağzı-Aşiret Gaydası-Türkmeni-Bozlak-Uzun Hava-Garip.

Ferruh Arsunar da; 1947 yılında Ankara'da yayınladığı "Anadolu Halk Türkülerinden Örnekler" kitabında; bozlaklarla ilgili şu görüşlere yer veriyor. "Dağ ve oymak havalaların karakteristik bir örneği olan bozlaklar tarz ve usul itibarıyla de muhtelifdir. Herhangi bir konu ifadesi olarak söylenen serbest deyişin esas taraflarından birini belirten bozlak tarzı: Yiğitleme Bozlak, Güzelleme, Harbi, Yanık, Ağıtlama, Kerem Bozlağı gibi mevzulara göre söylenir ve her mevzuunun ismini alırlar. Burada verdiğimiz Türkmeni Bozlağı Yanık Güzelleme olarak söylenmiştir" diyor. Türkmeni ve Yüksek Afşar Bozlağı'nın notalarını da vererek ses ve söz yapısını inceliyor. İncelediği Yüksek Afşar Bozlağı'nın sözleri Dadaloğlu'na, Türkmeni Bozlağı'ndaki dörtlüklerinin ayak yapısı birbirine uymamakla beraber Karacaoğlan kokuyor.

Ali Rıza Yalkın'ın Cenupta Türkmen Oymakları'nda Elbeyli Aşireti'ne mensup Tanburacı Mehmet adındaki kaynak kişi yörede üç bozlak çeşidinden bahsetmekte.

"Urum Bozlağı

Düdem Bozlağı

Yelri Bozlağı"

Topal Abdal adlı başka bir kaynak kişi

de yörede söylenen makamları (uzun havaları) şöyle sıralıyor.

"Urum Bozlağı, Düdem Bozlağı, Benderi Bozlağı, İskan (ağıt-harp-darp), Elbeylioğlu, Urum Divanı"

Müzik ansiklopedisinde de (Cilt 2 Sayfa 539) bozlak çeşitleri;

"Afşar Bozlağı, Kırat Bozlağı, Yozgat Bozlağı, Kırşehir Bozlağı" şeklinde sıralanmış.

Nida Tüfekçi "Memleket Türküleri" adlı kitabında ise: Adana'da Türkmeni Bozlağı, Kırşehir'de bozlaklar ve Aydest Havası Ankara'da, Yozgat'ta, Niğde'de çeşidini belirtmeden bozlakların okunduğunu ifade etmekte. (Sn.Tüfekçi'nin Aydest Havası dediği Afşar Bozlağı olmalı sanırım.)

Halit Ongan'ın 1937 yılında yayınlanan "Niğde Türküleri" adlı kitabında Kırat Bozlağı'nın notası verilmiş.

Şiirlerinde Karalı mahlasını kullanan Çukurovalı şair, emekli öğretmen İbrahim Davutluoğlu Erciyes Dergisi'nin 64. sayısında (Nisan 1983) "Bozlak Nedir?" başlıklı makalesinde Çukurova Bozlaklarını:

Karacaoğlan-Deli Boran-Öksüz Ali-Elbeylioğlu-Türkmeni-Menemenci-Havayi-Cerit-Barak Ağzı Türkmeni-Dadaloğlu (Afşar) bozlağı şeklinde sıralıyor.

Hüroğlu Abdurrahman Ağa ile Buruklu Aşık Kul Mustafa'nın da kendilerine ait bozlaklarının olduğunu, Afşar Bozlağı'nın 2 Elbeylioğlu Bozlağı'nın 2 Karacaoğlan Bozlağı'nın da 4 çeşidinin olduğunu söylüyor.

Benim, 21 Mayıs 1993 tarihinde Hatay'da yaptığım, Güneyde Kültür Dergisi'nde yayınladığım araştırmalarda 1923 yılında Antakya'nın Cumhuriyet Mahallesi'nde dünyaya gelen, Calgı Sokak 24 nolu hanede oturan zurnacı İzzet Ağa, yörede söylenen Amik Ağzı uzun havaları şu şekilde sıralıyordu:

Miskin Ali, Mayıl, Hürşit, Ceren, İsaballı, Feruz Bey, Beyoğlu, Urum Garibi, Atının Mile Battığı, Hürşit, Kanberoğlu, Topal Abdo, Sarı Beyler, Medine, Deli Boran, Ali Paşa, İskan Havaları

Bozlakları ise: Ağ Gelin, Karacaoğlan, Dadaloğlu (Afşar), Öksüz Oğlan (Öksüz Ali), bozlağı olmak üzere 4 grupta topluyordu.

Ayrıca; Barak havaları ve Yayla Dağı havaları diye grupladığı ezgiler de vardı. Konumuz itibarıyla biz, o grupta geçen havaların isimlerini buraya almadık.

Ancak; Zurnacı İzzet Ağa'nın Ceren olarak bildiği hava, Bela Bartok'un Osmaniye'nin Çardak Köyü'nde tesbit ettiği Aşiret

Gaydası'ndan, Deli Boran, Karacaoğlan, Dadaloğlu, Öksüz Ali ve Ağ Gelin Bozlakları ise bizim Çukurova'da tesbit ettiklerimizden farklı değildi. Hatay'ın Amik Ovası'nda, Amanos Dağları eteklerinde aynı isimlerle çalınıp söyleniyordu.

Arşivimdeki taş plaklarda ise; Adanalı Kadri'nin okuduğu : Yalandır da şu dünyanın ötesi yalan.

Adanalı Kadri'nin okuduğu : Havayıda deli gönül havayı

Tarsuslu Abdul Kerim'den : Kahpe felek de hiç yüzüme bakmıyor.

Tarsuslu Abdul Kerim'den : Pozantı'nın Irmağı coşar akar bulanır.

Bozlakları bulunmakta. Adanalı Kadri ve Kadri Efendi'nin okuduğu bozlaklar Türkmeni, Tarsuslu Abdul Kerim'in okuduğu Kahpe Felek; Toros Bozlağı, Pozantı'nın Irmağı ise, Hüseyini Bozlak olarak kayıtlara geçmiştir. Fakat okunan 4 bozlakta Türkmeni karakterinde.

Çukurova'da Bozlak Çeşitleri

Ben; Bozlaklarla yaptığım araştırmaları genişleterek Çukurova da Bozlak'cı Öğretmen olarak bilinen, Adana il merkezinde oturan Sn.İbrahim Davutluoğlu'nu buldum. Çukurova Bozlaklarıyla ilgili iki radyo programı yaparak çeşitleri konusunda bilgi aldım. Ses kayıtlarını dinleyerek müzik yapısı ve sair özelliklerini inceledim. Daha önce yaptığım araştırmalarla mukayesesi yaptım. Tesbitlerime göre Çukurova Bozlakları'nın aşağıdaki gibi sınıflandırılmasının yerinde olacağı sonucuna vardım. Türkmeni Bozlağı (Havayi, Varsağı, Senir Ağzı, Şafak Ağzı, Karacaoğlan Bozlağı) Dadaloğlu Bozlağı (Afşar-Goygun Afşar Bozlağı), Öksüz Ali Bozlağı, Elbeylioğlu Bozlağı, Deli Boran Bozlağı, Cerit Bozlağı, Tecirli Bozlağı, Barak Ağzı Türkmeni Bozlağı (Ceren, Mayıl, İsaballı ve Garip), Karahacılı Bozlağı, Barak Dağı Bozlağı (Menemenci, Türkmeni, Karacaoğlan).

Sıraladığımız bozlakların Çukurova'da yaygın olarak okunanları; Türkmeni, Dadaloğlu, Öksüz Ali, Elbeylioğlu, Barak Dağı, Deli Boran, Barak Ağzı Türkmeni Bozlakları'dır. Yukarıdaki tasnife dikkat edilecek olursa; Çukurova'da bozlaklar kişi, aşiret, ya da yöre adına göre isimlendirilmiştir.

Kişi adına göre isim alan bozlaklar:

Karacaoğlan, Dadaloğlu, Öksüz Ali, Deli Boran.

Aşiret adına göre isim alan bozlaklar:

Afşar Bozlağı, Cerit Bozlağı, Tecirli Bozlağı, Elbeylioğlu Bozlağı, Karahacılı Bozlağı, Türkmeni Bozlağı, Barak Ağzı Türkmeni Bozlağı, Menemenci Bozlağı.

Yöre adına göre isim alan bozlaklar:

Çukurova Bozlağı: (Bana göre; Çukurova'da çalınıp söylenen bozlakların genel adıdır. Zira araştırmalarım esnasında Çukurova Bozlağı diye adlandırılan bir çeşide rastlanmamıştır.)

Barak Dağı Bozlağı: (Barak Dağı Karaisalı ilçe sınırı içinde bir dağ adıdır.)

Çukurova'da Bozlak

Bölgelerinin Gruplandırılması

Çukurova'daki bozlak bölgesini tesbitlerimize göre 4 grupta toplayabiliriz.

1- Karaisalı ve Aladağ çevresi.

2- İmamoğlu, Kozan, Kadırlı, Feke, Sambeyli ve Tufanbeyli çevresi.

3- Düziçi, Bahçe, Osmaniye-Amanos Dağları ve etekleri.

4- Adana Merkez, Ceyhan, Yumurtalık, Karataş, Tarsus ve Taşeli Yaylasına kadar uzanan yerleşim birimleri.

Yukarıda saydığımız bölgeler içinde çok bozlak söyleyen yerleşim birimleri Kadırlı, Kozan, İmamoğlu, Karaisalı, Ceyhan, Osmaniye Adana merkez köyleri, Düziçi, Bahçe ve Amanos Dağları etekleridir.

Bölgelere Göre Yaygın Olarak

Söylenen Bozlaklar

I. Bölgede: Barak Dağı Bozlakları. (Menemenci, Türkmeni, Karacaoğlan). Bu havalarda daha çok Kırşehir Bozlaklarına benzerler. Catalan ve civarında söylenenlere ise Sarı Mehmetli (Memmetli) Havası da denilir. (Sarı Mehmetli Karaisalı ilçesine bağlı Catalan beldesine çok yakın bir köydür.) Bu bölgede okunan bozlaklar şafak vakti tarlaya giderken çokca söylendiği için Senir Ağzı (Havası), Şafak Ağzı olarak da adlandırılır.

II. Bölgede: Türkmeni, (Karacaoğlan) Dadaloğlu (Afşar Bozlağı), Elbeylioğlu, Öksüz Ali, Cerit, Tecirli ve Deli Boran Bozlakları. (Araştırmalarımız esnasında Çukurovalı İbrahim Davutluoğlu bölgede okunan bozlakların hepsini "Kozan Dağı Bozlakları" adı altında toplamıştır.)

III. Bölgede: Elbeylioğlu, (Elbeyli Düziçi ilçesine bağlı bir köydür). Deli Boran, Dadaloğlu, Türkmeni, (Karacaoğlan) Tecirli, Cerit, Barak Ağzı Türkmeni Bozlakları. (Bölgede yaygın olarak söylenen Ceren, İsaballı, Mayıl ve Garip Bartok'un Aşiret Gaydası dediği havalarda olmalıdır.)

IV. Bölgede: Öksüz Ali, Dadaloğlu, Türkmeni, (Karacaoğlan) Tecirli, Cerit ve Karahacılı Bozlakları (Tarsus'tan Taşeli'ye kadar uzanan yerleşim birimlerinde ise daha çok Türkmeni Bozlakları yaygındır. Diğer çeşitleri pek bilinmez.)

Çukurova Bozlaklarının müzik yapısını da ilerleyen sayılarda vermeye çalışacağız.

Günümüzde halk oyunları kostümü

İsmail Ekmekçiöğlü*

Halk oyunları ile uğraşan kişilerin hep dilindedir. Otantik kostüm, stilize kostüm hiç düşündük mü acaba ne demek diye. Kısaca bu konuya açıklık getirecek olursak;

Otantik kostümü köy meydanından çıkıp sahneye taşandıktan sonra otantiğe en uygun kostüm şeklinde ifade etmek daha doğrudur. Çünkü az da olsa bir takım düzenlemeler gerekir.

Otantik kostüm kelime anlamı itibarıyla aslına uygun yani bir ortamda doğal olarak farklı giyim tarzları (yaşlı, genç, kadın, erkek, dinsel yapı, kişi zevki vs...) olabileceği gibi, halk oyunlarında kullandığımız otantik diye söz ettiğimiz kostümlerinde bu çeşitliliği göstermesi gerekir.

Düzenleme yapmayan bir ekibin kostümü de çeşitli biçim ve renklerde olabilmelidir (eğer yörede varsa).

Düzenleme yapan bir ekip için ise yörenin yaygın olan bir kostümü tek tip olarak kullanmak daha doğrudur.

Bir de stilize kostüm vardır ki bu halk oyunları adimlarıyla

yapılan

farklı

dans çalışmalarında

ve kareografik çalışmalarda

adını koymak suretiyle

uygulamalar yapmak

daha uygun olacaktır.

Bunların dışında kıyafet-giyim

kuşam-kostüm ilişkisini

incelersek kelime olarak

kıyafet Arapça,

giyim kuşam Türkçe,

kostüm yine yabancı kaynaklıdır.

Normal olarak giyim kuşamı kullanmamız

gerekirken, kıyafet daha yaygın olarak

karşımıza çıkıyor.

Kıyafet günlük kullanım için doğru

olabilir. Eğer halk oyunlarını sahne sanatı olarak görüp incelersek, halk oyunları kostümü demek daha doğru olacaktır.

Kostümlerimizin dönemlerini inceleyecek olursak; Ortaasya dönemi, Selçuklu dönemi, Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi olarak dört safhaya bölebiliriz.

Ortaasya ve Selçuklu dönemlerinde tek tiplilik görebiliriz. Osmanlı döneminde kostümlerde zenginleşme başlamış ve Cumhuriyet dönemi ile en son halini almıştır.

Türkiye folklor çerçevesinde çalışmalar Cumhuriyet döneminde bilinçli olarak başlamıştır. Türkiye’de yarışmalar başlayana kadar mahalli çalışmalar yapılmış, günümüzde ise bu işin yarışma, dernekler, konservatuar boyutu çıkmıştır.

Halk oyunlarını mahalli yürüten eğitimler bildiklerini büyük şehirlerdeki okul ve derneklere aktararak bu işin sevilmesini ve gelişmesini sağlamışlardır. Yurtiçi, yurtdışı festivallerde katkı sağlamıştır. Buraya kadar iyi güzel, fakat bu işin bilimsel boyutunda hepimiz olarak eksikliğimiz vardır. Neden mi? Bir eğitimci yöreden gelirken sadece kendi gördüğünü, yaşadığını tek yönlü olarak alıp getirmiştir. Ya yörenin diğer zenginlikleri?

Günümüzde kullanılan kostümleri araştırma yapmadan daha kötü taklitleriyle öylece kullanmışız ve bu kostümleri yörenin değişmez kuralı görüp yöreden başka bir kostüme ters bakmışızdır. Sanki yörede halk sadece kahverengi giyer gibi diğer renkleri kullanmamışız. Bunları yazarken yöre kostümlerini bilgisiz bir şekilde değiştirmek için değil sadece araştırmacı olmadan taklitçilikten öte gidemediğimizden dert yanıyorum. Çünkü büyük şehirlerdeki eğitimler kulaktan dolma dernekte ne

gördülerse onu uygulamaktadırlar. Her yörenin yapısına göre (dağlık, ova, sahil, dini yapı, sosyo-ekonomik yapı) kostümler çeşitlilik gösterebilir. Örneğin; Çanakkale, oyun olarak karşılama Zeybek geçiş bölgesidir. Bu yörede 6 çeşit kadın kostümü vardır. Bunlar Türkmen giyimi, Don entari, Çerkez giyim, Bindalli ve Pomak giyimidir. En yaygın kostüm ise Don entari ile Yörük giyimidir. Eğitimcilerin bu tür olan araştırması ile ortaya çıkması daha sağlıklı olacaktır.

Eğer halk oyunlarını gerçek manada ortaya koymak istiyorsak; bölgenin tarihini, göç etmiş etnik grupları araştırmalı, kaç çeşit varyant varsa ortaya koymalı ve en yaygın kostüm tanımlanmalıdır. Eğitimciler sadece yöre kostümüyle sınırlı kalmamalı. Türkiye geneli hakkında bilgili olmalıdır. Geçmiş bölgelerinde benzerliklere dikkat etmelidir. Örneğin Kütahya’nın Domaniç kostümleri Bursa’ya daha yakındır. Manisa’ya yakın ilçe kostümü de Manisa’ya benzerdir. Bu da gösteriyor ki; coğrafi sınırlar ile kültürel sınırlar arasında problem var.

Diğer bir sorunumuz kostüm bütünlüğü; tek bir kostümde uyumsuzluk olabileceği gibi kız-erkek birlikte kullandığımız kostümlerde de uyumsuzluk olabilir. Örneğin; Geyve’de kızlar ipekli ince kostüm giyerler. Erkekler, aba kumaş giymektedir. Halk oyunları camiasında yapılan işlerin kalitesi için bilinçli kişilere ihtiyaç vardır. Halk oyunları eğitimci enflasyonu içerisinde parmakla gösterilmek istiyorsak yapılan çalışmaların hakkını sadece bedensel aktivitelerle değil işi kültürel ve sosyal boyutuyla düşünüp daha bilinçli çalışmalar yapmalıyız.

*İTÜ T.M.D.K. Mezun

Bayburt ili düğün adetleri

M.Zeki Dinçer *

Doğu Karadeniz ile Doğu Anadolu'nun geçit noktasında bulunan Bayburt her iki bölgenin folklorik özelliklerini bünyesinde bulunduran odak noktasıdır. Sirin bir ilimizdir. Misafirperverliği, Kop savunmasındaki kahramanlığı, örnek olmuştur.

1927 yılına kadar Erzurum iline bağlı ilçe özelliğini taşımıştır. Sonradan 1989 yılında il olmuştur. Erzurum folklorunun özelliklerini zaman zaman görmek mümkündür. Bir taraftan Karadeniz folklorunun izlerini de vermektedir. Coğrafi bölgenin etkilenmesi diyebiliriz. Halk oyunlarında daha çok Doğu Anadolu görüntüsünü görürüz. Ancak Karadeniz halk oyunlarından örneklerde veren anonim bir görüntü vardır. Barlarında Erzurum'un türküleri Trabzon'da oyunlarında bar yoktur. Trabzon'u çağrıştıran lezzet vardır.

Bu yazımda Bayburt Düğün Adetleri'ni ve yörenin tabirlerini zaman zaman vereceğim. Bayburt ailelerin yaşantısında saygıya dayanan ve aile temelini sağlam oluşturan toplum yapısına sahiptir. Evlenenler ölünceye kadar birlikteliği yeğ tutarlar. Bu nedenle ilimizde boşanma davası pek görülmez.

Bu kısa girişten sonra gelelim düğün adetlerimize...

Bayburt'ta Düğün

✓ **Dünürçülükten Önce:** Gençler birbirini seviyorlarsa, bu sevgiyi erkek (oğlan) annesine söyler. Anne, işin ciddiyetini anladıktan sonra, konuyu babaya açar. Böylece kız isteme gündeme gelmiş olur.

✓ **Kız İsteme:** Anne ve yanına aldığı tanıdıklarından birkaç kişi, kızın evine gider. Kızı istediklerini ima ederek gayet tatlı şekilde "Ağızlarını ararlar." Buna ağız arama, yani niyetlerini öğrenmek anlamındadır. Sayet kız vermek taraftarı iseler, babası bilir, biz ne diyek, vakti ikileyinde baahki ki ne olur. Böylece kapıyı aralamış olurlar.

Oğlan tarafı belli bir gün tesbiti ederek, kız tarafına da haber ulaştırıp olumlu cevabı aldıktan sonra kız istemeye giderler. Kız tarafı bu evliliğe evet diyecekse dünürçülük günü kararlaştırılır. Yani "Kırıp bağlama",

kahve içme günü belirlenir.

✓ **Dünürçülük (Düğürçülük):** Tesbit edilen günde dünürçüler, kızın babası, annesi, yakınlarından birkaç kişi kız istemeye giderler. Oğlan tarafından bu işleri iyibilen hatırı sayılan, iyi konuşan erkek seçilir. "Alahın emri ile, Peygamberin kavli ile sizin kızınız Nurten'i, oğlumuz Sevket'e istemeye geldik" der ve söz kız tarafından. Onlarda vermek durumunda iseler o zaman aracı olan misafirler "Bu işi kırıp bağlamak" için gayret ederler. Babası kızının 20 senede meydana geldiğini, annesine süt hakkı istediğini ve o zamanın parasıyla 15.000 TL başlık istediğini, dedesine bir palto, küçük kardaşına bir silah, büyük ağabeyisine iyi bir at istediğini söyler. Takılar 5 tane kırmızı kart, 4 tane bilezik, 20 top en (kumas), 12 çift kurdura, vs. Anlaşmazlık halinde dünürçü başı müdahale eder ve aralarını bulur yeni bir liste sunarak. İşi bağlar. Kahveler içilir veya şeker (çikolata) ikram edilir. Vedalaşıp ayrılırlar.

✓ **Nışan:** Eskiden yani 40-50 yıl önce. Nışan takısı için özel bir gün veya tören yapılmazdı. Günümüzde ise nışan isteyenlerce yapıp düğün gibi eğlenceler düzenlenmektedir. Söz kesildimi bu nışan anlamına gelir. Dini nikah yaptırılır. Bayburt kapalı bir çevre olduğundan kız ve oğlan birbirlerini görmezler, görüştüklerinde ise gizlice görüşürler. Nikah için kız ve erkeğin vekaletini alırlar. Bilezik gibi takılar takılır. Ayrıca düğünün son günü nikah yeniden tazelenir. Bu işlem gerdeğe girilmeden bir iki saat önce yapılır. Bu kez kız ve erkek şahsen, bizzat nikahta bulunurlar vekaleten olmaz.

Nışanlılık döneminde, dini bayramlarda oğlan tarafı kız tarafına hediyeler gönderirler. Kınalı koç (süslenir), koçun anlına lira (altın) takılır. Bazanda entarilik, elbiselik veya para gibi bahşisler gönderilir. Kurban bayramında ekseri, koç gönderilirdi. Hala geçerli bir gelenektir.

✓ **Düğün:** Bayburt'ta aile yaşantısında, kadınla erkeğin sık bağlılığı ve saygısı çok fazladır. Bu nedenle sağlam temeller üzerine kurulan aile yuvasına itina edilir.

Komşular maddi ve manevi her türlü desteği göstermekten zevk alırlar, özel sohbetlerde düğün hazırlıklarının başlangıcı gündeme getirilir.

✓ **Sağdıç Seçimi:** Sağdıçlık zahmetli ve ağır bir görevdir. Düğün giderlerine sağdıçın katkısı çok fazladır. Düğünün yöneticisi sağdıçtır. Bu nedenle sağdıç seçilenlerde bazı özelliklerin bulunması gerekir. Hatta sağdıçların bazı geleneklerde noksanlıkları tecrübeli delikanlılarca telafi edilir bu da güzel bir dayanışma örneğidir. Düğün gününden 3 veya 4 gün önce oğlanın babası, sağdıç seçimi için yakınlarını ve komşularını sağdıç seçimi için davet eder. Bu geleneğin adı "Sağdıç seslemektir." Konuklara kahve ikram edilir. Fikir alınır. Sağdıçın belli olmasını işaret eden "Mehmet'e bir kahve daha getirin" sözü ile kesinlik kazanır. Ancak önce ağabeyler (yani büyük kardeş), sonra dayısının oğlu, hala oğlu, enişter düşünülür. Böyle bir ortam yoksa en candan, samimi arkadaşta seçilebilir. Seçilen sağdıç evli ise, hanımı geline hizmeti üstlenmiş olur. Ama baş sağdıç sayılmaz. Düğünden bir gün önce evli birisi erkeklerden olan bir yakın kişi komşuları düğüne çağırır. Sağdıç, güveyi traş ettirir (özellikle şehirde), hamama götürür.

✓ **Düğün Günü:** Eğlenceler başlar, davul-zurna, ince çalgılar (keman, ud, klarnet vs.) masalar kurulur. Yenilir, içilir. Bar oynanır. İyi bar oynayanlar seyir edilir. Gençler yaşlıların masalarına oturmazlar. Bu saygı gereğidir. Silah atma geleneği yaygındır. Düğüne, davetli olmadığı halde düğün mahalline tesadüfen gelenlere davul zurna eşliğinde davet grubu gider ve düğüne davet ederler. Bayburt'un önemli bir geleneğidir. Çağrılan, davulcuyu peskeşler.

✓ **Kına Gecesi:** Kına gecesi gerdek gecesinde 1 gün önce yapılan gecedir. Gelinin başında, en yakın arkadaşlarının ve sağdıçların eğlencesi, kına yakma gecesidir. Erkeklerin gövünün başında yaptıkları eğlenceye "Sağdıç gecesi" denilir. Bunu yeri gelmişken belirtelim. Hatta kızın evinden gönderilen kırılmış kına gövünün ve yanındakilerin iki

parmağına yakılır. Bu gelenek uğur sayılır.

Kına yakma öncesi geline banyo yaptırılır. Yengeler oğlan evinden gelirler. Ellerinde ve dillerinde hünerleri bulunanlar seçilirler. Kına yakılırken gelinin ağlaması adettendir. Güzel türkücüler, iyi türkü okuyanlar, aşağıdaki kına türküsünü çağırırlar:

Atladım atladım çıktım eşiği,
Kırısın kırısın kızlar beşiği,
Şen anam, sen babam kınan kutlu olsun,
Hem orda hem burda dilin tatlı olsun.

Kız senin başını yumadılar mı,
Kız seni sevdiğine vermediler mi,
Kız anam...

Hatice Hatice kıldan incedir,
Kız senin yattığın bir bu gecedir,
Kız anam...

Eğlence devam ederken gelinin başında oyunlarda oynanır. Şehir merkezinde ince çalgılar çağırılır bazı aileler, bu işi yaparlar. Ancak genelde böyle uygulama yapılmaz.

Yengelere gelince; yengeler şakaya dayanıklı, sabırlı ve hünerli olmalıdır. Yengelere ağır şakalar yapılır ve türkü atılır bunları şu şekilde tesbit ettim:

Sizde de kalbur bizde de kalbur
Yengeyi kaldır kalksın oynasın.

Sizde de elek bizde de elek,
Yengeyi görek kalksın oynasın.

Sizde de egış bizde de egis,
Yengeyi değış kalksın oynasın.

Yenge ha yenge yenge neler getirmiş,
Yenge ha yenge yenge yemiş getirmiş,
Yemiş yemiş bitirmiş.

bu şakalara karşılık veren yengeler şakalaşmayı sürdürürler.

✓ **Gelin Alma (Gelinini çıkarma):** Günümüzde gelini düğünün yapıldı salondan ve mekandan alarak oğlan evine götürürler. Sayet becerileri varsa gelin damat kendi kullandıkları otomobil ile de salondan konvoy eşliğinde evlerine giderler.

Eski geleneklerimize gelince, kızın alınacağı köy uzakta ise seçilen düğüncüler (dünürücü) bir gün önceden köye giderler bir gece eğlenceli şekilde misafir edilirler. Düğüncülere oyunlar yapılır. Bunlara delikanlı oyunları denilir. Yalnız dünürücüleri kendi aralarında "Dünürücü başı" seçerler. Bu kişi ağır başlı lafını iyi söyleyebilen uyanık kişidir. Kızın köyüne varınca önce kızın evine gidilir ve kızı sağdıç evinden alarak babasının evine getirirler. Bu arada bacadan (evin

damı) 3 veya 4 m. boyunda en asılır. Bu kaliteli kumastır.Yenge kapıyı çalınca kapıyı açmazlar ve tekrar çalınca kapıyı açarlar, gelinin sağdıçına kapıyı tutana para verilir. Yenge kızı alıp kendi babasının evine (kızın evine) götürürler, davullu zurnalı bir merasimle gidilir. O gece baba evinde Kına Gecesi yapılır. Gelinin kız arkadaşları ve yakınlarından bir grup davetliler kızın başında eğlenceler yaparlar, kına yakarlar. Gelinin ağlatılır.

İkinci günü, yenge gelini hazırlayıp sağdıçıyla beraber evden çıkarır. Tam kapıdan çıkarken kaynata (kayınpeder) gelinin koluna girer, koluna bilezik takar veya tarla bağışlar. Davul zurna veya ince çalgılarla yanık havalar çalınır. Daha çok Cezayir denilen türkü havası ve Cirit havası çalınır. Gelin ulaşım aracına neyise bindirilir. Düğün alayı köylülerle vedalaşılır. Bazı köylerde silah atılmaz bazı köylerde müsaade ederler.

Kız oğlan evine götürülürken varsa oğlan kardeşi veya amca oğlu veya kızı gelinle birlikte gider. Düğün alayı karşılanır. Ata bililir gösteriler yapılır.

Köye varıldığında gelin eve gireceği anda büyük boy aynaya baktırırlar, (güzel olsun diye), ayağının altına şise koyup kırdırırlar (sağlam ve salıklı olsun) diye, başının üzerinde ekmek dolastırırlar (berekatli olsun) diye. Evin giriş kapısının damında güveyi ile sağdıçlar çıkarlar ve bacadan cerezle karışık para serpilir. Hatta gelin parası almak saklamak uğur sayılır. Gelinin kaynatası kapı önündeki çocuklara para serper ve davul zurna dövmeye başlar, bar oynanır.

Evin içinde ise gelini, sandalyeye oturturlar dinlenir. Biraz sonra ayağa kalkıp "Süzülme" yapar, yani önüne bakıp güzelliğini herkesin görmesini sağlar. Gelinin başında türkülü oyunlar oynanır. Kaynanayı oynatırlar.

Akşam olunca gelinin başı tekrar örülür. Sağdıçlar ve yengeler davetliler katılır. Buradaki baş örme geleneği, yolculuk anında gelinin bozulan saçlarını düzeltmek için yapılır. Şu türkü söylenir;

Ördüler ördüler kızın saçını,
Yudular yudular sırma saçını.

Erkekler meclisinde yemek verilir, komşulara vefa borcu ödenmesi gibi bir adet yerine getirilir. Kahveler çaylar içilir. Gelinin kardeşi köyüne dönmek için izin ister. O gün dönmek zorundadır, adeti böyledir. Aksi halde kendi yakınlarının ayıplanır. Sayet iklim şartları müsait değilse, köyün ileri gelenleri izin vermezler kalmasını isterler. O

gece kalır, kız kardeşinin gerdeğe girmesine izin vermez ve kardeşi ile aynı odada yatmasını ister. Bu gelenektir ve gerdek gecesi ertesi güne kalır.

✓ **Güvey Çalma:** Güvey köy içinde dolastırıldığında şayet bir eşyası çalınırsa, sağdıçlara ceza vurulur. Ayrıca güveyin oturduğu sandalyeye bir başkası oturursa, güvey çalınmış sayılır ve sağdıçlar cezasını çekerler. Birbaşkası bu oyunu yaparsa geçersiz sayılır, çünkü adet böyledir.

✓ **Gelin Eve Girince Söylenen Türküler (Oyun türküleri):**

Yeri yeri allı gelin
Al dudağı ballı gelin,

Vayle vayle vayle dağlar,
Yarım gurbet elde ağlar.

Yerimş terlemiş yüzü,
Humarlanmış ela gözü,

Vayle vayle vayle dağlar,
Yarım gurbet elde ağlar.

Gelin kapıda allanır,
Güvey bacada sallanır.

Vayle vayle vayle dağlar,
Yarım gurbet elde ağlar.

Gövü beyin sağdıçları,
Sanki yaban ardıçları.

Vayle vayle vayle dağlar,
Yarım gurbet elde ağlar.

✓ **Güveyin Ayağa Kalkma Geleneği:**

Düğün yerinde güveyi ve sağdıçlar, odaya girenlere ayağa kalkma zorundadırlar. Şayet bu yapıldıysa cezaya çarptırılırlar. O anda mahkeme kurulur ve sağdıçlar verilen cezayı mecburen karşılarlar.

Bazanda içeri giren ayakta beklerki güvey ve sağdıçlar otururlarsa ceza verelim kat bu oyunu iki saat kadar süre ile Bayburt'ta oynanmış ve gelenek sürdürülmüştür.

Güveyi gerdek öncesi büyüklerinin elini öper ve hediyeler verilir. Sağdıçlar gerdek odasının önünde hoca çağırır ve dua ettirirler. Güveyi oyun oynanırken aniden gerdeğe atılır ve arkasından yumruklanır.

İçeride gelinin yanında yenge bulunur. Keyvanenin (düğün açısı) zahmetleri için kepceyi uzatır ve gelinle damattan bahşis ister. Gelinin, damadı el ele tutuşturup dışarı çıkar.

Gelin damatla ilk önce konuşmaz Dil Bağı denilen bahşis ister, bahşis en az bir bileziktir veya altındır.

* Araştırmacı-yazar-müzişyen

Neşet Ertaş ve sanat hayatı üzerine bir çalışma

Hakan Tatyüz *

İnsanı seven insan; Hakkı sever, bizde o Hakkın aşığıyız. Şüphesiz ki ölmez, yitmez, yemez, içmez, solmaz bir tek Allah'tır. Allah hepimizi eşit yaratmış. Haksızlık, cana gıyma, düşük görme olmasın. Allah'tan geldik Allah'a gideceğiz. Cehalete hatırlatabildimse mutluyum."

Ertaş'ı dinler ve çok beğenir. "Neden Garip Garip Ötersin Bülbül" adlı ilk plağı 1957 yılında Şençalar Plak tarafından piyasaya çıkarılır. Neşet Ertaş bu arada Beyoğlu'nda da bir gazinoda sahneye çıkmaktadır.

2 yıl İstanbul'da çalışan Neşet Ertaş daha sonra Ankara'ya gelir ve sahne hayatı burada devam eder. Ankara'da çalıştığı gazinoda Leyla isminde bir kızla tanışır ve hemen evlenirler. İki kız bir erkek çocukları olur. Ama bu evlilik mutlu sürmemektedir. Neşet Ertaş bu arada askere gider. 1962'de İzmir Narlıdere'de askerliğini yapan Neşet Ertaş askerlik dönüşünde Leyla Ertaş ile süren 7 yıllık evliliğini bitirip ayrılır. Plak üzerine plak yapan Neşet Ertaş konserleriyle de birçok şehri 6-7 defa gezdi. Beste ve plaklarıyla çok meşhur olan Neşet Ertaş her yerde aranan bir sanatçı olmuştur. Özellikle Orta Anadolu düğünlerinin değişmez sanatçısıydı. Neşet Ertaş düğünlerdeki içkili sofraların sayesinde alkolün dozunu da artırmıştı. Dolayısıyla sıhhati de bozulmaya başladı ve 1978 yılında parmakları felç oldu. Müzisyenlikten başka mesleği de olmadığı için işsiz ve parasız kaldı çok perişan bir hale gelen Neşet Ertaş tedavi olacak parayı dahi bulamadı. Careyi 1979'da Alman-

ya'da bulunan kardeşinin yanına gitmekte bulan Neşet Ertaş tedavisini de orada yaptırdı. Eşinin yanında olan 3 çocuğunu da daha sonra yanına alan sanatçı mesleğine de Almanya'da tekrar başladı. Türklerin bulunduğu yerlerde gazino ve düğün salonlarında calıp söylemeye başladı.

Kaset ve sahne çalışmalarına Almanya'da devam eden sanatçı kendisi okula gidemediğinden dolayı çocuklarının okumaları için elinden geleni yaptı. 1 oğlu, 2 kızı olan sanatçı; oğlunu hem üniversitede okutmakta hem de iyi bir müzisyen olarak yetiştirmektedir. Evli olan kızı da eşiyile birlikte üniversitede öğrenim görmektedirler.

Neşet Ertaş'a babasının hayatı ve sanatı ile ilgili bir soruya; "Babam Kırşehir'den çıkmış, Keskin'e gelmiş, anamınan evlenmiş. Çiçekdağı'nın Gırtıllar, eski adıyla Abdallar köyü denilen 20 haneli küçük bir köye gelip yerleşmiş. Ben o Abdallar yeni adıyla Gırtıllar köyünde dünyaya gelmişim.

Babam saziyan sesiyle tanınmış, engin gönül, hoşgörüsüyne sevilen bir sanatçıydı. Saz çalmasını Yusuf Usta'dan öğrenmiş. Geçinmemizi saziyla temin ederdi. Anamı Keskin'den almış, kendisi Kırşehir'li olmasına rağmen uzun yıllar Keskin'de kalmış, Hacı Taşan'ı yetiştirmiş. Kırıkkale ve Yozgat'ın köylerini, İç Anadolu'nun birçok köylerini sazı omzunda gezmiş, her yerde türküler avazlar bırakmış. 5-6 yaşında babam beni yanına aldı. Gittiği yerlerde beni de götürürdü. Birlikte 8 yıl Yozgat, Kayseri, Niğde, Nevşehir, Kırıkkale, Keskin ve Yerköy'ü köyleriyle beraber gezip düğün çaldık. Geçimimizde verilen bahşislerden olurdu.

En sonunda Kırşehir'e gelmiş, 1980 demi 1981 demi rahmete kavuşmuş oldu" şeklinde cevap vermiştir. Neşet Er-

Halk müziğimize kaynaklık eden mahalli sanatçılarımızın eserleri ve yapmış oldukları çalışmaların yanısıra, biyografilerinin de araştırılarak ortaya çıkarılması büyük önem taşımaktadır. Şu anda hayatta olmayan mahalli sanatçılar hakkındaki bilgileri ikinci üçüncü şahıslardan öğrenmekteyiz. Söz konusu mahalli sanatçılar hakkındaki edindiğimiz bilgilerde birtakım soru işaretleri oluşmakta ve açıklığa kavuşturulması gereken bazı konular ise yeterince açıklık kazanamamaktadır. Özellikle bu biyografik çalışmaların mahalli sanatçılar hayatta iken kendilerinden alınan bilgiler ışığında yapılması en sağlıklı olanıdır.

Orta Anadolu türkülerini ve bozklaklarını gereksiz gerekse sesi ile getirdiği yorum ve icra biçimleri sonucunda ün yapmış mahalli sanatçılarımızdan birisi de Neşet Ertaş'tır.

Neşet Ertaş 1943 yılında Çiçekdağı'na bağlı eski adıyla Abdallar yeni adıyla Gırtıllar köyünde doğdu. 7 kardeşi olan Neşet Ertaş ailenin 2. çocuğudur ve kardeşlerinden müzikle ilgilenen yoktur. 5-6 yaşlarında bağlama ve keman çalmaşa başlayan Neşet Ertaş babası Muharrem Ertaş ile birlikte gittikleri düğünlerde babasına kemanla eşlik ediyordu. Geçimlerini düğünlerde aldıkları paralardan temin eden Ertaş'lar birlikte 8 yıl Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Kırıkkale, Keskin, Yerköy, Kayseri, Yozgat ve köylerini gezerek bu işi sürdürdüler. Neşet Ertaş bu işlerle uğraşmaktan okula da hiç gidememiştir.

14 yaşında çalışmak için İstanbul'a giden Neşet Ertaş'ın iş bulması kolay olmadı. Karın tokluğuna çalışacağı bir işe dahi razı olan sanatçı bir gün Şençalar Plak adında bir şirkete gider. Şirketin sahibi olan Kadri Şençalar Neşet

taşa bağlama çalmaya kaç yaşında başladığını sorduğumuzda ise; "Ben dünyaya geldiğimde sazı göbeğime koymuşlar" şeklinde cevap vermiştir. Bağlama öğrenmesinde babasının çok etkisi ve emeği olduğunu söyleyen sanatçı, Bayram Aracı, A.Gazi Ayhan, Refik Başaran gibi bağlama ustalarını da çok beğenerek dinlediğini ifade etmektedir. Sanatçı; "bir bağlamada hangi özellikleri arıyorsunuz?" şeklindeki sorumuza; "Oyma saz ve çok perdeli olsun" diye cevap vermiştir.

Bağlamalarını da oyma tekne yapan ustalara yaptırmayı tercih eden sanatçı, bağlamalarına da 7 tel takıp, kendi sesine göre akort yaptığını söylemektedir.

Sanatçının bağlamasından duyduğumuz bazı sesleri, başka bağlamaları dinlediğimizde duyamamaktayız. Sanatçı bunun nedenini bağlamasındaki perde ayarlarını kendisinin yapmasından dolayı meydana gelen bir farklılık olduğunu ifade etmektedir.

Sanatçı bestelerini, söz ve müziği aynı anda düşünerek yaptığını, şimdiye kadar kaç bestesi ve kaseti olduğunu hatırlayamadığını ve kendi eserlerini en iyi icra eden sanatçıları Gülşen Kutlu, Nezahat Bayram, Neriman Altındağ Tüfekçi olduğunu söylemektedir.

Neşet Ertaş'a birçok eserlerinde adını kullandığı ve ona türküler yaktığı Leyla'nın kim olduğunu sorduğumuzda; "Eski eşim ve çocuklarımın anası Leyla Ertaş'tır. Ama ayrıldıktan sonra türkülerimde Leyla ismini artık kullanmıyorum" diye cevap verdi.

Neşet Ertaş, kendisine ait türkülerin son kitalarında "Garip" mahlasını kullanmaktadır. Kendisi bunun nedenini şöyle açıklamaktadır.

"Soyadı yokken bize Garipler derlermiş. Gerçektende biz garip, yani ezilmiş, hor görülmüş, Abdal diye nitelendirilmiş, aşağılanmışızdır. O gariplik bende kaldığı için garibim diyorum. Sanatçı Bozlak'ın tanımını da "Feryatır, Ağittir" olarak yapmıştır.

Neşet Ertaş'a ilkplağını yapmasında maddi ve manevi yardımı olanları sorduğumuzda; "Kadri Şençalar'dır. Kendisi benimle çok yakından ilgilendi, bana plak okuttu. Beyoğlu saza götürerek bana program aldı ve onun sayesinde sahne hayatım başladı" diye cevap verdi. Sanatçı şimdiye kadar sazı ile hiçbir sanatçıya eşlik etmediğini, sadece tek olarak çalıp söylemeyi tercih ettiğini söyledi.

Neşet Ertaş önceki bestelerinin çoğunda sevgiliye duyulan aşk ve özlem konularını işlemiştir. Son kasetlerindeki (Nerde ne arıyorsun, Yolcu, Şirin Kırşehir, Benim Yurdum) bestelerinde ise insanlara belli mesajlar veriyor. Allah aşkı, insan hakkı ve sevgisi, ana ve babaya duyulan özlem, ilim ve cehalet, memleket hasreti, ölüm gibi. Sanatçı bunun nedenini şöyle açıklıyor:

"Aşık Veysel'in de dediği gibi benim sadık yarım gara topraktır. Gözünen görülen, elinen tutulan, yediğimiz içtiğimiz, canımız topraktır. Bu toprağın en güzeli insandır, insanların en güzeli de anamız ve yarımızdır.

İnsanı seven insan; Hakkı sever, bizde o Hakkın aşığıyız. Şüphesiz ki ölmez, yitmez, yemez, içmez, solmaz bir tek Allah'tır. Allah hepimizi eşit yaratmış. Haksızlık, cana giyma, düşük görme olmasın. Allah'tan geldik Allah'a gideceğiz. Cehalete hatırlatabildimse mutluyum."

Türkiye'de konserler vermeniz için teklifler yapıyordur. Bu teklifleri nasıl karşılıyorsunuz? sorumuza sanatçı şöyle cevap verdi:

"Kabul etmiyorum. Çünkü; kırk yıl o garip vatandaşlarımın ekmeğini yedim. Tekrar konser verip onların cebindeki ekmek paralarını alamam. Ama onlara televizyondan bedava konser veririm."

Sanatçı tüm ailesinin Almanya'da olduğunu, çocuklarının üniversitede okuduğunu ve kendisinin de müzisyen olarak çalışmaya devam ettiğini, dolayısıyla Türkiye'ye kesin dönüş yapmayı düşünmediğini ifade etmektedir.

Neşet Ertaş Türkiye'de halk müziğinin şu andaki yeri hakkında şöyle düşünüyor: "Halk müziği ölümsüzdür. Yeter ki yürekten okuyan, yürekten çalan olsun. Şu anda çalan olsun okuyun olsun verimlilik göremiyorum."

"Halk müziğine büyük emeği geçmiş bir sanatçı olarak TRT ve Kültür Bakanlığı'nın size gösterdiği ilgiden memnun musunuz?" diye sorduğumuzda; "Hayır memnun değilim. Muammer Sarısözen 14 yaşında iken beni mektupla çağırır, misafir olarak çaldırır, okuturdu. Daha sonra imtihanla mahalli sanatçı olarak radyoya girdim. 23 sene her ay 2 program yapardım. Halk müziği yöneticilerinden çok bencil insanlar vardı. Beni çıkardılar, istediğim gibi çaldırıp söyletmediler. Ben de terk ettim" diye cevap verdi.

Neşet Ertaş'a, şimdiye kadar sizin ve babanızın hakkında herhangi bir araştırma yapıldı mı? diye sorduğumuzda; "Benim hakkımda, yani bana sorulmadı. Ama babamın hakkında kendisinden sorular olmuştur" diye cevap verdi.

Orta Anadolu türkülerini ve bozlaklarını en iyi yorumlayan mahalli sanatçılardan biri olan Neşet Ertaş'ın eserlerinin ve müzik çalışmalarının bilinmesinin gerekliliği ve birlikte sanat hayatının ve kendisinin yaptığı müzik hakkında düşünce ve yorumlarının da bilinmesi gerekmektedir.

Neşet Ertaş gibi birçok mahalli sanatçı hakkında bu tür çalışmalar yapılmadığı için eserleri ve yaşantısı hakkında yazılı bilgiler bulmakta güçlük çekilmektedir. Dileğimiz bu tür çalışma ve yazıların artmasıdır.

KAYNAKLAR

1- Neşet Ertaş'a gönderilen, soru kağıdı gönderme yöntemi ile elde edilen bilgiler

2- Kaymak Mahsur THM ve Oyunları (Cilt:1, Yıl:1, Sayı:1, 1982)

3- Ekici Savaş-Ramazan Güngör ve üç telli kopuzu (Kültür Bak. Hagem Yayınları 188 Ankara 1993)

4- Halk Ozanlarının Sesi (Yıl:1, Sayı: 1 Aralık 1992 Kültür Bak. Hagem Yayınları)

*Gaziantep Üniversitesi T.M.D.K. Öğretim Görevlisi

Motif'ten

28 Mart 1998 tarihinde Burhan Felek Kapalı Spor Salonu'nda yapılacak olan Dernek, Kurum ve Kuruluşlararası Halk Oyunları Grup Yarışması'nda Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği sponsorluk görevini devam ettirmektedir.

Yaptığı ve yapacağı her hizmette kültürel değerlerin yaşatılmasını amaçlayan dernek bu yıl da yarışmacı olarak katılım yerine, organizasyona yardımcı olup, sponsorluk görevini üstlenerek bir kültür hizmetini daha yerine getirmenin kıvancını yaşamaktadır. Gelin hep birlikte bu organizasyona katılımı sağlayalım, bu coşkuyu hep birlikte yaşayalım.

✓ **Düzenlenecek yardım gecesine, dernek olarak katılım...**

Akşemsettin İlköğretim Okulu'nun 16 Nisan 1998 tarihinde Feza Kültür Merkezi'nde gerçekleştireceği yardım gecesinde Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği zengin halk oyunlarımızı sergilemek üzere görev almıştır. Gelecek nesillere aktarmakla yükümlü olduğumuz kültürümüz bir kolu olan halk oyunlarımızı böylesi anlamlı bir gecede sergileyebilecek olmamızdan dolayı mutluyuz.

✓ **Gençlik Haftası dolayısıyla yapılacak organizasyonlara katılım...**

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı münasebetiyle gerçekleştirilen Gençlik Haftası'nın açılış yürüyüşü 15 Ma-

Sevgili okurlar;

Durgun bir suyu düşünün. Su üzerine herhangi bir cisim atmadığınız takdirde o suda bir hareket göremezsiniz. Kendi kendine

verici bir grafik ile karşılıyoruz. Kültürümüzün yaşatılması adına yapılacak her türlü hizmeti gerçekleştirebilmiş olmanın sevincini siz değerli okurlarımız ile paylaşabilme ve daha yapılacak çok hizmetler var anlayışı içerisinde çalışmalarımızı sürdürebilme gayesindeyiz.

Bu doğrultuda gerçekleştirilecek faaliyetler şu şekilde sıralanmakta:

✓ **Motif, Halk**

Oyunları Grup Yarışması'nda sponsorluk görevini sürdürüyor...

akı p gider. Ancak suyun içine bir taş parçası attığınızda görürsünüz ki oluşacak ufak bir halka her bir halkayı içine alıp büyümekte. İşte Motif'in halkaları durgun suya atılan bir taşın halkaları gibi gün geçtikçe büyümekte ve bu halkalara hergün bir yenisi eklenmekte.

1988 yılından bugüne kadar geçen süreye baktığımızda inanın gurur

Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı İstanbul İl Müdürlüğü'nün her yıl düzenlediği ve

Haberler

yıs 1998 tarihinde Tünel'den Taksim'e kadar yapılacak olan kortej ile gerçekleştirilecektir.

Kortej yürüyüşü, izci grubunu da içeren sporcular ile halk oyunları grubunu oluşturan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'nin katılımı ile yapılacak ve halk oyunları gösterileri de sergilenecektir.

Ayrıca, 19 Mayıs 1998 tarihinde de Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği ile Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü İstanbul İl Başkanlığı'nın birlikte organize edeceği bir gençlik şöleni düzenlenecektir.

✓ Silifke Kültür Haftası'nda Motif...

20-26 Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirilen Uluslararası Silifke Kültür Haftası'na Ağrı, Diyarbakır, Adıyaman ve Artvin halk

oyunları ekipleri ile Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği İstanbul'dan katılımcı olarak davet edildi.

Grup festivale katılım için 19 Mayıs akşamı yola çıkacaktır.

✓ Motif, İzzet-i İkrâm'da...

Yaklaşık 3 yıldır TGRT ekranlarında gönüllere taht kuran halk müziği sanatçısı İzzet Altınmeşe'nin hazırlayıp sunduğu İzzet-i İkrâm programı hedeflediği kitleye hitap edebilmenin sevinci ile programına devam etmekte.

Gerek programlarda yer alan değerli sanatçıları ve gerekse halk oyunları ekiplerinin de yer aldığı yöre geceleri ile televizyon kanalları içerisindeki kültürel içerikli programlar arasında kültürümüzün en otantik biçimde sunulduğu tek program olma özelliğine sahip.

✓ ZİAD Kıbrıs'ta...

Zeytinburnu İşadamları Derneği adına, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'a bir ziyaret gerçekleştirildi.

Zeytinburnu İşadamları Derneği üyesi ve işadamı M.Zeki Baykal dernek faaliyetleri hakkında Rauf Denktaş ile yoğun görüşmelerde bulundu.

Başbakan Mesut Yılmaz ile Görüşme...

İstanbul Deri Tüccarları Derneği Başkanı ve işadamı M.Zeki Baykal ile Tuzla Organize Deri Sanayicileri Derneği Başkanı Turgut Koşar Başbakan Mesut Yılmaz ile Tüyap'da gerçekleştirilen 98 Deri Fuarında yapılan çalışmalar ve sektörün genel değerlendirmesi hakkında görüşmede bulundular.

ARWELIT

TEKSTİL TURİZM ORGANİZASYON
GIDA İNŞAAT SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

FOLKLORİK KOSTÜM İMALATI VE KİRALAMA

- HALK OYUNLARI
- OSMANLI
- SARAY
- MEHTER
- MODERN DANS
- TURİSTİK VE ŞÖLEN KOSTÜMLERİ

TAHİR BAKAL

BALCI KUYUMCUSU

Necip Balcı

Tıǒcılar Sok. Daye Hatun Mah. Yıldızlı Han Üst Kat No.8 Mercan - İSTANBUL
Tel: (0.212) 512 28 42

İLGEZDİ KUYUMCUSU

Celal İLGEZDİ

Tıǒcılar Cad. Pastırmacı Han No.4/10 Mercan / İstanbul
Tel:(0.212) 513 58 49 - 522 80 66 - 522 68 57

Her nevi fırça kılı imalatı

KILIÇLAR PLASTİK SAN. VE TİC. KOLL. ŞTİ.

**Kale Sanayi Mah. Sancaklı Cad. Gürbüz Sok. No.45 Güngören / İst.
Tel:(0.212) 556 33 55 Fax:(0.212) 504 50 65**

İTHAL HİJYENİK EL YIKAMA VE KURULAMA EKİPMANLARI

KULLANIM ALANLARI: OTELLER, HASTAHANELER, İŞYERLERİ.

İÇERİĞİ

: KAĞIT HAVLULUKLAR, SIVI SABUNLUKLAR, SAÇ KURUTMA CİHAZLARI, EL EL-YÜZ KURULAMA CİHAZLARI, TUVALET KAĞITLIKLARI, PHOTOCELLİ MUSLUK APARATLARI, MAKYAJ AYNALARI, HAVA TEMİZLEME CİHAZLARI VE SARF MALZEMELER.

ÜRÜNLERİN MENŞEİ : İSVİÇRE, İNGİLTERE, FRANSA, FİRLANDIYA, TAYVAN.

SERVİS-MONTAJ : FİRMAMIZ TARAFINDAN ÜCRETSİZ SERVİS VE MONTAJ GARANTİSİ.

M♥TİF

KUYUMCULUK

M♥TİF

KUYUMCULUK
SAN. ve TIC. LTD. ŞTİ.
motif@prizma.net.tr

Mağaza : Vezirhan Cad. No.101 Çemberlitaş / İSTANBUL / TURKEY

Tel : 0.212. 527 55 65 - 513 48 26 Fax: 0.212. 513 50 63

Fabrika : Vezirhan Cad. Vezirhan Kat 2 No.57 Çemberlitaş / İSTANBUL / TURKEY

Tel : 0.212. 528 24 16

www.motifgold.com.tr

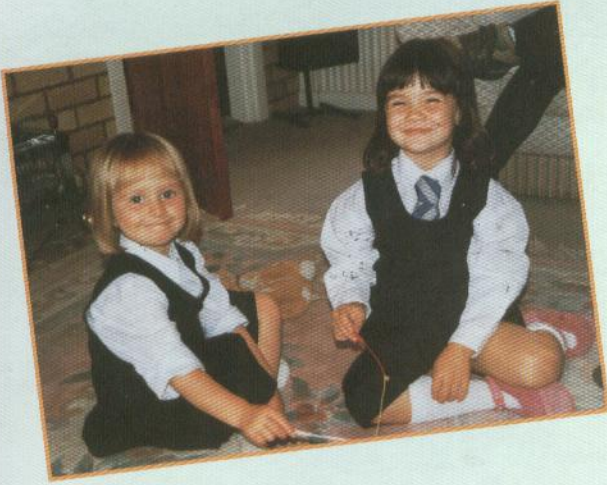

*Bizi Size Yaklařtıran
Başarılarımızdır.*

Valideçeřme Dibekçi Sok. Yılmaz Apt.
No: 4/2 Beřiktař / İSTANBUL
Tel: (0212) 259 47 92 - 258 42 55 -
259 86 16 - 259 86 46 Fax: (0212) 259 47 92

MURBAY
TANITIM • REKLAM
ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.

- Turistik Animasyonlar
- Orkestra, Sanatçı, Müzisyen Topluluğu Organizasyonları
- Dans, Revü, Kabare Topluluklarının Organizasyonları
- Konser, Defile, Festival ve Yılbaşı Tasarım ve Uygulamaları
- Havai Fiřek - Laser Gösterileri
- Ses - Işık Düzenlemeleri
- Multivision, Barcoveision, Simultane Tercüme
- Özel Sokak Satıcıları (Pamuk Helva, Niyetçi, Hat ve Ebru Ustaları v.b.)
- Animasyon Grupları (Palyaço, Akrobat, Yedi Cüceler, Hint Fakiri v.b.)
- İstekleriniz Doğrultusunda Özel Amaçlı Show'lar
- Osmanlı Saray Eğlenceleri, Pera Geceleri, Sarayda Aşık
- Fetih Őenlikleri, Ramazan Eğlenceleri, Vahři Batı,
- Sulukule Alemleri, Eski Göksu Alemleri
- Fuar Stand, Tasarım ve Uygulaması
- Lansman Tanıtım Dekor ve Uygulamaları
- Basın Toplantısı ve Özel Toplantı Dekorasyon ve Uygulamaları
- Vitrin Tasarım ve Uygulama
- Mağaza Dekorasyonu ve Uygulamaları
- Özel Standlar ve İmalatı
- İç Mekan Tasarım ve Uygulaması
- Folyo Kesim Çalışmaları
- Firma Kimliđi ve Logo Tasarımları
- Benner Bayrak ve Digital Baskı
- Kumaş Süslemeleri
- Set Dekor Tasarım ve Uygulamaları

AU-PAİR HİZMETLERİ

- LİSE MEZUNU BAYAN VE BAY ADAYLARA
- AVRUPA, AMERİKA, KANADA VE AVUSTURALYA'DA GÜVENİLİR AİLELER YANINDA ÇALIŞARAK, EKONOMİK YABANCI DİL EĞİTİMİ

YURT RIŞI EĞİTİM DANIŞMANLIĞI

- YABANCI DİL EĞİTİM PROGRAMLARI
- UNİVERSİTE VE MASTER EĞİTİM PROGRAMLARI
- GENÇLER VE ÇOCUKLAR'A YAZ OKULLARI

YURT DIŞI KAMP DANIŞMANLIĞI

- YAZ AYLARINDA YURT DIŞINDA ÇALIŞMA VE TATİL YAPMA İMKANI,

TRUVA

ULUSLARARISI NAKLİYE, İTHALAT,
İHRACAT VE EĞİTİM HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.

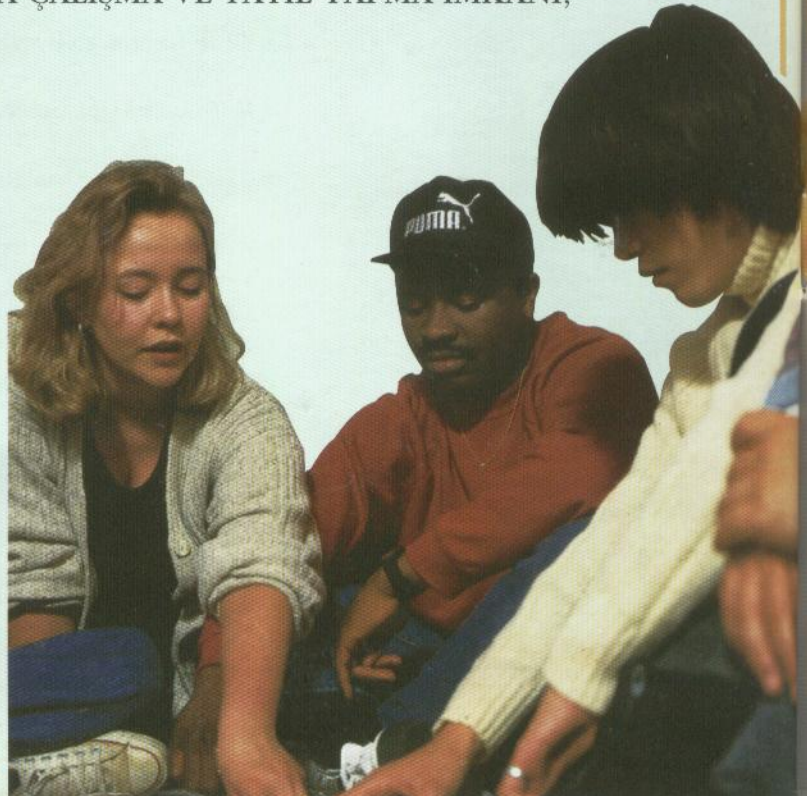
Rıhtım Cad. Derya İş Merkezi No.28/22

Kadıköy - İstanbul / TÜRKİYE

Tel: (0.216) 414 77 50 - 51

Fax:(0.216) 414 77 35

E-mail: truva @ turk.net

into® Collection

MAĞAZA: Soğanağa Camii Cad. INTO CENTER No:32 Beyazıt / İstanbul
Tel:(0212) 517 48 37 - 517 48 39 Fax: (0212) 638 81 08
FABRİKA :Topcular Kışla Cad.Nur Sanayi Sitesi No: 109/27-28 Rami / İstanbul
Tels: (0212) 501 63 15 (4 Hat) Fab.Fax: (0212) 544 69 34

EKOL

Takıda Zevkli Çekim

KAMEROĞLU
Kuyumculuk Ticaret ve Sanayi A.Ş.

MERKEZ: Aynacılar Caddesi No:4 Kapalıçarşı • İSTANBUL (Mahmutpaşa Kapısı Girişi)

Tel: (0.212) 519 42 36 • 513 43 64 - 65 Fax: (0.212) 522 70 32